

Dědictví Maličkých

pod ochranou
sv. Karla Borom.
v Hradci Králové 1868.

Č. 12.

Putování do svaté země.

Vypravování o cestě do Jerusáléma,
Betléma, Nazaretu a jiných
měst a krajin posvátných.

Popisuje

Josef Boh. Bumba,

kněz církevní.

Oddíl druhý.

Číslo 12.

1 8 6 8.

Tisk Ladislava Pospíšila v Hradci Králové.

Milé děti !

Dvanáctá knížka obsahuje druhý díl zajímavého „Putování do svaté země.“ — Jako byl již první díl pramenem hojného potěšení v bohumilých rodinách obou našich sesterských vlastí: tak zajisté naplní míru nebeské útěchy také dílek tento, kterýmž důstojný poutník Palestinský přemilé vypravování o městech a místech z našeho vykoupění věčně památných končí.

Obsah a způsob tohoto vypravování zalíbil se vůbec, a obzvláště našemu nejdůstojnějšímu kmetu a ochranci D. M., tak že tohoto důstojného poutníka z vděčnosti za tento drahocenný dárek, Vám, milé děti, výhradně věnovaný, titulem a důstojností biskupského notáře vyznamenati ráčil.

Při této příležitosti nemohu mlčením pominouti, že naše D. M. bylo spolu předmětem na světové výstavě v Paříži r. 1867., kdež školství Rakouského mocnářství dvěma medaillemi zlatými vyznamenáno, a tudy ro-

vné cti také D. M. účastno bylo. Projevení tohoto vyznamenání obdržel jsem tyto dni zvláštním krasopiseckým diplomem, dne 1. července 1868 ve Vídni datovaným a p. ministrem věcí školních podepsaným.

Ke knížkám „o svaté zemi“ neschází nic, leč ještě mapa, abyste si polohu posvátných míst a měst lépe představití a pamatovati mohly. Jakkoli rádi byli bychom mapu takovou přiložili, pro tehdejší nedostatek peněz jsme nemohli. Jsme však hotovi, vydání správné Palestiny během příštího roku obstarati.

Kdo od této doby až do konce srpna 1869 u Správy D. M. se přihlásí a 5 kr. na ni předplatí, obdrží ji s podílem roku 1869., a může si ji pak k číslu 11. nebo 12. přiložiti.

**V Hradci Králové dne 18. října o slavnosti
posvěcení chrámu Páně 1868.**

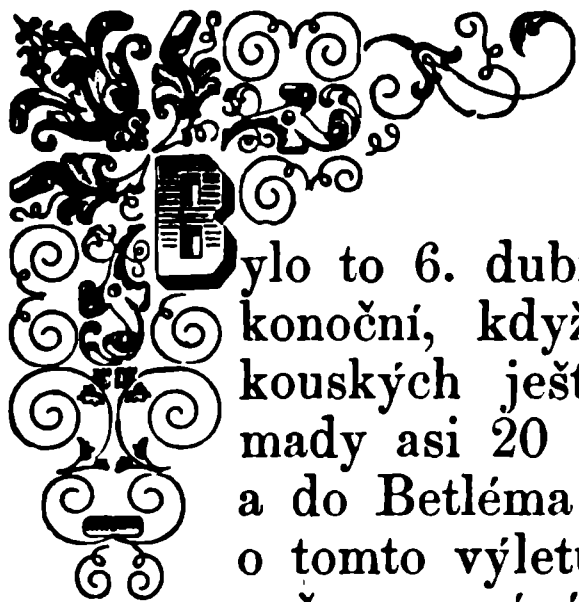
J. A. Šrůtek,

b. konsist. radní a tajemník
co redaktor a pokladník D. M.

V e ě r s e d m ý.

(Z Jerusalema ku Jordánu a do Betléma.)

Strýc.

Býlo to 6. dubna r. 1863. v pondělí velikonoční, když se nás šest poutníků Rakouských ještě s jinými cizinci, dohromady asi 20 osob, na cestu ku Jordánu a do Betléma vydalo. Avšak dříve než o tomto výletu, milé děti, vypravovati počnu, uznávám toho potřebu, bych vám nejprvé stručný popis sv. země podal.

Nuže slyšte!

Palestina či země svatá rozprostírá se na západu Asie, takměř uprostřed tří za starodávna známých dílů světa. Není právě preveliká, neboť pokrývá toliko 465 čtverečných mil, a délka její od severu k jihu obnáší 31, šířka pak od východu k západu jediné 20 zeměpisných mil. Mohli bychom tedy říci, že jest země sv. asi tak velká, jako sesterská naše Morava. Ohraničena jest země tato na západě středozemním mořem, na severu pohořím Libanonským, na východě Syrskou, na jihu pak Arabskou pouští.

Že Palestina druhdy velmi úrodná byla, tudíž svých obyvatelů záhy po potopě obdržela. A sice první, kdož za paměti lidské v ní přebývali,

byli potomci Kanaona, syna Cháмова, od nichž jméno země *Kananejské* dostala. Později uvedl v ni Hospodin Abrahama a ostatní arcíotce, jimž zemi tuto i zaslíbil, a proto nazvána jest i země *zaslíbená*. Staří Římané jmenovali ji též zemí *Judskou*, zejména v době po zajetí Babylonském, protože Israelité, ze zajetí se navrátilí, nejvíce pokolení Judovu náleželi; také *Filistea* od Filištinů, kteří rovněž v zemi této přebývali, z čehož později jméno Palestina se utvořilo. My křesťané nazýváme krajinu tuto nejraději zemí *svatou*, poněvadž byla dějištěm i svědkem svatých dějin starého i nového zákona.

Co do povahy, jest Palestina země nemálo hornatá. Od Libanonu, druhdy svými cedrovými lesy pověstného, táhnou se délkou celé té země od severu k jihu až do Arabie mnohá pohoří, jen tu a tam rovinami prorvaná, kterýmižto posledními Jordán a jednotlivé potoky tekou. Zeměpisci dělí ta pohoří Palestinská na *předjordánská* a *zajordánská*. Onano prvnější opět roztrídí na *pohoří Galilejské* s horou Tábor a předhořím Karmelským; na *pohoří Efraimské* s horami Ebal a Garizim a na *pohoří Judské* se známými vrchy: Sion, Kalvarie, Moria a Kvarantana. Zajordánská vysočina, také Perea zvaná, dělí se na pohoří *Basanské*, *Gileadské* a *Abarimské* s horou Nebo.

Hlavní roviny Palestinské jsou: *Jesraelská* či *Esdrelonská* a *mořská* v Předjordání, rovina *Moabská* pak v Zajordání.

Vody mimo moře středoziemní nalézají se v zemi svaté toliko po skrovnu. Hlavní řeka jest *Jordán*. Řeka tato temení se ve třech pramenech

na úpatí Antilibanonu či Hermonu, odkudž teče do jezera *Meromského*, velmi rákosnatého, skalnou a bahnitou vodou, a pak do jezera *Genesaretského*. Toto poslední jezero, kteréž i moře Galilejské nebo Tiberiatské slove, má asi 6 hodin délky a 2 i 3 hodiny šířky. Voda jeho jest zdravá a velmi rybnatá. Jeho okolí náleží k nejspanilejším a nejpůsobnějším krajinám v celé sv. zemi. Z jezera Genesaretského valí se Jordán s velikou rychlostí k moři mrtvému, v němž i zaniká. Mezi oběma těmito jezery jest tak zvaná *Jordánská lučina*, s počátku dvě, pak i čtyry hodiny široká a holými, vápenitými, příkrými horami obroubená. Ze údolí toto hluboko pod hladinou moře leží, panuje v něm nesmírně horké podnebí.

Jinak jest podnebí sv. země v průměru mírné a dosti pravidelné. Jen dvoje počasí tam panuje: léto a zima. Zima, anaž jest vlastně několikaměsíčné dešťové počasí, začíná s říjnem a trvá až do dubna. Sněhu málo viděti, leda na vysokém Hermonu, kterýž jím ustavičně jest pokryt. Od dubna až do října panuje léto, kdež jest déšť něco neobyčejného; nebe jest ponejvíce jasné a vedro takměř nesnesitelné. Avšak noci jsou chladné, čímž hojná rosa se tvoří a půdu před úplným vyprahnutím chrání.

Druhdy byla Palestina zemí velmi úrodnou a požehnanou. Písmo sv. velebí ji co „zemi mlékem a strdí oplývající, co zemi plodící hojnost pšenice, ječmena, kde fíky, zrnatá jablka, olivy a vinná réva rostou, kde hojnost oleje a medu, kde beze všeho nedostatku bude chleba k nasycení, slovem co zemi převýbornou.“ Totéž dosvědčují

i světští spisovatelové. Proto však nebyla přec všech nehod prosta, k nimžto mimo hlad, jímž časem Hospodin zemi jinak úrodnou trestaje, navštívil, a kterýž nejednou i více let trval, náležejí zvláště kobyly, žhavý východní vítr, zemětřesení, mor a malomocenství. Tímto způsobem poskytuje Palestina mnoho pramenů požehnání i kletby, kteréž dle vůle Boží k odměně nebo ku potrestání otěvřiny býti mohou. A za tou příčinou hodila se tato země více nežli každá jiná již svou povahou k tomu, by bydlíštěm byla vyvoleného národu.

Ač ale, dítky milé, Palestina druhdy jedna z nejúrodnějších zemí byla, jest nyní sotvy stínem dřívějšího rozkvětu. Kde dříve hojnost byla, panuje nyní nouze; kde jindy nádhera, velebnost a život vládly, uhostila se pustota a ticho. Tak strašně vyplnilo se slovo prorokovo: „*Aj den Hospodinův přijde, aby obrátil zemi v poušť, a hříšníky její aby z ní vyhladil.*“ (Isaiáš 13, 9.)

O hlavnějších městech a pamětihodnějších místech sv. země u vypravování samém zmíniti se zamýšlím, a proto jich nyní pomíjeje, ihned ku cestě naší po té sv. zemi se obracím.

Kristinka. Dovol, strýčku! Tys pravil, že Bůh časem kobyly co metlu na obyvatele země sv. posílal; co pak jsou vlastně ty kobyly a kterak může se jimi hříšná země šlehati?

Strýc. Na to nechť Vojtišek tobě odpoví. On se učil přírodopisu; jemu to musí býti známo.

Vojtišek. Ano, milá sestřičko! Ty kobyly, jimiž Hospodin Bůh nebeský Palestinu častokráte kárával, náleží do oné třídy hmyzu, jež přírodopytci *hmyzem rovnokřídłym* nazývají. Podobajíce

se poněkud našim kobyilkám zeleným, mají krátká vláknitá týkadla, dlouhá křídla se žlutavými a hnědými skvrnami na způsob střechy složená; dolejší strana prsou má barvu cihlovou a jest chlupatá. Celá délka kobylinky obnáší dva palce. Kobyłka tato bývá často pohromou východních zemí, anť se velmi rozmnožuje a v tak přenáramném počtu do povětří vylétává, že jako mračno slunce zatemňuje. Kde se takové hejno kobylek spustí, tam ožere všechny rostliny až k zemi. Někdy zalitnou jednotlivá hejna až do Evropy, kdežto jihovýchodní krajiny, jako Turecko a Rusko, navštěvují, velikou škodu zde působíce. Zahynutím takových hejn a hnitím jich naplňuje se vzduch škodlivým zápachem. Až v naše krajiny kobylinky někdy zalitly, posledně roku 1784. Chudý lid ve východních krajinách kobylinky tyto požívá, jakž sv. evangelium i o Janu křtiteli vypravuje.

Lidunka. Mně opět, strýčku, dovol, bych vypravovati směla, kterak Abrahama Bůh v zemi Kananejskou uvedl, jakož i kterak ji jemu a potomkům jeho zaslíbil. Když se byli lidé po potopě valně již rozšířili a rozličné národy vytvořivše, po světě rozešli, upadli poznenáhla v modloslužbu a strašlivé nepravosti. Poznání pravého Boha a zjevení jeho vždy více se kalilo, až počali lidé své spolubližní, tělesa nebeská, rozličná zvířata, ano i mrtvé podoby a obrazy z kovu a kamene na místě Stvořitele svého ctíti. Sv. apoštol Pavel takto se o tom vyjádřuje: Zatemněno jest nemoudré srdce lidí. Směnili slávu neporušitelného Boha v podobenství porušitelného člověka, ptactva i hověd čtvernohých i zeměplazů. Směnili pravdu

Boží v lež, ctili i sloužili stvoření raději, než Stvořiteli. (Řím. 1, 21, 23, 28). Ano bylo se co báti, že pravá víra a s ní naděje v příští Spasitele napořád vymizí ze srdce lidí.

Než ale mezi těmi modloslužebníky žil přec jeden muž bohabojný a pravou víru mající. Jeho tedy vyvolil si Bůh, by jím a potomky jeho pravá víra a naděje v Spasitele udrženy a rozšířeny byly. Muž tento byl Abraham, z pokolení Semova; otec jeho sloul Tháre a bratři Náchor a Haran. Původní vlast jeho byla krajina Ur v Chaldejsku, odkudž s otcem i s bratry do Haran se vystěhoval. Ze však i Tháre i synové jeho Náchor a Haran počali sloužiti modlám, tedy řekl Hospodin jednoho času k Abrahamovi: „Vyjdi ze země své a příbuzenstva svého, i z domu otce svého a pojď do země, kterouž ukážu tobě. A učiním tě v národ veliký a požehnám tobě a zvelebím jméno tvé a v tobě požehnání budou všickni národové země.“ — I vyšel Abraham, jsa 75 let stár, jakož byl jemu přikázal Hospodin a vzal Sáru, manželku svou a Lota, syna bratra svého, i veškeren statek svůj. I přišli do země Kananejské. Zde ukázal se Hospodin Abrahamovi, řka k němu: „Potomstvu tvému dám zemi tuto.“ I vzdělal Abraham oltář a díky činil Hospodinu.

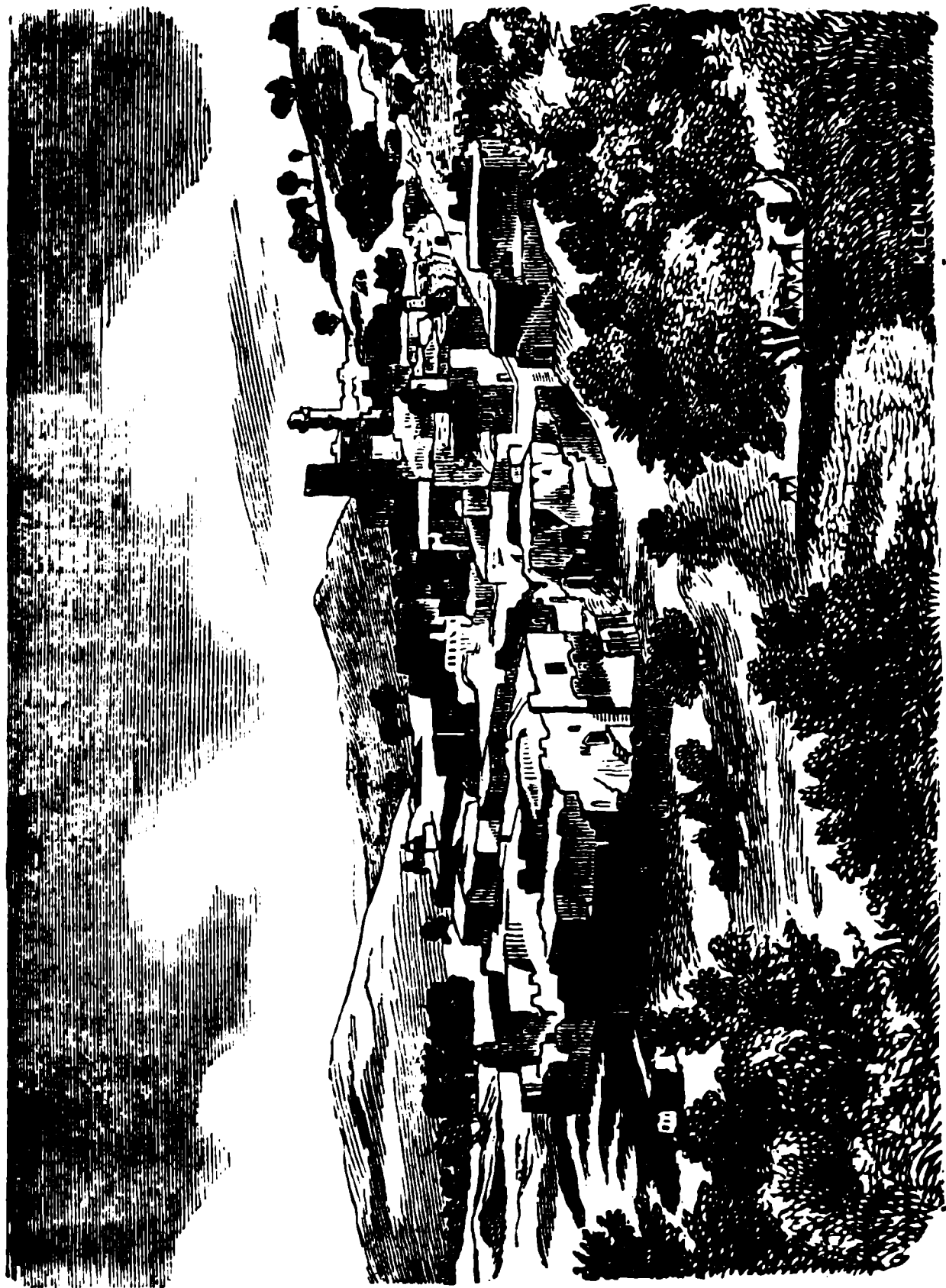
Strýc. Výborně, milé dítě! Vidím, že s dobrým prospěchem do školy chodíš. Nyní ale již dále. — Chtějíc poutnická společnost naše na cestu po sv. zemi se vydati, najala si tak zvaného *dragomana*, s nímž úředně před konsulem smlouvala, v jak dlouhé době a za jaký plat po zemi svaté ji provede. Tomuto dragomanu bylo pak

obstarati především koně, na nichž bychom se dále dopravili, pak potřebný pokrm a nápoj, stany, postel, místem také několik ozbrojených mužů pro bezpečnost před Beduiny. Nebo v Palestině, jak již dříve podotknuto, necestuje se tak lehko, jako u nás, a kdo by nevezl vše potřebné s sebou, musel by při nedostatku hospod a přístřeší, hladem a žízní, jakož i nehodami povětrnosti nutně zajíti. Štěstí ještě, že tam mnoho klášterů se nalézá, v nichž pocestným všeho potřebného buď zdarma, aneb za malou almužnu se dostává. Též nelze tam cestovati, leč jen u větší společnosti, již „*karavanou*“ nazývají. Naše karavana čítala celkem asi 20 osob, z nichž jedna každá denně dragomanovi 20 franků, t. j. asi 8 zl. r. č. platila.

Již o páté hodině ráno v pondělí velikonoční sloužili jsme my kněží v překrásné kapli Rakouského hospicu mši svatou, poroučejíce se takto v ochranu Boží ku cestě nastávající a nebezpečné. Okolo hodiny osmé, posadivše se na koně, ubírali jsme se Štěpánskou branou a údolím Josafat přes krásnou horu Olivetskou do *Bethanie*. (Viz obr. na násl. straně.) Zároveň s námi vyjelo z města množství Turků, putujících na horu Nebo. Veliká tlačence, anáž takto na cestě úzké a špatné povstala, jakož i střelení ustavičné, jímžto processí Turecké bylo doprovázeno, působily mi nemalou starost, že můj kůň snad se splaší a jezdce nezkušeného dolů na kamení svrhne. Než díky Bohu, my již o deváté hodině bez úrazu do *Bethanie* jsme dorazili.

Bývalé městečko toto, nyní bídná Arabská vesnice, leží k východu od Jerusalema, na patě

hory Olivetské. V městečku tomto milý náš Spasitel v poslední době pozemského života svého

v domě Lazarově často se zdržoval; tam Martu, sestru jeho, tak krásně o tom, že by Boha znáti

a sv. jeho vůli plniti, to jediné potřebné bylo, poučil; tam také Lazara, 4 dny již mrtvého, opět k životu vzkřísil; tam i od Marie pomazati se dal. Utěšené příběhy tyto jsou tak známé, že vy větší dítky zajisté vypravovati je dovedete.

Lidunka. Ano, milý strýče! Já se dobře pamatuju na ono evangelium, kteréž vypravuje, jak se Marta snažila, pohostiti milého Spasitele. Zníť takto: „Pán Ježíš vešel do jednoho městečka, a žena jedna, jmenem Marta, přijala jej do domu svého. A ta měla sestru, jmenem Marii, kteráž také sedíc u noh Páně, poslouchala slova jeho. Ale Marta byla pečlivá při mnohé službě: kterážto se zastavila a řekla: „Pane, nemáš-liž o to péče, že sestra má nechala mne samu sloužiti? Pročež rci jí, ať mi pomůže.“ A odpovědév, řekl jí Pán: „Marto, Marto, pečlivá jsi, a rmoutíš se při mnohých věcech: ale *jednohoť jest potřebí*. Maria nejlepší stránku vyvolila, kterážto nebude odjata od ní.“

Ladislav. A já opět vypravovati dovedu příběh o vzkříšení Lazara; není tomu dávno, co nám ho pan katecheta ve škole pověděl. Lazar z Bethanie rozstonal se těžce. I poslaly sestry jeho k Ježíšovi a vzkázaly mu plny srdečné důvěrnosti, rkouce: „Pane, kteréhož miluješ, aj nemocen jest!“ To uslyšev Ježíš, pravil: „Nemoc ta není k smrti, ale pro čest Boží, aby oslaven byl Syn člověka skrze ni.“ Nešel ale Pán Ježíš hned do Bethanie, alebrž zůstal ještě dva dni na témž místě, kdež byl třetího dne teprvé řekl učeníkům svým: „Pojďme zas do Judstva. Lazar, přítel náš, spí; ale jdu, abych jej ze sna probudil.“ I řekli učenníci jeho: „Pane, spí-liť, zdrav bude.“

Neboť se domnívali, že by Ježíš o skutečném spaní mluvil, on ale tím mínil smrt Lazarovu.

Když přišel Ježíš do Bethanie, ležel Lazar již čtyři dni v hrobě. Jak Marta uslyšela, že Ježíš přichází, vyšla spěšně jemu vstříc a zvolala: „Pane, kdybys ty byl zde, bratr můj byl by neumřel. Ale i nyníť vím, že čehožkoliv požádáš, dá tobě Bůh.“ Dí jí Ježíš: „Vstanet zase bratr tvůj.“ Odpověděla Marta: „Vím, že vstane při vzkříšení, v den nejposlednější.“ I řekl jí Ježíš: „Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, byť pak také umřel, živ bude; a každý, kdož jest živ a věří ve mne, neumřet na věky. Věříš-li tomu?“ Marta odpověděla: „Ovšem Pane, já věřím, že jsi ty Kristus, Syn Boha živého, kterýž přišel na tento svět.“

Dopověděvši Marta, navrátila se a zavolala Marii, sestru svou, tajně řkouc: „Mistr jest zde a volá tebe.“ To když uslyšela Maria, vstala rychle a šla k němu. I jiní lidé šli za ní. Když pak Maria k Ježíšovi přišla, padla k nohám jeho a řekla s pláčem: „Pane, bys ty byl zde, bratr můj byl by neumřel.“ I židé, kteříž byli přišli s ní, také plakali. Tedy Ježíš, když uzřel, ani všickni pláčí, pohnul se srdečně a skormoucen jsa v duchu, řekl: „Kde pak jste jej položili?“ Řkou jemu: „Pane, pojď a pohleď.“ I zaplakal Ježíš. Tedy řekli židé: „Aj, kterak ho miloval!“

Mezi tím přišel Ježíš k hrobu. Hrob ten byl ve skále, a kámen svrchu položen na něm. I dí Ježíš: „Zdvihněte kámen!“ Marta pak řekla: „Pane, jižť páchne; nebo čtyři dni v hrobě jest.“ Ježíš jí odpověděl: „Zdaliž jsem neřekl tobě, že

budeš-li věřiti, uzříš slávu Boží!“ Tedy zdvihli kámen. I pozdvihnuv Ježíš oči vzhůru, řekl silným hlasem: „Lazare, pojď ven!“ V tom okamžiku vstal Lazar a vyšel z hrobu.

Maria. Příběh o pomazání Krista Pána Marií, sestrou Lazárovou, zní opět následovně: „Šest dní před velikonočí přišel Pán Ježíš zase do Bethanie. Lazar i sestry jeho s velikou uctívostí ho přijali a vynaložili všecko, by mu vděčnost svou prokázali. Připravili mu a učenníkům jeho též hody. Lazar seděl spolu za stolem, a Marta posluhovala. Maria pak přinesla v alabastrové nádobě libru drahé masti nardové, pomazala ní nohy Ježíšových, a vytřela je vlasy svými, zbytek pak na hlavu jeho vylila, takže naplněn jest celý dům vůní nejlíbeznější. Toto učinila z vážnosti, vděčnosti a ze srdečné lásky k Ježíšovi. — Někteří z učenníků ale domnívali se, že mohla tato masť prodána býti a peníze za ní utržené že mohly dány býti chudým, ano na Marii až se mrzeli. Ježíš pak, vida jim do srdce, řekl: „Proč za zlé máte této ženě? Dobrý zajisté skutek učinila nade mnou. Nebo pomazavši těla mého, ku pohřbu mému to učinila. Zajistěť pravím vám: Po všem světě, kdežkoli kázáno bude evangelium, také i to, což nade mnou učinila, vypravováno bude na památku její.“

Strýc. Rozumí se samo sebou, že jsme místa tak svatého a znamenitého neopominuli navštívit. Nejprve dali jsme se vésti do hrobu Lazarova, u jehož vchodu druhdy křesťanský kostel, nyní Turecká mešita stojí. Po mnohých schodech přijde se na místo, kde Kristus stojí, mocným hlasem

volal: Lazare, vstaň. O něco níže nalézá se místo, kdež mrtvý Lazar odpočíval. Na prvnějším místě stojí oltář, na kterémž vždy v pátek před čtvrtou nedělí postní mše svatá se slouží a tak památka vzkříšení Lazarova každoročně se oslavuje. K slavnosti této vycházejí ctihodní otcové Františkánští s poutníky z Jerusaléma hned o třetí hodině ráno v slavném průvodu ven. Po skončených službách Božích vystoupiv jeden Františkán na střechu domu, poblíž hrobu Lazarova ležícího, zpívá slavným hlasem evangelium mše sv. nejprvé latinsky a pak arabsky, jež i Turci pozorně a s nábožností poslouchají; neboť i oni ve vzkříšení Lazara věří. I zříceniny někdejšího domu Lazarova podnes ukazují.

Ač nynější Bethanie velmi jest chatrná, přec celé okolí o tom svědčí, jak příjemno muselo býti v Bethanii staré za dob Pána Ježíše.

Z Bethanie šlo to s vrchu dolů úzkým úvalem, až jsme asi za čtvrt hodiny k jedné studni dorazili. Jmenujou ji *studně sv. apoštolů*, poněvadž tu prý nebeský Spasitel s apoštoly svými často odpočíval.

Od studně sv. apoštolů zhoršila se krajina velmi; brzy šlo to do a brzy opět s vrchu neúrodným pískem a skalinami, které jako popelavým přikrovem pokryty byly. Neschůdná a neúrodná krajina tato nazývá se *údolím vraždy*, a zde to bylo, kde onen cestující z Jerusaléma do Jericha upadl mezi lotry, kteří oloupivše a zranivše ho, odešli a odpolu mrtvého ležeti nechali, až okolo jedoucí Samaritán smiloval se nad ním. Kristinka bude nám překrásný ten příběh vypravovati.

Kristinka. Jistý v zákoně učený, chtěje Pána Ježíše pokoušeti, řekl jemu: „Mistře! co čině, život věčný obdržím?“ Ale on řekl k němu: „V zákoně co jest psáno, kterak čteš.“ On odpověděl, řekl jemu: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své a ze vsí síly své a mysli své, a bližního svého, jako sebe samého.“ I řekl mu Ježíš: „Právě jsi odpověděl. To čin a živ budeš.“ On pak chtěje se sám ospravedlniti, řekl Ježíšovi: „A kdo jest můj bližní?“

Ujav se pak toho Ježíš, řekl: Člověk jeden šel z Jerusaléma do Jericha; na cestě upadl mezi lotry, kteříž ho nejen oloupili, ale i zranili a od polu živého nechavše, odešli. I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou, a uzřev jej, pominul. Tak i jáhen, kterýž na to místo přišel a ho uzřel, také pominul. Samaritán pak jeden, touž cestou se bera, přišel k němu, a uzřev jej, milosrdenstvím hnut jest. I přistoupiv, obvázal rány jeho, naliv oleje a vina; potom jej vloživ na hovado své, vedl do hospody a péči o něj měl. Maje pak odejíti druhého dne, vyňav dva peníze, dal hospodáři a řekl: „Měj o něj péči; a cožkoliv nad to vynaložíš, já když se vrátím, zaplatím tobě.“ Když byl takto Pán Ježíš vypravoval, tázal se v zákoně učeného: Kdo z těch tří zdá se tobě bližním býti tomu, kterýž upadl mezi lotry? Ale on řekl: „Ten, kterýž prokázal milosrdenství nad ním.“ I řekl jemu Ježíš: „Jdi, i ty učiň též.“

Strýc. I mne v krajinách těchto nemilá nehoda potkala, tak že jen Bohu co děkovati mám, že k úrazu jsem nepřišel. Hned za studní sv. apoštolů zplašil se mi totiž kůň, a v strašném

trysku přes půl hodiny se mnou uháněl. I neviděl a neslyšel jsem, co vůkol mne se děje. Posléze sám od sebe se zastavil. Ač špatný jezdec, přec jsem s něho nespádl.

O jedenácté hodině snídali jsme na místě, *Samaritánská hospoda* nazvaném, jelikož se má za to, že tu druhdy stávala ona budova, kam milosrdný Samaritán ubohého zraněného žida zavezl. Další naše cesta byla ještě divočejší a příkřejší, až jsme se konečně na posledním a nejvyšším vrcholi octnuli. Odtud spatřili jsme rozsáhlou rovinu Jordánskou, v celé pustinné velebnosti její. K východu ohražovaly ji stíny pustých hor Arabských, k jihu pak nepohybná hladina mrtvého moře. Křivolaký tok Jordánu pozorovati bylo po stromech a křích břehy jeho lemujících, kterýžto zelený pas uprostřed pouště dosti zřejmě vynikal. Byla to zajisté divokrásná vyhlídka. — Vedla-li nás dříve cesta do nebetyčných výšin, šlo to nyní neobyčejně příkře svrchu dolů; nebo rovina Jordánská proti Jerusalemu leží přenesmírně hluboko. Byla to jízda přetěžká po příkrých těch stráních a k tomu ještě u vedru nesnesitelném. Konečně o páté hodině z večera dorazili jsme k *studánce proroka Elisea*.

Vy, milé dívky, jimžto se vody nikdy nenedostávalo, nedovedete si to ani představit, jakou radostí naplněn bývá cestující po zemi svaté, octne-li se někdy u čerstvé, pramenité vody. Nebo v tamnějších pustinách jesti voda cosi vzácného; ano cestující musejí ji voziti s sebou, a sice v nedostatku nádob jiných ve vaku z ovčí kůže utvořeném. Samo sebou se rozumí, že takováto voda

často všechny vlastnosti mívá, jaké voda mítí nemá, zejména že je nečistá, teplá a kalná. Ano já mnohdy i oči zavřítí musel, bych neviděl, co v ní plove. Než pro velikou žízeň i takováto voda pije se dost a dost. Vzpomeňte si na to, kdykoli zdravé a čisté vody požíváte, děkujte Bohu, že naši vlast převzácným darem zdravé vody tak hojně obmyslil.

Sotvy že jsme tedy k studánce Eliseově dorazili, již všickni s koní byli dole, pospíchající, palčivou, nesnesitelnou žízeň svoji uhasiti. Každý též napájel svého koně, jemuž se po dlouhý čas tak příjemného nápoje nedostalo. Já při tom vyňav knihu písma sv., s díkůvzdáním četl jsem, co tam o studánce té psáno stojí. Vojtíšku, vezmi tuto knihu, a čti, co 4. kniha královská 2, 19.—22. o tom vypravuje.]

Vojtíšek (čte): „Řekli také muži města (Jericha) k Eliseovi: Hle, byt v městě tomto jest výborný, jakož ty, pane, sám vidíš: ale vody jsou zlé a země neúrodná. Ale on řekl: Přineste mi nádobu novou, a nasype do ní soli. Kteroužto když přinesli, vyšel k studnicím vod, vysypal do ní sůl, a řekl: Toto praví Hospodin: Uzdravil jsem vody tyto, a nebudet více v nich smrti, ani neplodnosti. A tak uzdraveny jsou ty vody až do tohoto dne, vedle slova Eliseova, kteráž byl mluvil.“

Strýc. Od studánky Eliseovy měli jsme ještě malou hodinku na místo, kde nám po prvé ve stanech, jako druhdy arciotcům, přenocovati bylo. V mé hlavě křižovaly se mezi tou jízdou mnohé a pozoruhodné myšlenky. Především za-

zamyslíl jsem se zpět až do oněch dávných věků,
když na místech těchto ještě veliké a pevné mě-

sto *Jericho* stálo; když rovina tato, mnohými po-
toky a průplavy, z Jordánu vedenými, zavlžovaná;

úrodností a sličností nemalou se skvěla: nesla sady olivové a révové, pak palmové háje, ano i celý palmový les a zahrady, v nichž nejvýborněji balsamový keř byl pěstován. Z celé té někdejší slávy není leč chatrných pozůstatků. Na místě druhdy tak slavného Jericha leží nyní prabídna Arabská víska, jmenem *Richa*, počítající asi 30 špatných, trním ohražených chatrčí; a na místě palmových hájů a balsamových zahrad pěstuje se něco málo pšenice a ječmene. Opětný to důkaz, jak vše pozemské nestálé jest a pomíjející; jedině Bůh, pravda a ctnost trvají na věky. — Dále jsem pozoroval, zda by mezi tou pšenicí a tím ječmenem nenalézala se též některá, tak zvaná *Sodomska jablka*. Po dlouhém pátrání podařilo se mi, naleznouti květoucí keř, o němž mi praveno, že Sodomska jablka nese.

Kristinka. Jaká jsou ta Sodomska jablka?

Strýc. Jest to ovoce jistého keře, jež učení lidé *Asclepias gigantea* jmenují, a které podobá se našim jablkům, i jest na pohled velmi krásné, uvnitř však spatříš toliko prach a hnilobu. Ovoce toto jest krásný obraz hříchu, který sice láká a vábí, v jehož zápětí ale trest a pykání následuje.

Ladislav. Leží snad vesnice *Richa* na místě onoho Jericha, kteréhož Israelité, překročivše Jordán, s pomocí Boží tak přepodivným způsobem vydobili? Zajímavý ten příběh jsem si dobře pamatoval. Jest následující: Hospodin řekl k Josuovi: „Aj dal jsem v ruce tvé Jericho. Obejděte všickni bojovníci jednou za den město, a tak učinite po 6 dní. Sedmého pak dne kněží ať vezmou sedm trub, a ať jdou před archou úmluvy, a kně-

ží troubiti budou v trouby. I zkřikne všecken lid s křikem převelikým a zdi města z kořen se vyvrátí. I obešli město (každého dne jednou), dne pak sedmého sedmkráté. A když v sedmém obcházení kněží troubili v trouby, řekl Josue ke všemu Israelovi: „Křičte; nebo dal vám Hospodin město.“ Když tedy všecken lid křičel, hned zdi padly, i vzali město, a zavraždili vše, což bylo v něm!

Strýc. Ano jest tomu tak, milý synu! Já skutečně jel po zemi, anaž při dobívání Jericha zázračnou moc Boží spatřila. Ostatně jest krajina tato i z nového zákona památná. Zde zavítal nebeský Spasitel do domu celníka Zachea, by touhu jeho, s kterou snažil se, spatřiti ho, odměnil; zde otevřel i oči ubohého slepce, jenž u cesty sedě žebrol.

Právě chýlilo se slunce ku západu, když jsme k stanům svým dorazili. Já se dříve domníval, že budeme museti v stanu takovém na holé zemi spáti, čehož jsem se při tehdejší churavosti své nemálo obával. Než jak radostně jsem byl překvapen, uzřev v dosti slušných stanech celé a pořádně upravené postele, nejinak než jakobych se doma v pokoji svém nalézal. V jednom stanu docela stál stůl, postřený čistým ubrusem a na něm veškeré stolní náčiní, kdežto venku od dragomana najatý kuchař dosti slušnou večeři nám chystal. Při této poslední stala se malá hádka mezi námi poutníky. Kdežto jedni ještě v noci na blízkou horu *Kvarantanii* vydati se chtěli, byli jsme my ostatní na pokynutí dragomana proti tomu, jelikož cesta na horu, zejména v době noční,

byla plná nebezpečí a že všickni odpočinutí měli jsme velmi zapotřebí. Tento poslední náhled konečně zvítězil, k čemuž i bázeň před Beduiny, Kvarantanii obývajícími, nemálo přispěla. Pověčevše, odebrali jsme se tedy na odpočinutí, i spali dosti dobře vzdor koncertu, ježž oslové naši i jiných k Jordánu táhnoucích karavan svým až kosti pronikajícím ia-káním působili.

Lidunka. Dovol, strýče! Tys posud nepověděl, co jest to Kvarantanie?

Strýc. *Kvarantanie* jest poušť, na kterouž odebral se Pán Ježíš, jsa pokřtěn od Jana, by tam postem, modlitbou a rozjímáním k úřadu vykupitelskému se připravil. Zde i třikráte od ďábla byl pokoušen. Pustina tato hrůzoplýný pohled poskytuje; neboť záleží ze samých holých, vápenitých kopců a špičatých skalín, plných hlubokých jeskyň a slují. Cesta vede na ni nesmírně namahavá a neschůdná. V prvních dobách křesťanstva žilo na místech, modlitbou a postem Pána našeho zasvěcených, mnoho poustevníků, ač místa tato tak vypráhlá jsou, že ani strom, ani keř, ani bylinka dosti nepatrná růsti tam nemůže. A co ještě větším udivením naplňuje, že ani pěšinky nebylo k jednotlivým jejich příbytkům, a že tedy po provazích museli se spouštět do nich, vracejíce se ze shromáždění nedělního, kde v společné kapli služby Boží pospolu konávali. Tolik, milé dívky, činili svatí lidé pro nebe, kdežto lidé hříšní lehounkým způsobem blaženosti neskonale dojíti se domnívají. Ne, *království nebeské násili trpí, a jedině ti, kdož násili sobě činí, ho uchvacují.* — Právě co tyto věci vypravuju, tane mi na mysli příběh, kte-

rý jsem kdysi od jedné matky slyšel. Matka tato měla syna, ne právě bezbožného, ale lehkovážného. Bůh však uvedl ho do ciziny a zde poslal na něj dlouhotrvající a bolestnou nemoc. Dlouho trpěl a ležel v klášteře milosrdných sester, kdež měl nejněžnější obsluhu. V tom čase dozvěděl se, že obsluhující ho milosrdná sestra dcerou jest jistého bohatého knížete. I pravil k ní jednoho času: „Sestro, povězte mi na své svědomí, co přivedlo vás do kláštera a proč sloužíte bídákům a nemocným, nemajíc toho k výživě své potřebí? Proč pak jste se raději za nějakého knížete neprovdala?“ A slyšte, jakou dostal odpověď! Sestra ta mu pravila: „Já to učinila *pro nebe*.“ To, milé dítky, docela zjinačilo toho lehkovážného mladíka; od té doby nahlíží i on, že není tak lehko do nebe se dostat.

Druhého dne, hned brzy po východu slunce, pustili jsme se k Jordánu. Více než dvě hodiny museli jsme jeti po divoké, nerovné poušti bělavé půdy, na niž před dávnými věky rozléhal se „*hlas volajícího na poušti*.“ Okolo hodiny osmé zaslechli jsme konečně šumící vlny bystrého proudu, kterýž nám husté zelené stromoví posud zakrývalo. Skočivše s koní, pospíchali jsme k bystrým vodám proslaveného Jordánu. Byltě to utěšený okamžik! Vůkol nás tichá daleká poušť, lemovaná horami arabskými a judskými; nad námi vysoká klenba nebes, v celé své východní kráse; kde noha stála, posvěcena byla země stopami Předchůdcovými a Spasitelovými; ve vodě pak koupalo se na tisíce poutníků Řeckých a jiných. Každý totiž poutník za šťastného se pokládá, může-

li dotknouti se vody křtem Spasitele svého posvěcené. Já umístiv se nejprvé pod střechou hustých jiv a samariškův, a hledě brzy na jasné nebe, brzy do vod Jordánu, četl a rozjímal jsem následující slova z evangelium sv. Marka (1, 9. 10. 11). „I stalo se: *V těch dnech přišel Ježíš z Nazareta (města) galilejského, a pokřtěn jest od Jana v Jordáně. A hned vystoupiv z vody, uzřel nebesa otevřená, a Ducha jako holubici, sstupujícího a zůstávajícího na něm. A stal se hlas s nebe: Ty jsi Syn můj milý, v tobě jsem si zalíbil.*“ Mezi tím vykoupali se Řekové, načež i my ponořili jsme se ve vlny posvátné.

Velmi se k víře podobá, že Israelité, pod vůdcem svým Josuem, přešli přes Jordán do zaslíbené země právě na tom místě, kde potom, jakož od Boha bylo souzeno, Spasitel světa pokřtěn jest. — Není-li pravda, Ladislave, že znáš ten krásný příběh o převedení lidu Israelského přes Jordán?

Ladislav. Ano, milý strýčku! Josue vstav, hnul stany a synové Israelští přišli k Jordánu, i zůstali tu za tři dny. Řekl pak Hospodin k Josuovi: „Dnes začnu povyšovati tebe přede vším Israelem, aby viděli, že jako jsem byl s Mojžíšem, tak i s tebou jsem.“ I vyšel lid ze stanů svých, aby přešel Jordán, a kněží, kteří nesli archu umluvy, šli před ním. A když oni vešli do Jordánu a nohy jejich omočily se v kraji vody, (Jordán pak břehy řečiště svého v čas žně byl naplnil), stály vody sestupující na jednom místě, ku podobenství hory naduvše se; kteréž pak nižší byly, do moře mrtvého zběhly; a kněží, kteří nesli archu

umluvy, stáli na suché zemi u prostřed Jordánu a veškeren lid po suchém řečišti přecházel. A když přešli všickni, tekly vody jako prvé tekávaly. Lid pak rozbil stany v Galgale proti východní straně města Jericha a Josue postavil tu dvanácte kamenů, kteréž byli vzali z řečiště Jordánského. I zůstali synové Israelští v Galgale a slavili velikonoc, a jedli z úrod země i přestala manna.

Strýc. Od Jordánu brali jsme se k mrtvému moři, (viz obrázek na vedlejší stránce) jedouce ustavičně po pusté, jako vypálené rovině, v neustálém strachu před Beduiny. Jen zde onde rostlo něco trávy a zelenal se nepatrný keř, kdežto jiná místa solí nejinak než jakoby sněhem pokryta byla. Konečně zastavili jsme na samém břehu památného toho jezera. — Milé děti, kde se nyní pověstné mrtvé moře rozprostírá, tam druhdý bylo krásné a úrodné údolí *Siddim*, jež Lot vyvolil k svému přebývání a kde květlo patero měst: Sodoma, Gomorha, Adama, Zeboim a Segor. Avšak obyvatelé měst těchto byli naskrze bezbožní, a proto zahubil je Hospodin ohněm a sirou s nebe. Čtyry z těch měst se propadly a na místě jejich povstalo jezero 20 hodin dlouhé a asi 5 hodin široké. *Mrtvým* nazývá se proto, poněvadž na obou jeho březích vystupují holé a jako vypálené skály, pravý to obraz smrti, a poněvadž v něm i okolo něho vůbec pramálo života viděti. Ryby, ježto do něho Jordanem připlouvou, okamžitě leknou, a sotvy že na blizku ptáčka nějakého aneb lasturu nějakou spatříš. I *solným* jezerem ho nazývají od množství soli, anaž se na

břehu sráží, jakož i že voda jeho jest chuti slané,
a cokoliv se do ní ponoří, hned solí okorá! —

Jeden ze společnosti naší, který v moři tom se
koupal, vylezl ven, maje vousy, vlasy i celé tělo

solí, jako moukou, posypané. — Na jednom konci téhož jezera má býti i veliký solný kopec; též i solný sloup tam stojí, o němž vypravuje se, že jest to tentýž, v nějž žena Lotova se proměnila. Jezero toto nemá viditelného odpadu, a přece v něm vody nepřibývá, ač Jordán a ještě jiné malé říčky a potoky doň padají, a to tím, že voda do něho přišedší přílišným zde panujícím vedrem opět se vytrácí. — Myslím, Kristinko, že znáš tu smutnou historii o zkáze Sodomy a Gomorhy, jakož i kterak se útrpný Abraham za tato města a obyvatele jejich u Hospodina přimlouval.

Kristinka. Ano, zní asi následovně: „Abraham a Lot, přebývající v zemi zaslíbené, měli veliká stáda. I stal se několikráte svár mezi pastýři jejich o nejlepší pastviny. To bolelo pokoje milovného Abrahama velice. A proto pravil jednoho dne k Lotovi: „Milý ujče! Prosím, nechť není sváru mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými; neboť bratři jsme. Hle, všechna země před tebou jest! Prosím, odstup ode mne! Půjdeš na levou stranu, já pravou držeti budu; zvolíš-li ty pravou, já na levou půjdu.“ I zvolil sobě Lot krásnou, vodnatou krajinu okolo Jordánu, kde ležela města Sodoma a Gomorha. I šel do Sodomy, kdežto Abraham zůstal v zemi kananejské. — Než Sodomští byli lidé zlí a velicí hříšníci. A proto pravil jednoho dne Hospodin k Abrahamovi: „Křik Sodomských a Gomorských rozmnožen jest a nepravosti jejich vyzývají mne ku pomstě. A proto ohněm a sirou s nebe je vyhladím.“ Abraham pak stoje před Hospodinem řekl: Zdali zahubíš spravedlivého

s bezbožným? Bude-li 50 spravedlivých, zahynou-li spolu? I řekl Hospodin: Jestliže naleznu padesáte spravedlivých v městě tom, odpustím všemu místu pro ně. A odpovídaje Abraham, řekl: Že jsem jednou počal, mluvití budu dále k Pánu svému, ačkoli jsem prach a popel. Co? kdyby bylo bez pěti padesáte spravedlivých? zkazíš-li proto všechno město? I řekl: Nezkazím, najdu-li tam čtyřiceti pěti. A opět řekl Abraham: Jestliže pak čtyřiceti tam nalezeno bude, co učiníš? Řekl Hospodin: Nebudu bít pro čtyřicet. Řekl Abraham: Nehněvej se, Pane, budu-li dále mluvití: Co, bude-li tam nalezeno třicet? Odpověděl Hospodin: Neučiním, naleznu-li tam třicet. Řekl Abraham: Poněvadž jsem jednou počal, mluvití budu ještě ku Pánu svému: Co, jestliže tam bude nalezeno dvacet? Řekl Hospodin: Nezabiju i pro těch dvacet. Řekl Abraham: Prosím, nehněvej se, Pane, budu-li ještě jednou mluvití. Co, jestliže nalezeno tam bude deset? I řekl: Nezahladím i pro těch deset.“ I odešel Hospodin a Abraham navrátil se k místu svému. — Že ale ani deset spravedlivých v Sodomě nenalezeno, poslal Bůh anděly své do města toho, by Lota a rodinu jeho odtud vyvedli. Lot seděl právě v bráně města, a jak ty dva muže spatřil, vyšel jim vstříc a pokloniv se hluboko, prosil jich, aby u něho přes noc zůstali. I dal hned večeri připravití. Zvěděvše Sodomští, žeby u Lota příchodci byli, sběhli se mladí i staří se všech stran a obstoupivše dům, na Lota volali, aby jim je vydal, chtějíce jim násilí činiti. Lot nechtěje cizinců vydati, prosil, by se jim neubližovalo. Ale svévolní

obyvatelé chystali se vylomiti dvěře a Lota se chopiti. Byli však raněni slepotou, že dvěří najíti nemohli. Nápotom řekli andělé k Lotovi: Máš-li zde někoho ze svých, vyveď je z města tohoto; nebo nepravosti obyvatelů jeho rozmnožily se příliš a Hospodin poslal nás, abychom je zahubili. I zvěstoval to Lot některým, ale oni nechtěli věriti slovům jeho. Když pak již svítati počalo, a Lot ještě prodléval, uchopili ho andělé za ruku a vyvedli i s ženou a dvěma dcerama jeho z města. „Neprodlévejte již, pravili k nim andělé, ani se stavte v krajině této, nýbrž pospěšte tamto na horu, abyste spolu nezahynuli.“ Lot obávaje se, žeby k hoře nedošel, prvé než se zkáza přivalí, prosil, by mu v blízkém městečku Segoru zůstatí dovolili, a tak i jeho i městečka ušetřili. „Jdi,“ řekl přednější z andělů, „zachováme městečko pro tebe.“ Sotva Lot přišel do městečka a slunce vycházeti počalo, aj, oheň a síra na Sodomu a Gomorhu padala. Zňal se oheň přehrozný a shořela města ta i obyvatelé jejich, i krajina celá se vším, což se zelenalo na zemi. Ostatky nešlechetných měst se propadly a na místě tom vystoupilo moře. Manželka Lotova, pozdrzevši se proti nařízení andělů dále pozadu, ohněm byla zachváčena a na památku neposlušnosti své v sloup solný obrácena.“

Strýc. Tak jest, milé dítě! Bůh přísně potrestal Sodomu, Gomorhu, Adamu a Zeboin pro nečisté skutky obyvatelů jejich. Hledícimu na to moře mrtvé a pusté, vypálené okolí jeho, pravý to obraz smrti, bylo mi, jakobych četl na něm obrovskými písmeny vyrytou Boží výpověď: „Věz-

te, že žádný smilník a nečistý nemá dědictví v království Kristově a Božím." (Efes. 5, 5). A když pomněl jsem na to, že krásný a posvátný Jordán na nebetyčném, pověstném Libanonu se pramení a pak v takovém nečistém, smrdutém jezeru zanihnouti musí, bylo mi až do pláče. A cosi podobného vidíme i v životě lidském. I tu mnohý člověk, ač od hodných rodičů posel a z mládí co lilie květl, v čistotě a nevinnosti živ byl, později v kalu hříchu a nepravosti zachází. Kéž by vás, milé dítky, Bůh podobného, přesmutného osudu uchoval! —

Od mrtvého moře jeli jsme dále k řeckému klášteru Sv. Sáby. Bylo právě poledne a strašlivé vedro, které v hluboké kotlině, v níž mrtvé moře leží, téměř bylo nesnesitelné. Pot se nám s těla jen lil a sotvy že jsme oddýchatí mohli. Že i cesta k tomu ke všemu byla přenesmírně příkrá a neschůdná, musel jsem s koně dolů. Sotvy jsem ale asi půl hodiny cesty, v myšlénkách pohřížen, za naší karavanou pěšky se ubíral, viděl jsem se najednou osamotněna a od pěti loupežechtivých, ozbrojených Beduinů obklíčena; byliť zajisté společníci moji na mne zapomněli. Postavení moje bylo tím povážlivější, že jsem i mnoho cizích peněz s sebou měl. Než jako již mnohokráte, vyvázl jsem i tuto z nebezpečí velikého poměrně dosti malým bakšišem, který jsem hrabivým Beduinům dáti za dobré uznal, začož Bohu nejsrdečnější díky budtež vzdány.

Ladislav. Kdo pak jsou ti Beduini, jichžto jména jsi, milý strýče, kolikráte již vyslovil?

Strýc. Beduini jsou zvláštní pronárod, kte-

ry v pustých krajinách Sirie, Arabie, Egypta a i jinde na způsob našich cikánů od místa k místu táhne, či jak učeně díme, kočuje. Praví se, že jsou to potomci Ismaele, syna Abrahamova z Hagar. Nemajíce stálých sídel, bydlejí pod stany, živí se chováním dobytka a krádeží, kterážto poslední za nic hříšného jim neplatí. Jsou štíhle rostlí, silní a strídmí; velmi jednoduchý šat jejich záleží z košile a hrubého pláště, burnus zvaného, turban provazem mají ku hlavě přivázaný. Ženy nosí pouze dlouhé, modré košile a zde onde mají tváře modrou barvou natřené. Žádný Beduin není bez zbraně, bez ručnice nebo sáhodlouhé pavy.

Za bakšiš od Beduinů propuštěný dohonil jsem za malou hodinu poutnickou karavanu naši, ležící v jednom úvalu naproti hoře Nebo a snídající, ač již o jedné hodině společně. Posilnivše se jeli jsme dále, s počátku přes vysoké a docela pusté skalnaté hory, kdež ani zvířete ani bylinky viděti nebylo. Uzounká cestička vedla po strmých a hlubokých srazích, tak že každým okamžením báti se bylo, že kůň klopýtna sebe i jezdce v bezedné propasti pohrbí. Teprve později přijeli jsme v úrodnější krajinu, a o hodině páté na dosti úpravnou cestu, jakýchž v Palestině jen málo viděti, — na cestu to kláštera sv. Sáby. (Viz následující obrázek.) Brzy spatřili jsme i klášter samý, od Arabů obyčejně „Man-Saba“ zvaný. Klášter tento, ležící v pustém, divokém údolí, podobá se pevnosti. Na vysokých, z velikých kvádrů zhotovených zděch spatřiti haldy kamení, by v čas potřeby na dobývající se tam loupežnické hordy Beduinů metány býti mohly. Na vysoké věži dnem

i noci stojí hlídka, a na tu věž nelze jinak než po provaze se dostat. My byli vpuštěni do klá-

štera teprvé, když jsme se s doporučujícím listem řeckého patriarchy Jerusalemského vykázali. Mni-

chy řecké shledali jsme velmi přívětivé, a oni ochotně ukazovali nám celý vnitřek kláštera, záležející z celé směsice chrámů, kaplí, příbytků pro mnichy a poutníky, z dvorů a zahrádek. V kostele ukazováno nám též hromady lebek a jiných umrlčích kostí, vzácných to pozůstatků z učenníků sv. Sáby, kteří dříve v divoké této krajině a četných jejích jeskyních, jež až posud viděti lze, porůznu co poustevníci přebývali, až se pak pro větší jistotu před nepřátely v pevném klášteře společně uzavřeli. Ostatně jest Man-Sába cestujícimu od Jordánu přes mrtvé moře vítaným a milým útočištěm v divoké a pusté oné krajině, kdež po celičký den ani jediného příbytku lidského viděti není.

Odpočinuvše si přes noc v klášteře Man-Sába a pořádně se vyspavše, odjeli jsme druhého rána do *Betléma*, s čímž, milé dívky, pro dnes skončiti chceme.

V e č e r o s m ý .

(O *Betlémě* a jeho okolí.)

Strýc.

Jako již od dětinství toužival jsem spatřiti Jerusalema a horu Kalvarii, nejinak toužilo od jakživa srdce moje, viděti též utěšené ono místo, kde Spasitel světa se

narodil. A proto nemohl jsem se ani dočkati té chvíle, až dne 8. dubna 1863. z Man-Sáby vyjede a do Betléma dorazíme. To jediné, co poněkud kalilo radost mou, že spatřím konečně to každému křesťanu drahé místo, kde stála kolébka mého Spasitele, byla zimničná palčivost, kteráž se toho dne opravdově o mne pokoušela.

Bylo o šesté hodině ráno, když jsme klášter sv. Sáby opustili. Krajina, již jsme jeli, začínala býti příjemnější, zde onde viděli jsme i úrodná pole a jednotlivé stany Beduinů s velikými stády ovcí a koz. Zvláště okolí Betlemské zdálo se mi rozkošné, na vinice a olivové, fíkové i jabloňové sady bohaté.

K deváté hodině leželo konečně před námi Davidovo město, proslavený Betlém. Město toto jest prastaré; již za času arciohců, ač pod jmenem Efrata, se uvádí. Leží asi dvě hodiny jižně od Jerusalema na úbočí hory červenavé prostřední výšky, anaž k západu se táhne a menšími pahorky obklopena jest. Pohled na Betlém jest utěšený, domy podobají se tvrzím, jen ulice, jako všude v Turecku a Palestině, jsou nečisté. Též není nynější Betlém právě tak malý, jakž jsem se domníval; počítat asi 2000 katolíků a 1000 Řeků a Armenů. Žid nepřebývá zde jakož i v Nazaretu žádný. — O, jak velikou radostí tluče srdce poutníka při spatření onoho utěšeného místa, v němž Syn Boží spojití se ráčil se slabým, křehkým člověčenstvem, přijav na sebe tělo jeho! Já plakal jako malé dítě, připomínaje sobě tento i jiné děje znamenité, které se v Betlémě a okolí jeho udály. Ostatně byl mi Betlém jako starý

známý a bylo mi, jakobych do krajiny a města do-
cela povědomého přicházel; tak byla se má obrazo-
tvornost od dětinství v rodiště Spasitelovo vmyslíla.

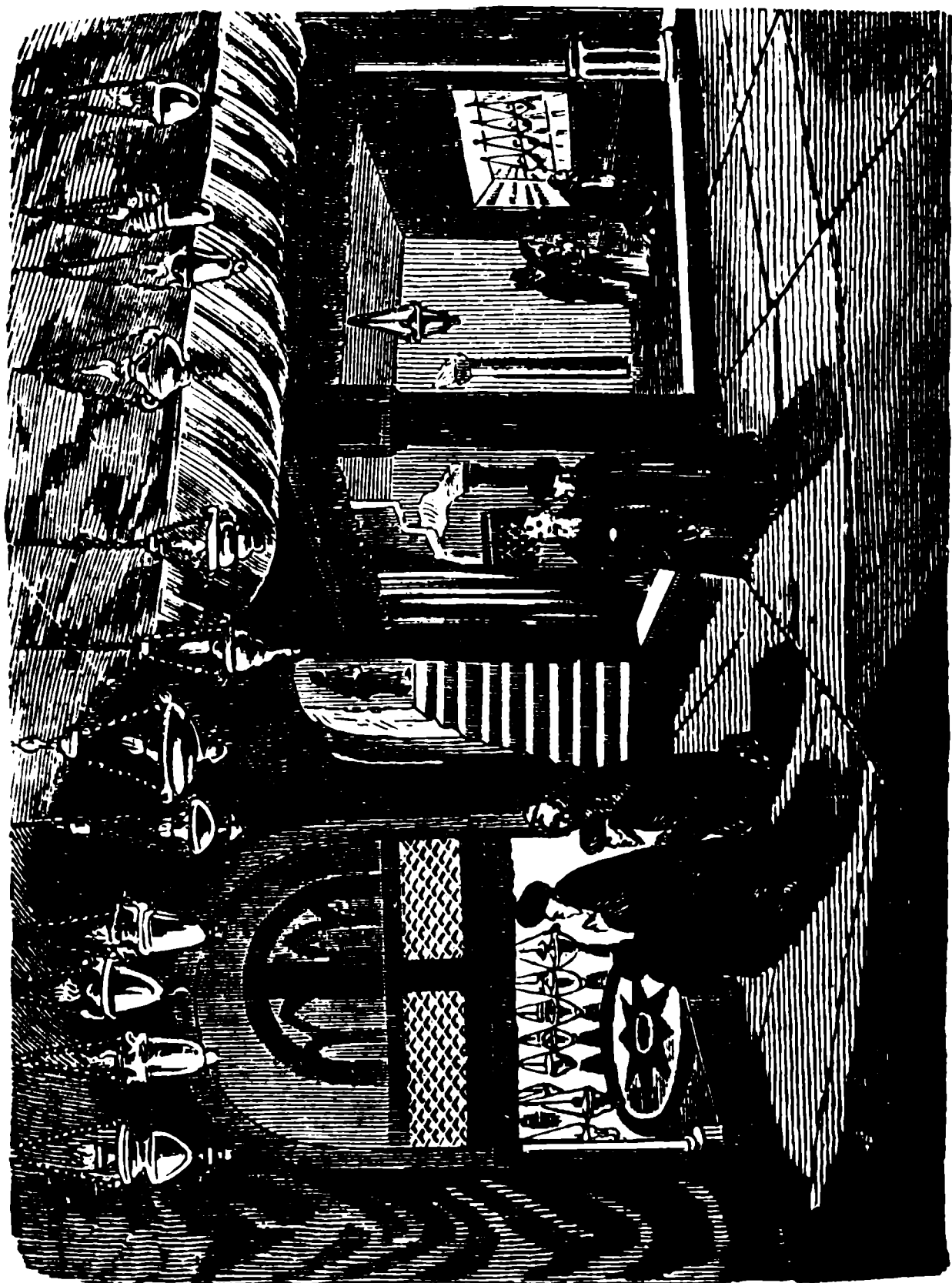
Brzy jsme se octli před vysokými a pevnými
zdmi kláštera, jenž se pevnosti nějaké podobá.
S velikou přívětivostí byli jsme zde od velebných
otců Františkánů uvítáni a pohostěni, jakož jsme
se zde i shledali se známými z Jerusalema, s p.
Eduardem *Gröllem*, řiditelem hospice Rakouského,
a s p. děkanem Christlbaurem, kterýžto poslední
pro vysoké stáří obtížnou cestu ku Jordánu konati
s námi nemohl. Mezi tím, co poutnická společnost
naše ku stolu zasedla, by poodpočinula sobě a
jidlem se občerstvila, musel jsem já ulehnouti.
Než po jídle pomocí Boží přece jsem vstal, chtěje
spolu s ostatními nejprvé okoli Betlemské a pak
chrám Božího narození navštívit; nebo pro dru-
hý den již zase jiná cesta byla ustanovena.

Nejprvé navštívili jsme tak zvané *pole pa-
stýřů*, jimž anděl se zde ukázal a narození Syna
Božího zvěstoval. Leží malé půl hodinky od Be-
tléma v příjemném, zeleném údolí. Císařovna sv.
Helena dala památné pole toto zdi obehnati, jakož
i chrám velikolepý zde postaviti, k němuž později
i klášter přistaven byl. Než z chrámu i kláštera
jsou nyní toliko sesutiny. Jediná je skyně, v níž
pastýři, když přišel k nim anděl, sedíce stáda
svá hlídali, až posud v kapli, ovšem chatrnou
jest proměněna. I vešli jsme v ni po několika
stupních a pomodlivše se na místě tak posvátném,
četli jsme evangelium o ději tom zvěstující. Voj-
tíšku, čti nám z 2. kapit. evangelium sv. Lukáše
verš 8. — 14.

Vojtišek (čte): „A byli v té krajině pastýři, ponocující a stráž noční držíce nad stádem svým. A aj, anděl Páně stál vedle nich a jasnost Boží obklíčila je, a báli se bázni velikou. I řekl jim anděl. Nebojtež se, nebo aj zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu; nebo narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto vám bude znamením: Naleznete nemluvnátko plénkami obvinuté a položené v jeslích. A hned bylo s andělem množství vojska nebeského, chválicích Boha a řkoucích: Sláva Bohu na výsostech a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Strýc. Pro veliký déšť, jenž mezi tím nastal, museli jsme s pole pastýřů opět do kláštera, kde, jak samo sebou se rozumí, nejprvé jeskyni narození Páně jsme navštívili. S tlukoucím srdcem a slzy maje v očích, vcházel jsem na místo, nad nímž blahozvěstná hvězda našeho vykoupení byla se vznášela, kde matka Páně dávno přislíbeného Spasitele byla porodila. Jeskyně tato leží asi 200 kroků jihovýchodně od města. Hned první křesťané vystavěli nad ní kapli, načež pohanský císař Hadrian kázal tam postaviti sochu pohanského boha Adonisa a zvláštní k jeho službě zřídil obřady, a to všecko proto, aby prý křesťany ode ctění toho přeposvátného místa odvrátil. Sv. Helena však dala nestoudnou sochu odklíditi a na místě tom *krásný chrám* postaviti, jenž podnes stojí a na jméno *Rodičky Boží* zasvěcen jest. Vystavěn jest na způsob kříže v tak zvaném řeckém slohu, a loď jeho má to zvláštní, že ji nepřikrývá ani strop, ani klenba obyčejná, nýbrž na hlavách

překrásných 48 sloupů spočívají cedrové trámy, nad nimiž se pak vzhůru pne dřevěná vazba, prkny pobitá.

Sama jeskyně, kde poprvé vidína byla sláva narozeného Bohočlověka, jest asi tak velká, ja-

ko síň školní prostřední velikosti a malbami a oponami okrášlená. Půda dlažděna jest překrásným kamenem. Na východní straně této jeskyně nalézá se v půdě prohlubeň, bílým, jaspisem vykládaným mramorem pokrytá. Tuť ono místočko převzácné, kde nejčistější Panna porodila Vykupitele světa. Místo toto naznačeno jest hvězdou s latinským nápisem: „*Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est.*“ (Zde se z Marie Panny Ježíš Kristus narodil). V pozadí u stěny jest oltář, kde se mše sv. sloužívá, a že jeskyně sama jest tmavá, hoří tuto, jako i u ostatních dvou oltářů množství drahocenných lamp, které dnem i nocí temnotu její osvětlují.

Ostatní dva oltáře nalézají se nad místy, kdež byly jesle a kde sv. tři králové narozenému Spasiteli se klaněli. Ty pravé dřevěné jesle, v něž položila Maria Panna své rozeňátko, jemuž nebesa jsou trůnem a země podnoží, záhy již přeneseny byly do Říma, kdež v chrámu „*Maria Maggiore*“ k veřejnému uctění se ukazují, a proto nynější jesle Betlemské tesané jsou z kamene a podlouhlé truhlici se podobají.

Dlouho ~~klečel~~ jsem na přesvatých místech těchto, zabrán v rozjímání o neskončené lásce Boha Otce, který tak miloval svět, že Syna svého jediného pro spasení naše dal; jakož přemítaje na myslí narození milého Ježíška i poctu, kterouž mu činili pastýřové Betlémští a mudrci od východu. Krásní příběhové tito jsou vám beztoho známi.

Kristinka. „Ano, milý strýčku! Kdož by si ten utěšený příběh o narození roztomilého

Ježíška nepamatoval. Zníť takto: Toho času, když se měl naroditi Pán Ježíš, rozkázal císař Augustus, aby všiekní obyvatelé země Judské sepsáni byli. I musil přijíti každý do města toho, z něhož předkové jeho pocházeli. Josef a Maria jsouce z pokolení Davidova, měli tedy přijíti do Betléma, poněvadž David odtud rodem byl. Ačkoli tak daleká cesta z Nazaretu do Betléma, zvláště Marii obtížna byla, přec hned rozkazu císařova uposlechli a vydali se bez prodlení na cestu. I přišli již s večerem do Betléma. Bylo pak tam již veliké množství těch, kteříž byli přišli, aby se též zapsati dali. Josef hledaje pro sebe a pro manželku svou noclehu, nikde místa nalézti nemohl. Smutný byl to stav pro ně. Jsouce unaveni z cesty a noc majíce před sebou, ani pod střechu nemohli. Za městem byla jeskyně, již pastýřové té krajiny při nepohodlném počasí za chlív měli. Tam se tedy Josef a Maria odebrali. A zde v tak nepatrném místě Ježíš Kristus, Syn Boží a Spasitel pokolení lidského, nočního času se narodil. Blahoslavená matka jeho obvinula jej plénkami, a nemajíc lepšího místa, položila v jeslích.“

Ladislav. Příběh o poctě, vzdávané Ježíšovi od pastýřů, jest následující: „Když se andělé, kteří byli narození Páně zpěvem svým radostným oslavili, opět vrátili do nebe, pravili pastýři vespolek: „Pojďme rychle do Betléma a vizme, co se tam stalo, a o čem Pán oznámil nám!“ I šli hned spěšně a všedše do povědomé jim jeskyně, spatřili Marii a Josefa a nejroztomilejší děťátko položené v jeslech. I přiblíživše se s nejhlubší uctivostí k nemluvnátku, se srdečným za-

líbením patřili na ně. Plni radosti vypravovali Marii a Josefovi, jak jim narození tohoto dítěte oznámeno bylo. I radovali se vespolek, chválíce Boha. Pastýřové pak navrátili se, s plesáním rozhlášující radostně příběh tento, a každý je s podivením poslouchal. Ale Maria zachovávala všechna slova, kteráž od pastýřů slyšela, a rozvažovala je v srdci svém.“

Lidunka. A o mudrcích od východu či o sv. třech králích a o tom, kterak klaněli se Pánu Ježíšovi, vypravuje evangelium takto: „Když se narodil Ježíš v Betlémě Judském za dnů Herodesa krále, tedy mudrci od východu přišli do Jerusalema řkouce: Kde jest narozený král židovský; nebo jsme uzřeli hvězdu jeho na východě, a přijeli jsme poklonit se jemu. Uslyšev pak to Herodes král, zarmoutil se a všecken Jerusalems s ním. I shromáždiv knížata kněžská a učitele lidu, tázal se jich: kde by se měl Kristus naroditi? Oni pak řekli jemu: V Betlémě Judově; nebo tak psáno jest skrze proroka: Aj, ty Betléme, země Judova, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty Judskými; nebo z tebe vyjde vévoda, jenž spravovati bude lid můj Israelský. Tehdy Herodes po tajmu povolav mudrců, pilně se jich vyptával na čas hvězdy, kteráž se jim ukázala. I vypraviv je do Betléma, řekl: Jděte a pilně se ptejte na dítě; a když naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda, poklonil se jemu. Oni pak vyslyševše krále, odjeli. A aj, hvězda, kterou uzřeli na východě, předcházela je, až přišedši stanula nad místem, kdež bylo dítě. Uzřevše pak hvězdu, zradovali se radostí velikou velmi. A vejdouce do domu, nale-

zli dítě s Marií, matkou jeho, a padše, poklonili se jamu. A otevřevše poklady své, obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. A odpověď dostavše ve snách, aby se nevraceli k Herodesovi, jinou cestou navrátili se do krajiny své.“

Stryc. V odměnu za to, že tak dobře, milé dítky, dějepravu biblickou umíte, povím vám něco o překrásné a dojmavé slavnosti, anaž v jeskyni narození Páně každoročně o vánocích se konává. Mámt to od jednoho poutníka, který to štěstí měl, že tam o vánocích byl a slavnost tu na vlastní oči viděl. O půl noci na Boží hod vánoční koná se v Betlemském chrámu Rodičky Boží slavný průvod. Nejdůstojnější z kněží nese při tom na rukou Jesulátko. Za ním kráčí ostatní kněžstvo spolu s katolíky Betlemskými a poutníky veškerého křesťanského světa, všickni pochodně hořící v rukou. Když se bylo přišlo až na místo narození Syna Božího, zpívá jáhen vážným hlasem evangelium o jitřní až k slovům: „Naleznete nemluvňátko plénkami obvinuté a položené v jeslích;“ načež vezme dětátko z rukou kněze, obvine ho plénkami a položí v jesle, a tu padši všechno množství na zem, klaní a modlí se.

Jak mi tvrdil **učený** ten poutník, děje se v tom okamžení v duši přítomných cosi nadpřirozeného. Zbožná duše nenalézá ani slov, by vděčnost a lásku svou vyslovila; ona toliko vzdechy a slzami odpovídá. Zde se probuzují v srdcích více méně podobné city, jakých zakusila, ovšem v míře nepostížitelné „*Požehnaná mezi ženami*,“ když poprvé na tomto místě Syna Božího plénkami obvinula a na klín vzala, než ho v jesle položila; —

city, které sv. Basilius takto naznačiti se odvážil: „Jaké jméno mám ti dáti, miláčku můj? Jak tě mám jmenovati? . . . Smrtelníka? . . . ale vždyť pak jsem tě božskou mocí byla počala . . . Boha? . . . ale vždyť máš lidské tělo? Jak se mám k tobě chovati? Mám s kadidlem v rukou k tobě se blížiti, aneb mléko prsou svých k požívání ti poskytnouti? Mám o tebe péči míti, jako ta nej- něžnější všech matek, aneb mám v prachu klečíc tobě sloužiti? Ó divotvorné věci! Nebesa jsou sí- dlem tvým a já tě kolíbám na klíně! Ty jsi na zemi, a přec nijak od nebešťanů odloučen, nebo chválí tebe andělé.“

K jeskyni narození Kristova přiléhá ještě několik jiných podzemních skrýší; především je- skyně, kde sv. Josef přebýval a kdež jest též po- staven oltář. Dále podzemní kaple, kde mnoho rozkazem Herodesovým zavražděných pacholátek pochováno jest, jichžto ostatky chovají se za že- leznou mříží; kolébka nebeského mládenečka při- jala je tedy pod svůj příkrov. A ještě dále ka- ple s hrobem sv. Jeronyma, kaple sv. Pauly a dcery její Eustochium, jakož i cellule, v níž sv. Jeronym přeložil písmo sv. do řeči latinské.

Vojt. Kdo byl ten sv. Jeronym? Pamatuju se, že jsem již jedenkrátě něco o něm četl, zejmé- na že byl muž velmi učený a původu Slovanské- ho; než nic bližšího a jistého o něm nevím.

Strýc. Sv. Jeronym náleží bez odporu me- zi nejhlavnější učitele sv. církve. Narozen r. 331. v Stridoně v Dalmácii, studoval v Římě, kdež ja- kož i později na mnohých cestách svých veliké uče- nosti nabyl. S počátku pohanem, dal se později

pokřtít, a ozářený světlem víry, opustil bohatství, hodností a lesků Říma k vůli divoké poušti Palestiny, a konečně sobě napořád zvolil příbyteček svůj podle jeskyně, v níž Spasitel světa se byl narodil. Zde žil dlouho zbožnému rozjímání a vědeckým pracím, zprvu sám a potom s přemnohými mnichy a učenníky, až ho papež Damasus do Říma povolal. Avšak nic nemohlo získati srdce jeho, aby jednou okusenou radost rozjímavého života proměnil v skvělé živobytí; a proto co mohl chvátal, aby se zas navrátiti mohl do své spasitelné jeskyně. Dvě Římanky, spojené s ním svazkem sv. přátelství, matrona Paula i dcera její Eustochium, pocházející ze vznešeného rodu, odpluly za ním do Palestiny, a vykonavše pobožnost svou, od veškerých svatých míst uzavřely se i ony v podzemní obydlí Betlemské. Tam vynakládaly všechn statek svůj spolu se sv. Jeronymem na chudé a poutníky, až blaženě umřely. Nad jejich společnou hrobkou visí obraz, dojmavé vypodobnění obou, máteře i dcery, v Pánu zesnulých, a v jedné rakvi pospolu odpočívajících. Sám sv. Jeronym umřel také v Betlémě a sice v 82. roce věku svého. Tělo jeho přenešeno nápotom do Říma. Zůstavil množství výtečných spisů.

Mezi večerí dověděli jsme se mnohých a zajímavých věcí od ctihodných otců Františkánů. Tak vypravováno nám u př., že není na světě místa, kde by čistější panoval mrav mezi mládeží, jako v Betlémě. Neslýcháno prý, aby zejména mladé dívky proti čistotě se provinily. A běda každé, která by v dost malé upadla podezření. V tom pádu jsou Betlemští neuprositelní. My-

ským, že nechybím, když řeknu, že Bůh sám péči má o to, by tím nejohavnějším hříchem nebylo zneuctěno ono místo, v němž nejsvětější jeho Syn z nejčistější Panny se narodil. Dále jest všeobecné mínění, že kroj Betlemského lidu podnes jest týž, jaký býval za časů Krista Pána. Ženské nosí se tak, jako tam viděti na obrazech oblek nejblahoslavenější Panny, totiž modrá sukně a červený plášť, aneb červená sukně a modrý plášť s bílým závojem. Živí pak se obyvatelé Betlemští nejvíce hotovením křížů, růženců a obrazů, které pak poutníkům na památku prodávají.

Druhého dne (9. dubna) sloužili jsme my kněží již záhy ráno mši sv.; neboť bylo vyjednáno, že ještě téhož dne doraziti musíme do Hebronu. Já ji tentokráte sloužil u oltáře svého patrona, sv. Josefa. Překrásný obraz zdobí oltář tento; představuje Marii s Ježíškem a sv. Josefa spícího. Před tímto posledním stojí anděl, a mezi tím, co mu prstem pravé ruky kývá, ukazuje mu levou rukou k jihu, jakoby říci chtěl: „Josefe! vstaň, vezmi dítě i matku jeho, utec s nimi do Egypta a buď tam, dokudž nepovím tobě.“ Praví se, že na tom právě místě sv. pěstoun Páně odpočíval, když se mu anděl zjevil a k útěku do Egypta vzbuzoval. Rozumí se samo sebou, že jsem na místě tak památném mši sv. nábožně a s velikým pohnutím sloužil.

Cesta z Betléma do Hebronu vedla nás ku straně polední. S počátku velmi kamenitá a pustá, teprv později se poněkud zlepšila. Před věky nemohla býti tak pustá, neboť zde David stáda otce svého pásal, dříve než ho byl Hospodin za

krále nad Israelem pomazal. V krajině této rozléhaly se též překrásné jeho zpěvy, žalmy nazvané; jimiž Boha a vlastnosti jeho velebil. — Životopis tohoto velikého židovského krále dovede zajisté Ladislav nastíniti.

Ladislav. Ano, milý strýče! — Když byl Hospodin pyšného a neposlušného Saule zavrhl, pravil jednoho dne k Samuelovi: „Naplň roh svůj olejem a jdi k Isaiovi Betlemskému; neboť jsem ze synů jeho krále sobě opatřil.“ I vydal se Samuel do Betléma, a když tam přišel, povolal Isaia a synův jeho k oběti. A když vešli, a Samuel uzřel nejstaršího syna Eliaba, mladíka to krásného a zrůstu vysokého, pravil sám k sobě: „Jistě jest tento pomazaný před Hospodinem.“ Ale Hospodin řekl: „Nehleď na obličej ani na vysokost postavy jeho; neboť člověk hledí na to, co zevnitř jest, Hospodin pak hledí k srdci.“ I přivedl Isai nápotom ostatní syny své před Samuelem; než tento řekl: „Žádného z těchto nevyvolil Hospodin.“ A jsou to všickni synové tvoji? I odpověděl Isai: „Mám ještě jednoho, to nejmladšího, však ten pase ovce.“ I musel hned pro něj poslati. A sotvy že přišel, pravil Hospodin k Samuelovi: „Vstaň, pomaz ho, nebo to jest ten vyvolený.“ Pomazal tedy Samuel skromného Davida uprostřed bratrů jeho za krále, a duch Hospodinův spočinul na něm od toho dne.

Povyšení Davidovo zůstalo ještě všemu lidu tajno, a on sám pásával stáda otce svého jako dříve. A když samotný na pastvě podle ovcí stával, rozjímal srdečnou vroucností skutky Páně, jeho všemohoucnost, moudrost, dobrotu a lásku

Páně, kteréž pak překrásnými písněmi opěvoval a hudbou na harfu provázel.

Později povolán byl na dvůr Saulův, by těžkomyslného krále hudbou a zpěvem obveseloval. Přemožením Goliáše a jinými hrdinskými činy stal se brzo miláčkem národa, čehož mu ale Saul velice záviděl. Že i bezživotí jeho hledal, utekl David a skrýval se na poušti, až byl Saul v boji proti Filistinům nectně zahynul. Nyní teprvé za krále veřejně vyhlášen, sídlil nejprvé v Hebronu, později pak do Jerusalema sídlo své přeložil. Věda pak z vlastní zkušenosti, že bez pravé nábožnosti nikomu šťastným býti nelze, měl co král nejprvnější péči o to, aby lid v bázni a poctě pravého Boha upevnil. Vzdělal tedy na hoře Sion překrásný stánek, a dal do něho archu Páně, kteráž za panování Saulova téměř v zapomenutí přišla, u veliké slávě vnésti. Skoro všechnen Israel se k slavnosti této shromáždil, doprovázeje archu Boží s hudbou, zpěvem a plesáním. Též služby Boží ve svatém stánku David způsobem zcela přiměřeným a skvělým uspořádal, jakož i o to péči měl, aby poddaní jeho v zákonu Božím pořádně byli vycvičeni. I umíraje napomínal ještě syna svého i lid svůj, by dbali o čest Boží a zákon jeho bedlivě ostříhali. Pravil totiž k nim: „Slyšte mne, bratří moji a lide můj! Myslil jsem, abych vystavěl dům, v němž by zůstávala archa umluvy, a k tomu jsem již všecky věci připravil. Ale Bůh řekl mi: Nebudeš ty stavěti domu mého, nebo muž bojovný jsi. Šalomoun, syn tvůj, vystaví dům můj; nebo jsem ho vyvolil sobě za syna, a já budu jemu za otce. I utvrdím království

jeho, bude-li stálý v ostříhání přikázání mých. Napomínám pak vás před Bohem: Ostříhejte věrně přikázání jeho, abyste vždy vládli zemí touto dobrou a zůstavili ji synům svým na vždycky. Ty pak Šalomoune, synu můj, měj Boha, otce svého na mysli, služ mu celým srdcem a myslí ochotnou. Budeš-li ho hledati, nalezneš ho; pakli ho opustíš, zavrže tě na věky. A poněvadž vyvolil tebe Hospodin, abys vystavěl svatyně jeho, posilniž se a dělej; nebo Hospodin, Bůh můj, s tebou bude.“

Poněvadž byl David, jak písmo sv. praví, muž podle srdce Božího, udělil mu Bůh i daru, budoucí věci předpovídati. On prorokoval mnohé budoucí věci, zejména o Kristu Pánu, jehož synem svým nazývá. Pro proroctví jeho nazýváme ho korunovaným prorokem a pro žalmy pěvcem královským. —

Strýc. V krajině, kde ten bez odporu největší panovník židovský v mládí svém stáda pásal, potkala jednoho z poutnické společnosti naší nemilá pohroma. Přeskočiv totiž s koněm svým kamenný plot, spadl a některou chvíli omráčený ležeti zůstal. Již byli jsme toho mínění, že se budeme muset k vůli němu navrátiti do Betléma, an ubohý opět k sobě přišel. Když pak jsme ho vyšetřovali, byl — Bohu díky — bez úrazu až na ruku něco málo obraženou, která však po několika dnech opět se zahojila.

Bylo okolo hodiny deváté, když jsme na jedním, kamením jako posetém, poli k tak zvané zapečetěné studnici dorazili. Jestli to starý pomník z dob Šalomounových, o němž sám

král tento v písni své (4. kap. 12. v.) řeč činí. Zapečetěnou slove studnice tato proto, poněvadž hluboko pod zemí se nalézá, tak že úzkým otvorem jen s těží dá se do ní vlézt, ovšem ale nahlednouti a šumění její slyšeti. Voda studnice této odpadá do rybníků Šalomounových, odkudž zvláštním vodovodem 5 až 6 hodin daleko vedena bývala přes Betlém až do Jerusalemského chrámu. Nákladně zbudovaný ten vodovod jest nyní na mnohých místech porouchán, tak že voda ani do Betléma, tím méně pak do Jerusaléma nedochází; nebo leniví Turci nedovedou než bourati; opravit, aneb dokona užitečného cosi vystavěti, to nedovedou.

Výše uvedené rybníky Šalomounovy jsou veliké nádržky na vodu, do nichž slavný ten král vodu ze studně zapečetěné chytal a pak do zahrad svých a, jak již řečeno, do chrámu Jerusalemského vedl. Nádržky tyto leží na svahu jedné hory takměř jedna nad druhou, jsou kamením dlážděny a dosti vysokými a pevnými zdmi jako nějakým zábradlím ohrazeny. Největší z nich jest asi 230 kroků dlouhá. Kdo z vás, dítky milé, sobě pamatoval, jak vzácná jest voda živá a pramenitá v zemi sv., zvláště pak v Jerusalémě, ten chváliti bude Šalomouna, že tak daleko a s takovým nákladem vodu do hlavního města království svého vedl.

Nedaleko rybníků Šalomounových viděti v hlubokém, horami kol do kola obklíčeném údolí zahradu, již proto zamčenou nazývají. I tato zahrada pochází z dávných dob a Šalomoun těmito slovy ji vychvaluje: „Zahrada zamčená jsi,

sestro, choti má, zahrada zamčená a studnice za-
pečetěná. Rostliny tvoje jsou ráj granátových ja-
bloní s ovocem jablek. Cypry s nardem, nard a
šafrán, kassie a skořice se všelikým stromovým
libanonským, myrha a aloe se všemi předními vo-
ňavkami.“ A zase: „Přišel jsem do zahrady své,
žítí myrhu svou, vonné koření své, jísti plást s me-
dem svým, pítí víno své a mléko své.“ — Až po-
dnes platí tato chvála o zahradě zamčené. Viděti
v ní až posud stromy pomerančové, fíkové, gra-
nátové, cypřišové a všelijaké jiné drahé a voňavé
byliny. Pohled na tuto krásnou zahradu jest tím
krásnější, čím smutnější jsou kamenité hory, jež-
to ji se všech stran obrubují. Jako tato zahrada,
tak dítky milé, vypadati musela druhdy celá ze-
mě zaslíbená, země mlékem a medem tekoucí.

Posnídavše ve stínu velikému hradu podobné-
ho stavení, jež vůbec zámek Šalomouno-
vým nazývají, brali jsme se dále, až jsme o páté
hodině z večera k Hebronu dorazili. Že bylo
času ještě dosti, vyjeli jsme si nejprvé k velké-
mu a prastarému stromu, asi půl hodiny cesty od
Hebronu, o němž nám praveno, že Abraham pod
ním přebýval. Po tom teprvé rozbili jsme stany
své a sice na Tureckém hřbitově u samého He-
bronu. (Vyobrazení Hebronu na str. vedlejší.)

Hebron jest jedno z nejstarších měst jak
v Palestině, tak ve světě vůbec. Praví se, že bylo
o sedm let dříve vystaveno, než prastaré Egypt-
ské město Zoan či Tanis. Josef Flavius, který
brzo po Kristu živ byl, tvrdil, že Hebron již 2300
let stojí. Dle toho byl by nyní přes 4100 let
starý. Avšak netoliko převelmi starý, nýbrž i pa-

mátný jesti Hebron, a sice pro udalosti, které se v něm zběhly. Zde žili a pohřbeni byli patriar-

chové: Abraham, Isák, Jakob a manželky jejich: Sára, Rebeka a Lia. V Hebroně byl také David

za krále povolán, a sídlil tam prvních sedm let panování svého. V době křižáckých tahů zřídili křesťané v Hebronu biskupství, které však Turci brzo zrušili. I nyní ještě jest Hebron město dosti znamenité, asi 10.000 obyvatelů, ponejvíce židovských a tureckých počítající. Leží asi 8 hodin cesty od Jerusaléma v krajině sice hornaté, ale příjemné a úrodné, zvláště na víno a bavlnu. Praveno nám, že až podnes rostou tam vinné hrozny sedm liber těžké. Hebronské víno, jakž jsme se sami přesvědčili, jest nad obyčej ohnivé a dobré. Hroby patriarchů Abrahama, Ísáka, Jakuba a manželek jejich nalézají se v Turecké mešitě, kam žádný z křesťanů přístupu nemá. I nám jich neukázáno, sotvy že jsme se až k samé mešitě přiblížiti směli. Druhdy stál na témž místě křesťanský kostel od sv. Heleny vystavený. Nedaleko té mešity viděti zříceniny starého hradu, o němž praveno, že jsou to pozůstatky z hradu Davidova.

Turečtí obyvatelé města Hebronu velmi jsou fanatičtí a křesťanům nepřívzní, a proto nezůstali jsme přes noc v městě, nýbrž, jak již praveno, rozbili stany své venku před městem. Sotvy že jsme s koní slezli a do stanů se odebrali, ihned obklíčilo nás veliké množství zvědavých ženštin a dotíravé i rozpustilé Hebronské mládeže, povykující a zevlující na nás. Proti nim nepomohly než trpělivost naše a srdnatost mladého Turka, jejž byl nám konsul Rakouský z Jerusaléma k ochraně přidal. Tento konečně slovy i hrozbou dotíravých těch hostí nás zprostil. O něco později obdrželi jsme návštěvu tureckého vladaře Hebronského. Vznešený tento úředník přišel se svým tajemní-

kem a dobré půl hodiny s námi se bavil, ovšem skrze tlumočníka, anť jinak než turecky mluvit neuměl. Vypravoval též, že v Hebronu pro cizince je sice nebezpečno, ano že teprvé té noci před tím jistému židu 10.000 piastrů odcizeno; nic však méně dodával nám srduatosti, anť on sám o bezpečnost naši se postará. My poctili ho černou kávou a bavorskými cigary, kteréžto poslední zvláštní obliby u něho došly.

Bylo již pozdě, když jsme se u Hebronu na odpočnutí odebrali. Ač tolikodenní a nezvyklou jízdou velmi unaven, přec nemohl jsem dlouho usnouti, dílem pro strach před loupeživými Hebroňany, dílem pro strašný štěkot psů, jenž z města až k uším našim dorážel. Když pak k ránu konečně oči jsem zavřel, probudily mne zpěv a hlasité modlení Tureckých žen na hřbitově. Byl totiž pátek, sváteční den Turecký, a ten ženy Hebronské hned záhy z rána a svědomitě světily. Vůbec pozoroval jsem všude, že Turci i při špatné víře své nad míru jsou nábožní, a když ne jednou viděl jsem, kterak i vznešený Turek, přišla-li doba jeho modlení, kleknul a pobožnost svou veřejně konal, tu musel jsem se až v hrdlo za mnohé křesťany stydět, kteří celé dny ba i měsíce se nemodlí.

U Hebronu viděl jsem též veliké stádo mladých i starých oslů. Mohu říci, že se mi ušáci tito a veselé skotačení jejich nemálo líbilo. Palestinský osel vyhlíží totiž o mnoho slušněji a chytřeji, než bratr jeho v studených krajinách našich, jakož i není tak váhavý a lenivý.

Druhého dne (10. dubna) navštívili jsme nej-

prvé údolí Mamre. Památné údolí toto má půl hodiny délky a touž šířku, i jest až posud převelmi úrodné. Zde bydlel Abraham a vzdělal tu oltář Hospodinu; zde obdržel od Boha zaslíbení, že se mu narodí syn a že potomstvo jeho bude tak bez počtu, jako hvězdy na nebi a písek na moři. Zde uhostil ten arciolec s manželkou Sárou Boha s dvěma anděly, zde prosil i za Sodomu a Gomorhu.

Lidunka. Krásný ten příběh o pohostění Hospodina Abrahamem a Sárou jest mi známý. Znít takto: „Jednou seděl Abraham o polední přede dveřmi stanu svého v stínu stromovém. I uzřel nedaleko tři cizince jíti. Šel k nim, uklonil se hluboce a řekl k nejpřednějšímu z nich: Pane, chceš-li mi veliký vděk prokázati, zastav se u mne a nepomíjej obydlí mého! Poodpočiňte si, pravil k druhým, zde pod tímto stromem! Přinesu vám chleba, prvé než dále půjdete. Oni pravili: Učiniš-li, jak jsi pravil, bude nám to velice vděk. Pospíšil tedy Abraham do stanu k Sáře, a řekl jí: Pospěš, a napeč chleba z nejbělejší mouky! Sám pak k stádu běžel a vybrav nejlepší tele, dal ho služebníku, kterýž ho spěšně připravil. Sám zatím přinesl mléka a másla, a pak chleba a pečeně. Stál též podle nich pod stromem, aby jim posloužiti mohl. A když pojedli, řekl při odchodu nejpřednější z těch mužů k Abrahamovi: Přes rok se opět vrátím, a bude míti syna Sára manželka tvá. A stalo se tak, ačkoliv oba staří byli velmi. Ten, kterýž to pravil, byl totiž Bůh sám, jenž přišel v podobě cizincově v průvodu dvou andělů k Abrahamovi, u něho pojedl.

Strýc. Až podnes viděti lze v údolí Mamre zříceniny, dvě zdi z neobyčejně velikých tesaných kamenů a u nich vyschlou cisternu. Židé nazývají místo toto „dům Abrahamův“, Arabové pak Ramet el Kalil. Povídá se, že na tomto právě místě Abraham seděl, když navštívil ho Hospodin, aby mu lásku a přívětivost k cizincům odměnil.

Z údolí Mamre brali jsme se u strašlivém parnu částečně cestou již předešlého dne konanou dále, až jsme po polední do městečka Beit-Džally dorazili. Městečko toto leží asi dvě hodiny cesty západně od Betléma, a jest krásným olivovým hájem ověčené. Zde má katolický patriarcha Jerusalemský seminář, v němž mladé Arabi ku stavu kněžskému vychovávati dává. Ze semináře toho mají vycházeti světští kněží ku vedení duchovní správy ve štacích missionářských aneb ve farách, které se teprvé zříditi mají. Seminář v Beit-Džalle jest stavení veliké a úhledné, i má krásný, 50 krokův dlouhý chrám slohu gotického.

Byvše zde černou kávou a čerstvou vodou, kterážto poslední pro veliké parno obzvláštní cenu pro nás měla, obsloužení, jeli jsme dále, až jsme se k třetí hodině s poledne v jednom smutném údolí u studnice Filipovy octnuli. Co se tam událo, o tom vypravují skutkové apoštolští v 8. kap. verši 26.—39. Vezmi, Vojtíšku, nový zákon do rukou a čti pamětihodný ten příběh.

Vojt. (čte). „Anděl Páně mluvil k Filipovi řka: Vstaň a jdi ku polední straně, na cestu, kteráž vede od Jerusalema do Gazy a jest pustá. I vstav šel. A aj muž mouřenin, komorník mocný

královny mouřeninské Kandace, kterýž byl nade všemi poklady jejími a byl přijel do Jerusalema, aby se tam modlil, navracoval se, sedě na voze svém a čta Isaiáše proroka. I řekl duch Filipovi: Přistup a přidrž se vozu tohoto. A příběh Filip, slyšel jej, an čte Isaiáše proroka; i řekl: Myslíš-li, že rozumíš, co čteš? Kterýž řekl: I kterak mohu, nevyloží-li mi někdo, a prosil Filipa, aby vstoupil a seděl s ním. Místo pak písma, kteréž četl, bylo toto: „Jako ovce k zabití veden jest: a jako beránek před tím, kdo jej stríže, tak neotevřel úst svých. V ponížení soud jeho odjat jest. Rod jeho kdo vypraví? neb vyňat bude ze země život jeho.“ — I promluvil komorník k Filipovi a řekl: „Prosím tebe, o kom to mluví prorok? o sobě-li či o někom jiném?“ Tedy otevřev Filip ústa svá a počav od toho místa, zvěstoval mu Ježíše Krista. A když jeli cestou, přijeli k jedné vodě; i řekl komorník: Aj! toť voda, což zbraňuje, abych nebyl pokřtěn? Řekl pak Filip: Věříš-li celým srdcem, může to býti. A on odpověděv, řekl: Věřím, že Ježíš jest Kristus syn Boží. I rozkázal zastaviti vůz, a sstoupili oba do vody i Filip a komorník a pokřtil ho. Když pak vystoupili z vody, uchopil duch Páně Filipa a neviděl ho více komorník. I jel cestou svou, raduje se.“

Strýc. Údolím, v kterém jsme se nalézali, vedla druhdy cesta z Jerusalema do Gazy. Jak z uvedeného vypravování skutků apoštolských vysvitá, musela cesta tato již za časů Filipových býti pustá. Mohlo se ale přec na ní jeti; nyní však v celém tom údolí není místa, kdeby vůz státi, neřku-li jeti mohl. Na jednom místě údolí toho

prýšti se potůček, nad kterýmž vystavena jest studánka. Toť ona památná studnice, jejížto vodou jáhen Filip komorníka královny z Kandace pokřtil.

Bylo již po páté hodině s večera, když po mnohém blouzení „k sv. Janu v horách“ jsme dorazili. O tomto místě vypravuje sv. evangelista Lukáš, že zvěděvši Maria od anděla, že bude matkou Syna Božího, odešla „na hory“ s chvátáním, aby zde rodiče sv. Jana křtitele, Zachariáše a Alžbětu, pozdravila.

Na tomto velepamátném místě, asi 3 hodiny od Jerusalema a skutečně v horách ležícím, nalézá se nyní klášter, od španielských Františkánů obývaný, při němž bídná vesnice stojí. Arábové tuto poslední nazývají Ainkarim (studnice prozřetelnosti). Jako v každém klášteře sv. země, mají poutníci evropští i v klášteře sv. Jana právo, po tři dny se zdržeti, a proto se v něm i karavana naše, ač jen přes noc, ubytovala.

Že byl ještě den, navštívili jsme přede vším klášterní kostel. Tento jest snad nejkrásnější ze všech chrámů, jež mnichové Františkánští ve sv. zemi mají. Čtyrmi sloupy na tři lodě rozdělen má sedm oltářů a pěkná bání či kupola nad ním se vypíná. Na levé straně kostela tohoto nalézá se malá kaple, stojící o něco níže, nežli loď chrámová; podlahu její zdobí krásná mosaika, stěny pak výborná vypuklá práce z bílého mramoru, představující udalosti ze života sv. Jana. Dnem i nocí hoří zde světlo v přemnohých a drahocenných lampách, a viděti na první pohled, že kaple tato jest to nejdůležitější místo v celém chrámu. A v skutku ctí se zde ono pamětihodné místo,

kdež se před věky předchůdce Pána Ježíše, sv. Jan křtitel narodil, jakož samý chrám na místě někdejšího domu Zachariášova stojí.

Při západu slunce vystoupil jsem dle zvyku svého na plochou střechu kláštera, odkudž se utěšená výhlídka otvírá. Viděti odtud ono daleko se táhnoucí a zelené údolí, v kterémž druhdy skromný David nadutého Goliáše přemohl: dále zříceniny města Modin s hroby udatných bratří Makka-bejských, kdežto ku straně jižní osamnělá hora Frankův hrdě se vypíná, na níž poslední křižáci po 40 let proti přesile Saracenů udatně se bránili.

Druhého dne (11. dubna) záhy ráno sloužil jsem mši sv. v kapli narození sv. Jana křtitele. Rozumí se samo sebou, že mocné a svaté pocity ovládaly duši moji, anť stál a obět novozákonní obětoval jsem na místě, kdež narodil se muž onen, o němž sám Ježíš Kristus se vyjádřil, že není žádného většího proroka mezi syny ženskými nad něj. Spolu tanuly mi na mysli všechny ony věci, jež sv. evangelistové o velikém a svatém předchůdci Spasitele světa zaznamenali. Milé dítky! Zvděčíte se nám velmi, když známé věci tyto vypravovati budete.

Lidunka. Ano, milý strýče! Již početí sv. Jana křtitele bylo přepodivné, poněvadž od anděla otci jeho zvěstované. Sv. evangelista Lukáš vypravuje o tom, jakž následuje: „Za panování Herodesa krále byl živ v městečku země Judské nábožný jeden kněz, jmenem Zachariáš, jehož manželka Alžběta sloula. Oba byli spravedliví před Bohem, zachovávající věrně všecka přikázání a ustanovení jeho. Velice je však rmoutilo, že ne-

měli žádných dětí. I modlivali se vroucně k Bohu, aby je synem obdařiti ráčil. Ale již oba sestárnuli, a prosba jejich ještě splněna nebyla. Opuštivše tedy všecku naději časnou, jedině toho sobě žádali, aby se ještě narození slíbeného Vykupitele, na nějž se všickni dobří lidé toho času těšili, na tomto světě dočkati mohli.

Zachariáš co kněz musel čas od času dostaviti se do Jerusalema, aby tam ve chrámě přisluhoval. A když tam opět jedenkráte přišel, a když kněží podle obyčeje svého mezi sebou losovali, jakou službu by každý konati měl, přišlo na něj, aby na zlatém oltáři, kterýž v svatyni stál, kadidlo Bohu v obět zapálil. Zachariáš oblečen v roucho kněžské, vstoupil pln pobožnosti za oponu, jižto vchod do Svatyně byl zastřen, a přistoupil uctivě k oltáři. Již se dým z kadidla co oblak vznášeti počal a lid venku shromážděný se modlil, a. aj, tu najednou Zachariášovi ukázal se anděl, stoje na pravé straně oltáře. I ulekl se náramně, ale anděl promluvil přívětivě k němu, řka: „Neboj se, Zachariáši! neboť jest vyslyšena modlitba tvá. Alžběta, manželka tvá, porodí tobě syna, a nazveš jméno jeho Jan. I budeš míti z něho radost velikou a mnozí nad jeho narozením plesati budou; neboť bude veliký před Pánem. Vína a jiného nápoje opojného nebude píti a Duchem sv. ještě před narozením svým naplněn bude. I obrátí mnohé z synů Israelských k Pánu Bohu jejich; neboť půjde, horlivý jsa, jako Eliáš, před Messiášem, aby lid od nevěry a nepravostí odvrátil a v nich ctnosti nábožných předků jejich vzbudil.“ Zachariáš v starém věku svém měl tu věc za ne-

možnou, a proto pravil k andělu: „Po čem to poznám; nebo já i manželka má již staří jsme.“ I odpověděl anděl: „Já jsem Gabriel, jeden z nejpřednějších služebníků Božích, a poslán jsem, abych tuto radostnou zprávu zvěstoval tobě. A aj, poněvadž jsi nevěřil slovům mým, budeš němý až do toho dne, v kterémž se tyto věci stanou.“ To pověděv zmizel a Zachariáš v tu chvíli oněměl.

Dlouho nemohl se Zachariáš z úžasu svého zpatovati. Lid zatím na něj čekal, a žádný pochopiti nemohl, proč tak dlouho v Svatyni prodlévá. Konečně vyšel, a maje nahlas požehnání dáti lidu, stál, nemoha slova promluvit. I domnívali se hned, že se mu něco neobyčejného přihodilo, čehož on, rukou k nebi znamení dávaje, potvrdil. A když se vyplnili dnové úřadování jeho, navrátil se pln radostné naděje do domu svého.“

Kristinka. O narození sv. Jana křtitele vypravuje se zas takto: „Co byl anděl Zachariášovi předpověděl, skutečně se stalo: Alžběta porodila mu onoho od Boha zaslíbeného syna. Oba ho s velikým díkůvzdáním a srdečnou radostí přijali. Zvláště Alžběta radovala se, říkajíc: „Takovou milost učinil mi Pán ještě v starosti mé!“ I sousedé a příbuzní Alžbětiny radovali se spolu s ní, a nevědouce, že by mu již od anděla jméno určeno bylo, chtěli jej podle otce Zachariášem nazvati. Ale Alžběta nechtěla svoliti, řkouc: „Nikoli; ale Jan slouti bude.“ Oni pak odpověděli: „Vždyť pak není v celém rodu tvém nižádného, kdož by tak sloul.“ I dávali návěští otci, jakby on ho chtěl nazývati. Zachariáš, jsa ještě němý, požádal deštičky a napsal: „Jan jest jméno jeho.“

Jak mile Zachariáš jméno syna svého napsal, a všecko splněno bylo, což byl anděl o narození dítěte předpověděl, počal opět mluvit. I pozdvihl oči svých k nebi, a naplněn jsa Duchem sv., hlasitě Boha velebil, a že to dítě prorokem Boha Nejvyššího bude, předpověděl. I naplnění jsou všickni přítomní svatou bázni, a kdožkoliv o tom uslyšeli, skládali to v srdci svém řkouce: „Co asi z dítěte tohoto bude? nebo ruka Páně patrně jest s ním!“

Po mši sv. vyjela si celá naše karavana do krajiny asi 2 hodiny od výše dotčeného kláštera vzdálené, již „pouští sv. Jana“ nazývají. Cesta vedla nejprve okolo studánky kamením obroubené a takovou hojnost vody vydávající, že celé okolí jí se zvlažuje a úrodným činí. Viděli jsme také, kterak Arábové tu vodu bedlivě chytají a po zahradách svých rozvádějí; nebo jediné tam, kamž voda ta zasahá, něco roste. Studnice tato nazývá se studnicí „Panny Marie,“ poněvadž se za to má, že Rodička Boží v čas svého u Alžběty přebývání vodu zde čerpávala.

Asi 400 kroků dále přišli jsme k jinému pamětihodnému a svatému místu, „Svatyně navštívení Panny Marie“ nazvanému. Zde míval Zachariáš letní své obydlí, a zde to bylo, kde navštívila a pozdravila Maria Alžbětu. V dávné době již zdobil památné místo toto chrám křesťanský, ježž však Turci rozbořili. Teprve nyní se opět opravuje. Nedaleko nalézá se též nedávno vystavený klášter dcer Sionských. Rozumí se samo sebou, že jsme se i u tohoto svatého místa zastavili. Jeden z našinců vyňal knihu sv. evangelium, z něhož nahlas následující slova četl:

„Za onoho času povstavši Maria, odešla s chvátáním na hory do města Judova. I vešla do domu Zachariášova a pozdravila Alžběty. I stalo se, jakž uslyšela Alžběta pozdravení Marie, zaplesalo nemluvňátko v životě jejím a naplněna jest Alžběta Duchem svatým, i zvolala hlasem velikým, a řekla: Požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého. A odkud mi to, že matka Pána mého přišla ke mně? Nebo aj, jakž se stal hlas pozdravení tvého v uších mých, zplesalo radosti nemluvňátko v životě mém. A blahoslavena jsi, žes uvěřila; neboť vykonány budou ty věci, kteréž jsou pověřeny tobě od Pána. I řekla Maria: Velebí duše má Hospodina a zplesal duch můj v Bohu, Spasiteli mém.“ (Luk. 1, 39—47.)

Ano jako druhdy Matka Páně, tak zapěli jsme všickni nápotom radostné „Magnificat“, či v mateřské naší mluvě:

„Velebí duše má Hospodina: a zplesal duch můj v Bohu, spasiteli mém.

Že vzhledl na ponížení dívky své; aj, od této chvíle zajisté blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové;

Neboť veliké věci mi učinil ten, jenž mocný jest a svaté jméno jeho.

A milosrdenství jeho od pokolení až do pokolení bojcím se jeho.

Učinil moc ramenem svým: rozptýlil ty, kdož pyšni jsou v mysli srdce svého.

Ssadil mocné s stolice a povýšil ponížených.

Lačné nakrmil dobrými věcmi a bohaté pustil prázdné.

Ujal se Israele, služebníka svého, rozpomenuv se na milosrdenství své,

Jakož jest mluvil k otcům našim, k Abrahamovi a plemeni jeho na věky.“

Okolo hodiny osmé dojeli jsme do té památné krajiny, kde sv. Jan před veřejným vystoupením svým k úřadu Bohem mu uloženému se připravoval. Jest to úzké, avšak táhlé údolí, obklopené vysokými, ač ne docela neúrodnými, horami. Na úbočí jedné z těch hor nalézá se jeskyně s kamenným oltářem. Pod jeskyní prýští se potůček s čistou a dobrou vodou, jenž stříbrné vlnky své dolů do údolí žene. „Zde tedy žil až do 30. roku věku svého onen veliký prorok, sv. Jan!“ zvolal jsem se slzami v očích, při pohledu na tuto jeskyni. Zde v tom místě osamělém, postem, modlitbou a rozjímáním na vznešený úřad se připravoval! Sv. evangelium píše o tom: „Dítě (Jan) pak rostlo a posilovalo se v duchu a bylo na poušti, až do dne zjevení svého lidu Israelskému.“

V pravdě, roztomilé to místo, kde jeskyně ta se nalézá. Hodit se úplně pro poustevníka, jenž o Božských věcech rád rozjímává. Na oltáři, v jeskyni sv. Jana se nalézajícím, často mše sv. sloužena bývá, jednak od otců Františkánů z kláštera sv. Jana na horách, jednak od kněží poutníků. Na den předcházející narození sv. Jana koná se tam dokonce veliká slavnost. Že my právě toho dne měli na kvap, chtějíce záhy doraziti do Jerusaléma ku svěcení řeckého ohně, nečetl žádný z nás v jeskyni této mši sv., nýbrž pomodlili jsme se společně pětkrát Otčenáš a Zdrávas Maria a

zapěli chvalozpěv Zachariášův „Benedictus“, jenž česky takto zní:

„Požehnaný Pán Bůh Israelský, že navštívil a učinil vykoupení lidu svého.

I vyzdvihl nám roh spasení, v domě Davida, služebníka svého.

Jakož slíbil skrze ústa svatých proroků svých, kteří jsou od věků;

vysvobození od nepřátel našich a z ruky všech, kteříž nenávidí nás;

aby učinil milosrdenství s otci našimi a rozpomenul se na svatou smlouvu svou,

na přísahu, kterouž přísáhl Abrahamovi otci našemu, že nám dá,

abychom beze strachu, z ruky nepřátel našich jsouce vysvobozeni, sloužili jemu

v svatosti a spravedlnosti před ním po všechny dny své.

A ty, dítě! prorokem Nejvyššího slouti budeš: nebo předejdeš před tváří Páně, připravovat cest jeho,

aby dáno bylo umění spasitelné lidu jeho na odpuštění hříchův jejich

skrze srdečné milosrdenství Boha našeho, v němžto navštívil nás, vyšed z výsosti,

osvítit těch, kteří ve tmě sedí a v stínu smrti, k spravení nohou našich na cestu pokoje.“

Těžko, milé dítky, pověditi, jak hluboce dojímá zpívání chvalozpěvu tohoto na místě, kdež syn Zachariášův tak dlouho se zdržoval. —

Když jeli jsme ku klášteru sv. Jana v horách nazpět, já maje zříceniny města Modinu po levé ruce, rozjímал jsem, co se tam před věky

znameního událo. Vojtišek zná zajisté dějiny národa Israelského za času bratří Makkabejských, a bude nám tedy to z nich vypravovati, co se města Modin týče.

Vojtišek. Ano, pane strýčku! — V těch dnech, když Antiochus, král Syrský, pronásledoval židy, utekl se kněz Matatiáš s pěti syny svými a s mnohými z lidu Jerusalemského do města Modina. A přišli tam ti, kdož posláni byli od krále, aby přinutili všechny k odstoupení od zákona Božího. A když mnozí přivolili, Matatiáš srdnatě odpověděl poslu královskému: „Byť i všickni národové krále Antiocha uposlechli a od víry otcův svých odstoupili, já a synové moji nikdy tak neučiníme.“ I přistoupil nějaký žid před očima všech, aby obětoval modlám na oltáři v městě Modinu podle rozkazu krále. I uzřel to Matatiáš, a rozpálena jest prchlivost jeho, i zabil jej na oltáři. Ale i muže, kterýž nutil obětovati, zabil a oltář zbořil. Načež zkríkl hlasem velikým: Každý, kdož miluje zákon a váží si víry otcův svých, nechť vyjde za mnou. I utekl on a synové jeho na hory a mnozí nábožní táhli s ním. I obcházeli Matatiáš a přátelé jeho a bořili oltáře modlářské a chránili víru proti moci pohanův. Po smrti Matatiáše povstal Judas, který sloužil Makkabeus, syn jeho na místě něho, a vybojoval lidu Božímu opět svobodu proti utiskovateli jeho Antiochovi.

Strýc. Dobře to víš, milý synu! Já bych si jen přál, by příklad Matatiášův a rekovných synů jeho pohnul vás, byste též pro utiskovanou vlast a zachování sv. víry nasadili statky i život;

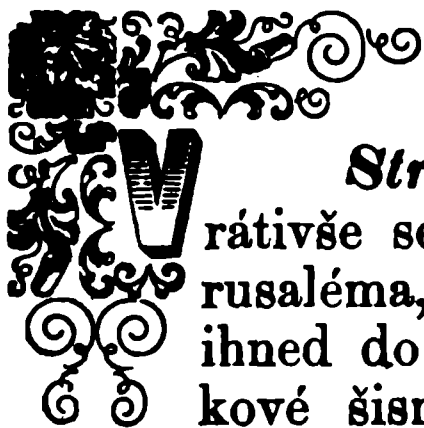
nebo smrt za víru a národnost na nejvýše čestná jest a svatá.

Rozloučivše se v klášteře sv. Jana s pobožnými mnichy, vydali jsme se na cestu do Jerusaléma. Museli jsme přes tři pusté a kamenité vrchy a tolikerá údolí, až jsme asi hodinu před sv. městem k řeckému klášteru svatého kříže dorazili. Klášter tento má velmi příjemné položení. Stojí zcela osamělý v krajině olivovými háji oživené. Jako všechny osamělé kláštery Palestinské, podobá se pevnosti; vysoké a pevné zdi, v nichž dole není žádných oken, jediné nízké a železem pobité dvěře a několik psů chrání ho proti nezvaným hostům Beduinům. Vypravuje se, že řecký klášter tento stojí na místě, kdež vzali židé onen strom, z něhož kříž pro světa Spasitele shotovili. Až posud naznačuje otvor v podlaze pod oltářem ponechaný to místo, kdež strom ten rostl. Prohlednuvše si zevrubně klášter tento a kříž sv. v něm poctěvše, jeli jsme dále, až jsme právě o polední do Jerusaléma se navrátili.

V e č e r d e v á t ý .

(Druhý náš pobyt v Jerusalémě.)

Strýc.

rátivše se v sobotu po velikonoci do Jerusaléma, požili jsme něco málo a chvátali ihned do chrámu Božího hrobu, kdež Řekové šismatičtí právě bílou sobotu svou

světili. Mají pak tito Řekové to domnění, že jim Bůh na ten den v Jerusalemě sv. oheň, který i u nás na bílou sobotu ku potřebám chrámovým se světívá, s nebe sešle, a proto světí ten den s velikou okázalostí. Mimo to četl a slyšel jsem o svěcení toho ohně tak podivných, ano i strašlivých věcí, že jsem skutečně dychtiv byl, na vlastní oči o nich se přesvědčiti.

Přišedše do chrámu, našli jsme ho již celý naplněný. Nesmírný dav lidí rozličných jazyků a plemen pokrýval veškeré dlažby, stupně i kůry. Dunaj, Volha, Eufkrat a jiné východoevropské a západoasiatské veletoky měly zde svých zástupců. Všecky pavlače od kupole až dolů, všecky chodby i všecky stupně veškerých schodů obsazeny byly lidmi rozličného věku od nemluvňátek až do starců věkem shrbených. Mezi těmito davy řeckých poutníků viděti bylo též mnohé polodivé národy, z nichž všickni turbany měli na hlavě a jednotliví i kouřili. Hluk, jež shromáždění toto působilo, podobal se hučení větru, a nás na takové divadlo, a k tomu ještě na místě sv. nezvyklé, nemálo překvapil. Sotvy že jsme se zástupem tímto prodrali na jeden kůr od dobrotivých otců Františkánů pro katolické poutníky ponechaný, odkudž jsme celé to svěcení či lépe divadlo pohodlně a dobře přehlednouti mohli. Hned vedle nás ponechán též jeden malý kůr pro' pašu Jerusalemského, Turka či Moslemína.

Srdce mé chvělo se brzy bolestí, brzy opět nevolí a ošklivostí, když jsem viděl to pohoršení a tu zpoustu, anyž děly se na tom nejsvětějším místě celého křesťanství, v echrámě hrobu Božího,

při svěcení řeckého ohně. Okolo kaple Božího hrobu tékaly ustavičně celé řady polonahých mužů a mladíků, povykující a rukama podivně se rozhánějící. Časem spojili se v živou hroudu a sáпали se jeden na druhého. Druh druhá tisknul ku předu, a tleskaje chvílemi rukama, vykřikoval při tom: „Není víry pravé kromě pravoslavné!“ Ba i někteří, kdož nemohouce ku předu zástupem se prodrati, vyšinuli se na hlavy okolostojících a tak až ku samé kapli Božího hrobu snažili se dostat. Překáželi jim kdo, užívali i násilí; ano jeden druhému i do ruky aneb do těla se zakousli. Vidouce takové věci turečtí vojáci, jimž nad pořádkem bdíti bylo, vyvedli jednoho a druhého odvážlivce ven, aneb bušili karabáčem a plochou šavlí až strach na jeho záda a hlavu, avšak vše to jen málo pomahalo. Zkrátka, v té nejsprostší vinopalně a krčmě nedějí se tak křiklavé výstupy a takové do nebe volající výtržnosti, jako ve svatyni Božího hrobu každoročně, když Řekové konají slavnost nového ohně. Nejednou přijde to tak daleko, že v Babylonské té směsici jednotlivci bývají pomačkáni, pošlapáni aneb dokonce i usmrceni, jakž stalo se u př. v roce 1834., kde jich mezi čtvrt hodinou dvě stě bylo umačkáno a jiných sto tak zraněno a pošlapáno, že v příští noci na to v přehrozných bolestech zemřeli.

Dotýčné výtržnosti nepřestaly napořád ani v tu dobu, když kněžstvo řecké s patriarchou v čele průvod kolem kaple Božího hrobu konalo. Turecké vojsko muselo veškerou sílu svoji na to vynaložiti, by kněží tito umačkáni nebyli. Když průvod posléze prodral se až ku dveřím kaple

Božího hrobu, patriarcha provázen jen několika biskupy tam vešel. Nyní utichl přec poněkud dřívější hluk, anť každý očekával toho okamžiku, kdy se zjeví nový, dle domnění rozkolných Řeků s nebe seslaný oheň. Netrvalo to než pět minut, co v otvorech, ve zdi kaple hrobu Božího schválně k tomu ponechaných, objevila se záře, načež starý, bělovlasý patriarcha řecký, nejinak než jako zběsilý, s dvěma hořícíma pochodněmi do řeckého kostela utíkal.

A nyní teprvé nastal hluk, tlačení a strkání jedni druhých. Každý totiž chtěl první na novém ohni rozžehnouti si připravené již k tomu svíce: neboť Řekové považují toho, kdož první svatý oheň dostane, za nejšťastnějšího, a platí za světlo, které na pochodních samého patriarchy rozžehnu-to bylo, veliké sumy peněz. Netrvalo to než několik okamžení, a celý chrám byl jako v jediném plamenu. Všechny ty tisíce Řeků celé svazky hořících svící drželi v rukou. Mezi nimi viděl jsem i muže a ženy, kteří v šílenosti své odhalili sobě prsa, ohněm tím je pálíce; načež pak všickni u velikém chvatu a jako pominulí na smyslech, hořící svíce pořád ještě v rukou, z chrámu se hrnuli. Služeb Božích velikonočních ubozí ti zaslepenci nedbali, jen když měli svatý oheň; tuť již, dle víry své, zahynouti na věky nikterak nemohou.

Já vida všecky tyto věci, nesměle pohlížel jsem na Jerusalemského pašete a turecké jeho komonstvo, co ti takovému počínání - si křestanů řeknou, a mohu říci, že jsem se až do duše za ty rozkolné bratry řecké styděl. Paša kouře pokojně z čibuku svého, časem se pohrdavě usmíval,

kdežto jeden z průvodčích jeho, rovněž Turek, jak se zdálo, s bolestí pravil: „Ti Řekové nemusejí věřiti v žádného Boha, sic by ho ve svatém jeho chrámu tak velice neuráželi!“

Taktéž připadl mi na mysl evangelický onen příběh, kterak Pán Ježíš, vida prodavače a kupující v chrámě, ve svatém rozhorlení vyhnal je ven.

Kristinka. Ano, milý strýčku! příběh ten zcela jest mi povědomý; pan katecheta nám ho vícekráte vypravoval, vždy napomínaje nás, bychom v chrámě, příbytku to Božím, co nejuctivěji se chovali. Zníť takto: Po dvakráte, jednou hned po svém veřejném vystoupení, a jednou krátce před smrtí svou, přišed Pán Ježíš do chrámu, našel tam jako trh dobytčí. Kupovali a prodávali se tam voly, ovce, holubi a jiná zvířata obětní, a peníze se tam měnily. Vida to nebeský Spasitel, měl srdečnou bolest, že dům otce jeho tak ošklivě jest zneuctěn. I popadnuv svazek provazů, počal prodavače, voly i ovce z chrámu vyháněti, penězoměncům zpřevracel stoly a těm, kteří holuby prodávali, pravil: „Odnestež tyto věci odtud!“ Posléze doložil hlasem vážným: „Dům můj jest dům modlitby, a vy učinili jste ho peleší lotrovskou.“ I pojala hrůza a strach všecky, všickni prchli a v několika okamžicích panovala v chrámu svatá tichost.

Strýc. Jak, milé děti, z vypravování mého vidíte, provozují rozkolní Řekové každoročně na bílou sobotu velikou ohavnost spuštění na místě svatém. Však nicméně my katoličtí křesťané nemáme přec žádného práva, proto je odsuzovati,

aneb jimi dokonce proto **pohrdati**; nebo nečiní-li někteří i z nás **katolíků** tak veliké nepravosti, že by se i **pohan** pro ně rdíti musel? Nejsou-li **zvláště velká města** naše plná do nebe volajících hříchů a nešlechtností? Nesápe-li se ledakterý katolík s takovou zuřivostí na církev Boží, jak by ani nejlítější žid na svou víru nečinil? Prosmež dobrotivého Boha, aby tyto smutné věci napravil a všechněm dal tak smýšleti a jednati, jak to k jeho cti a ku spasení duší našich slouží! —

V neděli po návratu našem od Jordánu a z Betléma do sv. města sloužil jsem mši sv. u cti-hodných sester ze Sionu. Rád tento od jistého Francouze, jmenem Alfons Ratisbone, ku cvičení a výchování osiřelých dítek v nejnovějším čase založený, má, pokud mi povědomo, v Palestině dva domy: jeden u sv. Jana na poušti a jeden v Jerusalemě vedle druhého zastavení křížové cesty. V tomto posledním domě mají ctihodné sestry ze Sionu přeutěšený kostelík, v němž jsem za pobytu svého ve městě svatém vícekrátě mši sv. sloužil.

Maria. O zakladateli řádu sester ze Sionu, Alfonsu Ratisbonovi, jsem jedenkrátě již slyšela. Jestliže se nemýlím, jest život jeho na mnoze podoben životu sv. apoštola Pavla. I on byl původně židem, pocházejícím z bohaté rodiny z francouzského města Strassburgu, a spolu odpovědným nepřitelem sv. naší křesťansko-katolické víry. Tu ale vydal se na cestu do Italie, a v roce, tuším 1842., přišel do Říma. Navštívil zde bývalého přítele svého, barona z Bussierce, horlivého to katolíka, dal se od něho přemluvit, by na prsou

peníz neposkvrněného početí Panny Marie nosil a každého večera a rána překrásnou, světoznámou modlitbu sv. Bernarda: „Pomni, ó nejblahoslavenější Rodičko Boží, Maria!“ se modlil. A hle, nedlouho na to měl v jednom chrámu Římském zjevení Rodičky Boží, kteréž ho pohnulo, že přijal křest sv. a stal se horlivým křesťanem. Od těch dob věnuje celý život svůj rozšiřování víry křesťanské zvláště mezi židy, a svého velikého jmění použil ku stavení a vydržování klášterů a jiných dobročinných ústavů.

Strýc. Ano, tak jest, dcero milá! Na tomto muži ukázal Bůh v našem nevěryplném věku, že pravice jeho až posud není zkrácena, a kterak až podnes ze Šavlů učiniti může Pavly. Sestry ze Sionu, Alfonsem Ratisbonem založené a vydržované, jak praveno, zabývají se vychováváním osiřelých a jiných dítek, mezi nimiž viděl jsem, jak v jejich klášteře v Jerusalemě, tak i u sv. Jana na poušti ubohé dítky katolických Maronitů na Libánu a z Damašku, proti nimž fanatičtí Drusové před několika lety povstali, veliký počet jich zahubivše.

Po mši sv. ukazovaly nám přívětivé sestry ze Sionu místnosti svého kláštera a mezi nimi i světničku jednu, z níž přerозkošná výhlídka na Jerusale'm se otevírá. Že však komnata tato, stojící na místě, odkud druhdy Pilát zbičovaného a trním korunovaného Pána Ježíše se slovy: „Eihle člověk!“ ukazoval, okna červeným sklem opatřené má, viděti město svaté jako v krvi neb v ohni. Tato okolnost uvedla mi na paměť zběsilé volání židů: „Krev Spasitele na nás buď a na naše sy-

ny!“ a kterak za nedlouho na to, při vyvrácení Jerusaléma, nevinná krev Pána Ježíše skutečně na nevděčný národ ten přišla, město svaté vzplanulo v ohni, a krev zabitých židů v proudech tekla.

Druhého dne (13. dubna, v pondělí po neděli provodní) vydalo se nás několik poutníků na cestu do Betléma. Chtělit jsme zajisté tu samou cestu z Jerusaléma do Betléma konati, již před dávnými věky konali svatí tři králové, hledající Spasitele. Vyšedše o poledni Jaffskou branou, vstoupili jsme do hlubokého údolí Gihonského a ubírali se přes mírně zvedající se površí okolo židovského, bohatým Montefiorem vystaveného špitálu ven do polí. Cesta od toho špitálu až do Betléma je pěkná a široká, jedna z nejlepších, které jsem v Palestině viděl, tak že by místem i s vozem po ní jeti se mohlo. Kráčejíce po této cestě zelenajícími rolemi obroubené, viděli jsme výrůstek terebintového stromu, kterýžto poslední i u Arabů býval u veliké vážnosti. O někdejším tom stromu vypravuje pověst, že přesvatá Bohorodička často pod ním odpočívala, chodívajíc tudy z Betléma do Jerusaléma. Dále došli jsme v prostřed cesty jakousi cisternu, již „studnicí sv. tří králů“ jmenují; neboť na tomto místě ukázala se mudrcům od východu opět ona zázračná hvězda, již byli v Jerusalémě neviděli. Sv. evangelium, jak vědomo, takto se o tom vyjadřuje: „A aj, hvězda, kterouž byli viděli na východě, předcházela je, až i přišedši stála nad místem, kde bylo dítě. A uzřevše hvězdu, zradovali se radostí velmi velikou.“ Z rozptýlených zlomků, jakých tu vůkol studnice více viděti, dá se uza-

víratí, že byla někdy uměleckou prací okrášlena, ano že tu snad i kostel stával. Arabové pokaždé tu zůstávají státi, aby posvátné vody okusili. I my pili jsme z vody této, a pokleknuvše, krátkou modlitbu jsme vykonali.

Několik set kroků od studnice svatých tří králů stojí v levo na návrší klášter sv. Eliáš. Náleží Řekům a má jméno své od známého proroka. Stavba jeho velmi starožitná, má opět podobu pevného zámku za příčinou snadnější obrany před nevěřícími. Okolo rozkládají se utěšené hájky olivové.

Blízko téhož kláštera spatřiti lze kámen, na němž jako vytlačena jest postava ležícího člověka. Praví se, že zde odpočíval prorok Eliáš, utíkaje před ukrutnou královnou Jezabel. V 3. knize králov. 19, 1—5. takto o tom napsáno stojí: „Oznámil Achab Jezabel všecko, což učinil Eliáš a kterak pobil všechny (pohanské) proroky mečem. I poslala Jezabel posla k Eliášovi, řkouc: Toto ať mi učiní bohové, a toto ať přidají, jestliže zítra v tuto hodinu nepoložím duše tvé jako duši jednoho z nich. Báł se tedy Eliáš a vstav odešel, kam jej vůle nesla: a přišel do Bersabé v Judstvu, nechal tam služebníka a šel cestou jednoho dne. A když tam přišel a posadil se pod jalovcem, žádal duši své, aby umřel; i řekl: Dostitť jest mi, Hospodine, vezmi duši mou I položil se a usnul ve stínu jalovcovém; a aj anděl Hospodinův dotekl se ho a řekl jemu: „Vstaň a pojez.“

Více však, než onen řecký klášter a tento památný kámen, zajímala mne výhlídka, anaž z krajiny této zrakům mým se otevřela. Nebo zpět se

obrátil, viděl jsem Jerusalema, a před sebou k jihu hledě, spatřil jsem Betlém. Může-liž, dítka milé, býti pamětihodnější výhlídka nad tuto, při níž srdce věřícího poutníka tone v bolu i radosti? —

Při pohledu na Jerusalema bezděky rozpomenul jsem se na slova: „Jerusaleme, Jerusaleme! kterýž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteříž k tobě posláni jsou; kolikráte jsem chtěl shromážďiti syny tvé, jako slepice shromážďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi? Aj, zanechá se vám dům váš pustý.“ (Mat. 23, 37 at. d.) Oko mé utkvělo též na hoře Moria, kde ten největší z proroků Bohem poslaných učil, a na Kalvarii, kdež při vzteklém jásotu nevěřících židů vykřácel. Při pohledu na Betlém přemítal jsem v duchu slova proroka Micheáše: „Aj ty Betleme, země Judská, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty judskými; nebo z tebe vyjde vývoda, kterýž by spravoval lid můj israelský“ (Mat. 2, 6.), přemýšleje zároveň, jak přepodivně slova tato se vyplnila. Jak slavné a srdcím křesťanským milé jest nepatrné městečko toto! Kolik radostných a něžných modliteb neslo se od věků a nese se až podnes v Betlémě z přeplněného srdce každého poutníka k nebesům! A jaká to radost uchvátí srdce křesťanské při vzpomínce na ono slavné místo, kde Stvořitel celého světa, Bůh sám, spojití se ráčil se slabým, křehkým člověčenstvem, přijav na sebe tělo naše?

Jdoucím dále ukazoval vůdce v levo od cesty pusté pole, na němž množství malounkých, zkamenělému hráchu podobných kaménků se na-

lézá. O poli tomto jde pověst, že Spasitel, jda po cestě od Betléma k Jerusalemu, tázal se rolníků setím hráchu se obírajících, co by tu silí? I dali za odpověď: „Kaménky.“ I řekl jim Pán Ježíš: „Kdo kamení seje, budeť i kamení žíti“, a zasetý hrách obrátil se v kaménky.

Ještě dále přišli jsme na místo, z jehož polohy, jakož i ze zřícenin, až posud zde se nalézajících, souditi lze, že tu někdy stávali musela dědina neb město. Pravi se, že tu stála starověká Ráma, o níž sv. evangelium dle proroka Jeremiáše praví: „Hlas v Ráma slyšán jest, pláč a kvílení mnohé; Ráchel plakající synů svých, a nedala se potěšiti, proto-že jich není.“ A zajisté, anť Ráma jen asi půl hodiny cesty od Betléma leží, muselo se kvílení bědujících matek a plačících dítek až sem rozléhati.

Za zříceninami někdejší Rámy leží pomník Ráchelin. V I. kniz. Mojžíšově čteme (35, 19.) takto: „Ráchel umřela i pohřbena jest na cestě k Efratě, kteráž jest Betlém. Jakob postavil nad hrobem jejím památník. Týž jest pověstný do tohoto dne památník hrobu Ráchelina.“ Nynější památník Ráchelin má podobu obyčejné turecké modlitebnice, t. j. vyhlíží jako malá, chatrná kaplička. Klíč od vchodu chová turecký kněz; avšak do vnitřku možná viděti skrze okna. Celou vnitřní prostrannost zaujímá kámen u prostřed stojící, který na způsob čtyrhranného, z hruba tesaného sloupu téměř až k samému stropu dosahuje. Neví se, zdaž ten kámen jest biblický památník sám, či tento v jeho vnitřku jest zazděn. Z venku ka-

plíčky viděti rozbořenou kamennou ohradu, jakož i pozůstatky zřícenin velikého stavení.

Kristinka. Není-li pravda, milý strýče, že tato Ráchel byla dcera Lábanova, kterouž arciotec Jakub, jsa na útěku do Mesopotámie, spolu se sestrou její Liou za manželku pojal. Biblické děje následovně o tom vypravují: „Maje se Jakub pomsty svého rozhněvaného bratra Esaua co báti, odešel na radu matky Rebeky do Mesopotámie. A když ho noc jednoho dne překvapila v širém poli, vzal jeden kámen, položil ho pod hlavu a usnul. I viděl ve snách řebřík stojící na zemi a vrch jeho dotýkající se nebe; andělé také Boží vstupovali a sestupovali po něm. Hospodin pak stoje nejvýše, řekl jemu: „Já jsem Hospodin, Bůh Abrahama, otce tvého a Bůh Isákův. Zemi, na které spíš, dám tobě i potomkům tvým. I budu strážce tvůj, kamkoliv půjdeš a přivedu tě zase do země této.“ I procitnuv Jakub ze sna, řekl: „V pravdě Hospodin jest na místě tomto a já jsem nevěděl.“ A vstav ráno, vzal kámen, kterýž byl podložil pod hlavu svou a vyzdvihl na znamení, poliv jej olejem svrchu. I nazval místo toto Bethel, t. j. dům Boží.

Tak krásným zjevením Božím potěšen, ubíral se Jakub dále. I přišel ke studnici jedné na poli, z nížto napájen býval dobytek. I řekl k pastýřům: „Bratři, odkud jste?“ Kteríž odpověděli: „Z Haran.“ I otázal se jich dále: „Znáte-li Lábanu, syna Náchorova?“ A oni řekli: „Známe, a hle, Ráchel, dcera jeho, přichází se stádem svým.“ I odvalil Jakub kámen, kterým se studnice zavírala, a napojiv stádo, oznámil jí, že jest syn Re-

bečin; načež ona pospíchajíc oznámila to otci svému. Tento běžel jemu vstříc a objev ho i políbiv, vedl do domu svého. I zůstal Jakub u Lá-bana strýce 20 let, slouže mu sedm let za Liu a jiných sedm za Ráchel, ostatek pak za rozličná stáda. Ráchel porodila mu Josefa a Benjamína.

Strýc. Dobře's si to pamatovala, dcero moje! — U pomníku Ráchelína setkal jsem se s dvěma ruskými poutníky z Amuru v Asii. Vida v rukou jednoho z nich ruskou knihu, tázal jsem se jich po česku (nebo rusky neumím), odkud by byli? A hle, k velikému překvapení mému netoliko že otázce mé porozuměli, nýbrž dali mi i srozumitelnou ruskou odpověď, že jsou z Amuru a v nejnovější době že též Čechové na Amur přicházejí. Častokráte, zvlášt za svého mládí slýchal jsem od nepřátel národa našeho, Čech že s mateřskou řečí svou daleko nedojde, — a hle, já dorozuměl se v ní až u hrobu Ráchelína s obyvateli vzdáleného Amuru v Asii.

Nemajíce již tolik času, bychom až do samého Betléma došli, toutéž opět cestou do Jerusalema navrátili jsme se zpět.

Toho samého večera byli z nás poutníků tři spolu s ředitelem Rakouského hospicu v Jerusalemě pozváni na svadbu jednoho katolického Araba téhož města. Věda, že i svadba tato vás, milé dítky, zajímati bude, chci též o ní něco málo pověditi. Především podotýkám, že se svadby v Palestině dle starobylého způsobu až pozdě z večera odbyvají. Za touž příčinou odebrali jsme se až okolo hodiny osmé do kostela sv. Salvátora. Něco později na to přišel ženich, provázen četný-

mi mládenci, i posadil se před oltářem na slaměné židli, kostelníkem mu podané. Brzy dostavila se i nevěsta, však od hlavy až na paty v hustý závoj zaobalená, kterážto příšedší, usadila se podle ženicha. I ona provázena byla mnohými družičkami, kteréžto poslední jakož i mládenci vesměs hořící pochodně držely v rukou. Posléze přišel farář, a snoubencové podavše sobě ruce, skládali si slib, nejinak než jako při svadbě děje se u nás. Po oddavkách drženo od faráře snoubencům kázání, avšak v řeči arabské, tak že my tomu mnoho nerozuměli. Já vida mezi tím ty družičky nevěstiny s hořícími pochodněmi v rukou, mimovolně vzpomněl jsem si na překrásné podobenství milého Spasitele o moudrých a bláznivých pannách.

Lidunka. Podobenství toto zní následovně: „Podobno jest království nebeské desíti pannám, kteréžto vzavše lampy své, vyšly proti ženichovi a nevěstě. Pět pak z nich bylo bláznivých a pět opatrných. Ale pět bláznivých vzavše lampy, nevzaly s sebou oleje: opatrné pak vzaly olej v nádobách svých s lampami. A když prodléval ženich, zdřímaly všechny a zesnuly. O půl noci pak stal se křik: Aj ženich jde, vyjděte proti němu. Tehdy vstaly všechny panny ty a připravovaly lampy své. Bláznivé pak opatrným řekly: Udělte nám svého oleje; nebo lampy naše hasnou. Odpověděly opatrné, řkouce: Nikoli; snadby se ani nám ani vám nedostalo: jděte raději k prodávacům a kupte sobě. Když pak šly kupovat, přišel ženich, a které přihotoveny byly, vešly s ním na svadbu, i zavříný jsou dvěře. Naposledy pak přišly i ty druhé panny, řkouce: Pane, pane,

otevři nám! A on odpověděv, řekl: „Amen, pravím vám, neznám vás.“ A když byl pověděl Pán Ježíš toto podobenství, doložil: „Bdětež, nebo nevíte dne ani hodiny!“

Strýc. Když mezi takovým rozjímáním skončily se posvátné obřady, my s průvodem svadebním brali jsme se do domu rodičů nevěstinych. Cestou se střílelo a vzácnější hosté byli častokráte růžovou vodou pokropeni. Řečeno nám, tím že se nám uctivost prokazuje. V domě rodičů nevěstinych držely se svadební hody, při nichž jsme však po Turecku na zemi, nohy majíce přes kříž, seděti museli. Poslouženo nám kávou, cukrovím, likérem a doutníky. Mužští však byli přísně od ženštin odděleni, každé pohlaví v jiném příbytku, a pořádek přísný zachováván, což se nám převelice líbilo. —

Dne 14. dubna konali jsme potřebné návštěvy na rozloučenou, přede vším u nejdůstojnějšího katolického patriarchy, pak u kvardiana Františkanského a Rakouského konsula. Obzvláště pohnutlivé bylo naše loučení s nejdůstojnějším patriarchou. Přejíc nám hojného užitku pro čas i věčnost z naší pouti a štěstí na zpáteční cestu, udělil všem nám společně, staříčkému pak děkanovi zvláště požehnání. Na večer opětoval nám konsul Lenk návštěvu, i zůstal s námi u večeře, při níž jsme se jako doma ve vlasti cítili.

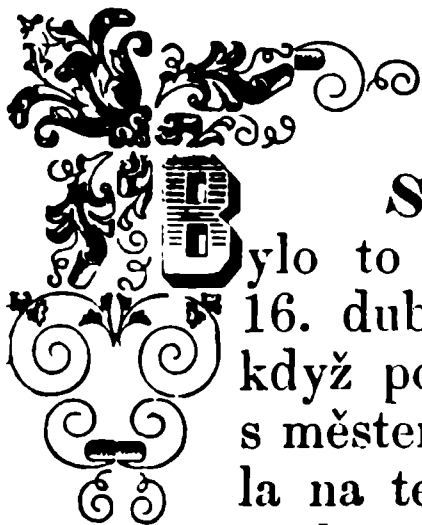
Poněvadž jedenkaždý poutník, jestliže jen drobet může, nějakou milou památku přátelům svým a známým z Jerusalema přinese, učinili jsme i my tak a použili posledního dne pobytu svého k nakoupení růženců, křížků, medaillonů a jiných

upomínek na to nejsvětější a nej památnější město na okršku zemském, načež jsme se s chrámem Božího hrobu a s Kalvarií rozloučili. Jaké city prochvívaly duši mou, když jsem naposledy v kapli Božího hrobu a pod křížem na Kalvarií klečel, to snáze se domyslití, než pověditi. I přede vzal jsem si tehdaž, dá-li mi Bůh zdraví a prostředků k tomu, že chci ještě jednou v živobyti svém sv. místa tato navštívit. Zdaž mi to ale i při nejlepší vůli možno bude, to jedině Bohu jest povědomo. —

V e ě r d e s á t ý.

(Cesta do Nazaretu.)

Strýc.

Bylo to ve čtvrtek po neděli provodní, 16. dubna, okolo deváté hodiny z rána, když poutnická naše karavana naposledy s městem sv. se rozloučila. Sotvy že byla na ten den ranní zoře východní nebe nachem svým zbarvila, již byli jsme v překrásné kapli poutnického domu Rakouského, slávice jeden pó druhém nekrvavou obět nového zákona, a upěnlivě Pána nebes i země prosíce, by i zpáteční cestě naši milostivě žehnati ráčil. Po mši sv. snídali jsme s pány představenými poutnického domu společně a naposledy. Ulice před domem byla mezi tím valně oživěla. Dostaviliť se

tam potřebné pro naši karavanu koně i s jejich průvodčími, majíce dragomana našeho v čele. Všickni tito nosili a nakládali na koně, mezky a osly naše zavazadla i s nakoupeným v Jerusalémě zbožím, dle obyčeje Arabů nemálo při tom povykující a bez potřeby i účelu sem a tam běhající. Trvalo to velmi dlouho, než byli s nakládáním u konce. Posléze byli přec hotovi, a my podavše se slzami v očích přátelům a známým svým v Jerusalémě rukou, vsedli jsme na koně a na cestu do Nazaretu jsme se vydali. Tentokráte vyprovázel nás první řiditel Rakouského hospicu, velebný pán Eduard Gröll, rozený Moravan, s kterýmžto šlechtným mužem, mimochodem řečeno, jsem v těch vzdálených končinách mnoho po česku rozmlouval, na milovanou vlast vzpomínaje.

Z města vyjeli jsme Damašskou branou, a ubírali se dlouho touže cestou, kterouž před dávnými věky konal lýtý nepřítel křestanů a hubitel mladistvé církve Boží, netuše ani dost málo při tom, že v brzku sám nejhorlivějším apoštolem Páně se stane. Já právě přemýšlel o příběhu tomto, když karavana naše najednou v bráně zastavena byla. Chtělit Turečtí finančníci zavazadla naše prohlížeti, žádající zároveň clo z nakoupených pro přátele a známé naše památek. Po dlouhém a velmi živě vedeném rokování, a když finančníkům těmto Rakouským konsulem pohroženo, puštění jsme byli bez poplatku.

Vojtišek. Odpustte, pane strýčku, že Vás vytrhuju. Životopis sv. Pavla a zázračné jeho obrácení, jak nám je nedávno p. katecheta ve škole vypravoval, jsou tak zajímavé, žeby mi to bylo

pravou rozkoší, kdybych směl to bratru mému a sestrám vypravovati. Viděti též v nich, jak mocně a rychle milost Boží ve člověka působiti může, a kterak z nejlítějšího nepřítele a odpůrce pravdy Boží v brzku státi se může nejhorlivější její zastance a přítel.

Strýc. Netoliko že to dovolím, ale budu míti radost z toho, dovedeš-li nám životopis největšího z apoštolů Páně i s podivným jeho obrácením krátce a dobře nastítni.

Vojtišek. Sv. Pavel, s počátku Šavel zvaný, pocházel z Tarsu v Cilicii z rodičů vznešených, židovských. Jeho otec byl měšťanem římským, kteréžto veliké a vzácné právo i syn po něm zdědil. Mladý Šavel byl velikými schopnostmi od Boha nadán, a že byl zároveň vytrvalý a pilný, brzy tak ve všelikém světském i božském umění se vzdělal, že všechny učitele židovské daleko předčil. Předčil je ale též nenávisť proti křesťanům a pronásledováním mladistvé církve Boží. On byl spolu příčinou, že někdejší jeho spolužák a přítel, sv. Štěpán, byl ukamenován; on, soptě vraždou a pohružkami proti učenníkům Páně, násilně vdíral se do domů křesťanů Jerusalemských, a nemaje ani na tom dost, přistoupil též k nejvyššímu knězi a vyžádal si od něho listů do Damašku, aby i tamnější učenníky Páně zjímal a svázané do Jerusalema přivedl. Již byl na cestě z Jerusalema a přibližoval se k Damašku, an ho tu rychle obkličilo světlo s nebe. A padna k zemi, slyšel hlas řkoucí k němu: „Šavle, Šavle, co se mi protiviš?“ I řekl Šavel: „Kdo jsi, Pane?“ A hlas odpověděl: „Já jsem Ježíš z Nazaretu, jehož

ty pronásleduješ.“ A třesa se a žasna Šavel, tázal se: „Pane, co chceš, abych učinil?“ A Pán řekl k němu: „Vstaň a jdi do města, a tam bude tobě povědíno, co činiti máš.“ Ti pak muži, kteří s ním šli, stáli jako ohromeni, hlas zajisté slyšíce, ale žádného nevidouce. Vstal pak Šavel ze země, a otevřev oči, žádného neviděl. Tedy pojavše ho za ruce, uvedli ho do Damašku. I byl tu tři dni, nevida; a nejedl ani pil. Byl pak v Damašku jeden učenník, jmenem Ananiáš. K tomu řekl Pán u vidění: „Ananiáši, vstaň a jdi do ulice, která slove přímá, a hledej v domě Judově Šavla Tarsenského.“ I odpověděl Ananiáš: „Pane, slyšel jsem od mnohých o tom muži, kterak mnoho zlého činil svatým tvým v Jerusalemě, a kterak má moc od nejvyššího kněze, aby i zde zjímal všechny, kteří vzývají jméno tvé svaté.“ I řekl jemu Pán: „Jdi jen, a neboj se; neboť nádobou vyvolenou jest mi on, aby nesl jméno mé před pohany i králi i syny israelskými. Já zajisté ukážu mu, jak mnoho musí on trpěti pro jméno mé.“ I šel tedy Ananiáš, aby vyhledal Šavla. Všed pak k němu do domu, vložil na něj ruce a řekl: „Šavle bratře, Pán Ježíš, jenž se ti ukázal na cestě, poslal mne, abys prohledl a naplněn byl Duchem svatým.“ A hned spadly s očí jeho jako lupiny a přijal zrak: i vstav, pokřtěn jest. A když požil pokrmu, posilnil se. Byl pak s učenníky, kteří byli v Damašku, po několik dní. A hned kázal v shromážděních židů, že Ježíš jest zaslíbený Spasitel a syn Boží. I divili se náramně všickni, kteří to slyšeli, i pravili vespolek: „Zda-liž to není ten, jenž hubil v Jerusalemě ty, kteří

vzývali jméno toto, a sem proto přišel, aby je svázané vedl k nejvyšším kněžím?“ —

Později byl sv. Pavel na úřad apoštolský posvěcen, a od té doby neznal žádné větší touhy, než by veškerý svět Kristu Pánu mohl získati. Podoběn mraku vichrem lásky puzenému, s rychlostí nadobyčejnou prošel celou říši Římskou, co nejúsilněji snaže se, deštěm slova Božího ji zúrodniti. Kniha skutků apoštolských vypravuje o třech větších cestách, které konal sv. ten apoštol za příčinou rozšiřování slova Božího po Asii a Evropě, všude četné církve křesťanské zakládaje. Na těchto a jiných nám méně povědomých cestách svých musel sv. apoštol Páně přenesmírných protivenství snášeti. Jak sám vypravuje, byl v ustavičných nebezpečenstvích na pevné zemi, na řekách i na moři, mezi nepříznivými židy i falešnými křesťany; 39krát byl bičován, třikrát metlami mrskán, jednou kamenován, třikráte na moři tonul, v hladu i žízni trval, zimu, nahotu, zkrátka nadlidské nátisky snášel. Avšak ze všeho toho nic sobě nedělal, aniž života výše, než plnění své povinnosti sobě vážil. Neunaveně, ano i v poutech a okovech hlásal svaté evangelium více než dvadcet let; a proto vším právem mohl říci, že hojněji než všickni ostatní apoštolové pracoval, a mohl se i těšiti, že po tak dobrém a statečném boji očekává ho koruna v nebesích, kterouž připravil Pán všem těm, kteříž ho milují. Pro takovou úsilnou snahu o rozšíření říše křesťanské poctila ho církev čestným jmenem: „kníže apoštolské“, a poněvadž činnost jeho hlavně na národy pohanské se vztahovala, názvem „apoštol

národů.“ Vyučoval pak sv. Pavel jednak ústně a jednak písemně. Až posud máme po něm čtrnácte převzácných epištol, jako u př. k Židům, Římanům, Efeským, Filipenským, k Titovi a t. d. Zemřel pak svatý muž tento co mučedník pro pravdu, jsa 29. června r. 68. k rozkazu císaře Nerona stat v Římě na silnici k Ostii. —

Strýc. Výborně jsi to, milý hochu, pověděl. Se sv. Pavlem a zázračným jeho obrácením se to skutečně takto má. Já vyjížděje z Jerusalema touž cestou, prosil jsem Pána Boha, by i v nás všechněch milost jeho tak divomocně působila. — A nyní dále! —

Dostavše se po cestě velmi neschůdné a kamenité mezi samými zříceninami starého Jerusalema na jeden pahorek, asi půl hodiny za městem, zastavili jsme, a naposledy popatřivše na svaté město, zpívali jsme společně a nahlas „Te Deum“, chválíce Boha a děkující mu za všechny milosti, jichž jsme tak hojně ze štědré ruky jeho obdrželi. Že nám všechněm mnohé slze po tváři se ronily, netřeba, tuším, připomínati.

O jedenácté hodině dopoledne dorazili jsme k vesnici, „Ráma Benjaminova“ zvané. Tato vesnice byla v dávné době nemalým a znamenitým městem, o němž se často v písmě sv. vypravuje. Vůbec ve svaté zemi nalézá se mnoho bídných a nad pomyšlení chatrných vesnic, které druhdy slavnými městy bývaly. Pohled na ně činí na křesťana, znajícího dějiny lidu židovského, velmi smutný dojem. Vidít v zříceninách těchto patrně kletku Boží, anaž na sv. zemi a městech jejích pro hříchy někdejších obyvatelů spočívá.

Mně napadla pokaždé a bezděky při pohledu takovém slova žalmisty Páně a korunovaného proroka: „Pokáral jsi, Hospodine, národy, a zahynul bezbožný: jméno jejich vyhladil jsi na věky věkův . . . města jejich zkazil jsi. Zahynula památka jejich.“

Okolo jedné hodiny s poledne přijeli jsme u velikém vedru a celí unavení k vesnici „El Bireh“ nazvané. Zde slezli jsme s koní a požívající malé, dragomanem našim připravené nám občerstvení, hověli jsme u studánky čisté, pramenité vody zemdlým údům. Po půlhodinném odpočinku odebrali se někteří z našich ku zříceninám křesťanského chrámu, který tu někdy stával, a dle všeho velikolepý a nádherný býti musel. Slovuťný poutník Jerusalemský z Čech, Křištof Harant viděl chrám tento ještě celý; nyní však není, leč pouhé zříceniny. Praveno nám, že zde bylo ono pamětihodné místo, kdež Panna Maria a sv. Josef, navracejíce se co poutníci z Jerusalema do Nazaretu, poznali, že dvanáctiletý Ježíš s nimi není. Já vyňal ihned knihu sv. evangelii, a četl hlasitě částku ze sv. Lukáše (2, 42-52.) o tom jednající. Že evangelium toto zvláště pro vás, milé dítky, poučné jest a ukazuje, s jakou ochotností velikou máte do chrámu Božího chvátati, jak nábožně máte se tam modliti, jak bedlivě rodičů svých poslouchati a se snažiti, byste i vy den ode dne moudřejšími a Bohu i lidem milejšími se staly, tedy nám je Kristinka přečte.

Kristinka (čte). „A když byl Ježíš ve dvanácti letech, a oni vstupovali do Jerusalema podle obyčeje ke dni svátečnímu, vzali ho rodičové s se-

bou. A když vykonali dny a navracovali se, zůstalo pachole Ježíš v Jerusalemě, a nevěděli rodičové jeho. Domnívajíce se pak, žeby byl v zastupu, ušli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými. A nenalezše, navrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. I stalo se, že po třech dnech našli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli, poslouchaje jich a otazuje se jich. Děsili pak se všickni, kteří jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho. A uzřevše ho rodičové, divili se. I řekla matka jeho k němu: „Synu, proč jsi nám tak učinil? aj otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ I řekl k nim: „Co jest, že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já v tom, což jest Otce mého, musím býti?“ A oni nesrozuměli slovu, kteráž mluvil k nim. I sstoupil s nimi a přišel do Nazareta, a byl jim poddán. A matka jeho zachovávala všecka slova ta v srdci svém. A Ježíš prospíval moudrostí a věkem, a milostí u Boha i u lidí.“

Strýc. Nedaleko za vesnicí El-Bireh viděli jsme na levé straně od naší cesty již za arciočů proslavený Bethel. Zde již Abraham přebýval a oltář Hospodinu vystavěl; zde měl Jakub na útěku před Esauem ono překrásné zjevení Boží, o němž nám teprv včera Kristinka tak mile vypravovala. Mezi Bethelem a Hajem východně od něho ležícím pásli též pastýři Abrahamovi a Lotovi stáda svá, až sváry jejich o lepší pastviny přiměly pokoje milovného Abrahama, že pravil jednoho dne k Lotovi: „Prosím, nechť není sváru mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými; nebo bratři jsme. Hle všecka země před tebou jest, odstup ode mne, prosím; jestliže na levou

stranu půjdeš, já pravou držeti budu; jestliže ty pravou zvolíš, já na levou půjdu.“ I zvolil sobě Lot krajinu okolo Jordánu, kteráž byla jako ráj Hospodinův a bydlel v Sodomě. Abraham pak pohnuv stanem svým, přišel a bydlel v údolí Mam-bre, kteréž jest v Hebroně, a vzdělal tam oltář Hospodinu. — Když se později království Israel-ské odtrhlo od království Judského, postavili Je-roboam a modloslužební nástupcové jeho v Bethelu zlaté modly, prikazující svým poddaným, by se těmto na místě pravému Bohu klaněli. V středo-věku byl i v Bethelu překrásný chrám křesťan-ský, kterýž nyní též jest zbořený, rovněž jako i druhdy proslavené město samo sotvy 30—40 bí-dných chatrčí počítá, bezpochyby z trestu za ono hnusné modlářství, jehož se židé zde k rozkazu králů svých dopouštěli. —

Téhož dne přenocovali jsme ve vesnici Dšif-na neboli G ö f na nazvané. Zde a v nejbližším okolí žije asi 140 katolíků, pro něž patriarcha Je-rusalemský, Monsignor Valerga, jednoho francouz-ského kněze za faráře ustanovil. Ctihodný kněz tento byl tak laskavý, že nám skrovňounký pří-byteček svůj k přenocování propůjčil, začož jsme my ho k obědu, našim dragomanem přichystané-mu, pozvali.

Že bylo teprvé k čtvrté hodině s poledne, když jsme do Dšifny dorazili, použilo nás několik těch málo hodin do večera, bychom ve společno-sti dotčeného pana faráře jednu rodinu křesťan-skou v nejbližší vesnici navštívili. Byla to sice rodina zámožná, mající mnoho polí, stád i vinic, také peněz v hotovosti; než v příbytku a šatstvu

jejím bohatství žádného viděti nebylo. Příbytkem jejím byla jáma v zemi vyhloubená a tak tmavá, že i za dne světla bylo potřebí, bychom domácí paní s rodinou její viděli. A co do obleku, přioděna byla ta paní pouze v dlouhou modrou košili, kdežto menší dívky její takměř nahé v koutku seděly. Když jsem nad zjevem tímto podivení své k faráři vyjádřil, pravil mi, že křesťané tamní majetek svůj před hrabivými Turky a jejich pašety ukrývati musejí, nechtějí-li, by násilně byl jim odňat. Proto se také křesťané pod loupeživou vládou Tureckou s prací mnoho nenamahají; bylo by jim to málo platno. Pracuje-li však křesťan málo, jest Turek vtělený lenoch. Kunkoli jsme do Tureckých míst přišli, všude viděli jsme množství mladých a silných mužů z místa na místo se procházet aneb na zemi ležet. Při tom kouřili svůj čibuk aneb argileh, nic nemyslice a jako ve snách. Praveno nám též, že Turek obyčejně jen tak dlouho pracuje, až sobě vydělá, čeho mu denně k živobytí zapotřebí jest. Jak má jen tolik, přestane pracovati, nechaje starost o budoucí den Pánu Bohu.

Druhého dne t. j. 17. dubna záhy ráno z lože jsme musili. Miličský kostelík osady Dšifenské nemá totiž než jediný oltář, a jelikož nás pět kněží mši sv. sloužiti a přec s ostatními zároveň odjeti chtělo, nezbývalo nic jiného, než časně postel opustiti. Ač byla ale posud tma, když jsme vkročili do kostela, nalezli jsme přec valnou čísl katolických osadaníků Dšifenských již shromážděnou. Nevidělit dobří ti lidé asi nikdy tolik cizích kněží ve svém kostelíku; i přišli tedy, aby nás

poctili a více mší sv. účastnými se stali. Varhan chudý kostelík Dšifenský nemá, za to ale fisharmoniku, na níž řiditel Rukouského hospicu Jerusalemského, p. Eduard Gröll, mezi mší sv. cti-hodného stařečka naší karavany, p. děkana Bernarda Christelbaura, hrál, při čemž my ostatní (německou) píseň jsme zpívali. Zkrátka, byla to dojmavá slavnost v té tiché Dšifně, v níž křesťané od východu i západu, z Evropy i Asie, Francouzové, Češi, Uhři, Horvaté, Slováci, Němci a synové i dcery ještě jiných národů se zúčastnili. Dobrý missionář Dšifenský radostí jen hořel, a já dívaje se na něj, přemítal jsem na mysl, co všechno mladý i vzdělaný muž tento byl opustil: vlast, rodiče, příbuzné, snad i skvělý život, by se stal chudým farářem několika chudých, opuštěných katolíků v daleké cizině, kteří mu žádné, aneb aspoň velmi skrovné odměny za to poskytnouti mohou. Za to bude ale odměna jeho tím větší u Boha. Pravíť zajisté Pán věčný — a slova jeho neklamou: „Každý, kdož opustí dům, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb syny, neb pole, pro jméno mé, stokrát víc vezme a životem věčným vládnouti bude.“

Ještě s vámi sdělití musím, že mne okolí Dšifny s pahorky a úvaly svými velice upomínalo na otčinu naši Slavin, a že jsem tuto více, než kdekoliv jinde, na domov vzpomínal.

Bylo okolo hodiny osmé, když jsme s Dšifnou a ctihodným farářem jejím se rozloučivše, dále jeli. S počátku byla cesta příjemná, vedoucí úrodným, dobře vzdělaným údolím, kdež právě ječmen byl odkvětl a olivy, fiky a vinná réva se

zelenaly. Později jeli jsme déle než hodinu vyschlým potokem, kde milliony křemene a jiného kamení se nalézaly. Posléze šlo to až přes pole dne přes hory a doly, cestou tak přehroznou a nebezpečnou, že při každém kroku jezdec i kůň o živobytí přijíti mohl. Byliť jsme totiž v divokém pohoří Efraimském. Pohoří toto začíná asi hodinu cesty severně od Jerusalema, a táhne se až do Galiley k rovině Esdrelonské. Vysokost jeho není všudy stejná; přec jsou ale některé hory jeho i přes 2.000 stop vysoké. Jméno své obdrželo pohoří toto od Efraima, syna Josefova, jehožto potomkům při dělení země zaslíbené za podíl se dostalo. Ostatně jest pohoří toto z největší částky pusté, vypráhlé a velmi kamenité, tak že platí až podnes slovo Oseáše proroka: „Efraim ve zpuštění bude.“

V jednom údolí toho Efraimského pohoří bez mála bylo by se nám smrti sv. Štěpána dostalo. Octnuli jsme se totiž na rozcestí. Jedna a sice úzká, neschůdná cesta vedla v levo do jakéhosi městečka na vrchu ležícího, kdežto druhá pohodlnější a bližší vinula se v pravo mile zelenajícími se poli. Náš vůdce zabočil na tuto poslední, a my všickni, ničeho zlého netušíce, šli za ním. I bylo tu hned několik v poli pracujících Arabů, bránících nám cestou touto jeti. Že však náš od konsula Rakouského k obraně nám přidáný kavas, tasiv meč, mocí průchodu chtěl vydobiti, ztrhla se z toho prudká hádka, kteráž mohla pro nás dosti smutně vypadnouti. Arabové, nechavše totiž práce, sbíhali se se všech stran svým ku pomoci, tak že se jich v krátké době okolo 300

postavilo proti nám s kameny v rukou. My nevidouce žádného zniknutí, museli jsme obrátiti, a tou vzdálenější, neschůdnou cestou dále se bráti. Mně při tom napadlo, že v této krajině kdesi to bylo, kde předkové těchto Arabů druhdy i Spasitele milého do města přijmouti nechtěli.

Ladislav. Ano, pamatuju se ze školního vyučování na to. Sv. Lukáš v kap. 9. takto o tom zaznamenal: „I stalo se, když se doplňovali dnové vzetí Pána Ježíše (z tohoto světa), že on obrátil tvář svou, aby šel do Jerusalema. I poslal posly své před obličejem svým: a oni jdouce, vešli do města Samaritánského, aby mu připravili hospodu. A nepřijali ho, protože obličej jeho byl obrácen k jiti do Jerusalema. I viděvše to učenníci jeho Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš-li, ať díme, aby oheň sstoupil s nebe, a spálil je? A obrátiv se Ježíš, potrestal jich, řka: Nevíte, čího ducha jste. Syn člověka nepřišel duši zatracovat, ale spasit. I odešli do jiného městečka.“

Strýc. Ano, tak jest, milé dítě! I z nás někteří horšili se na ty nevlídné Araby. Já však pomysllil jsem sobě: Nevíte, čího ducha jste. Každý hájí si své, i nedá si rád polem jezdit a škodu činiti. —

Nedlouho na to viděli jsme z daleka malou a bídnou vesnici Seilun; stojí na místě starého Silo, kdež se tak dlouho chovala archa umluvy se stánkem Hospodinovým, a kde Heli a Samuel přebývali. Příběh obou těchto mužů jest tak poučný a zajímavý, že Lidunka a Vojtišek dobře udělají, budou-li ho jeden po druhém svému mladšímu bratru a své sestře vypravovati. —

Lidunka. S radostí, pane strýčku! Israelité měli k službě Boží zvláštní stan. Již na poušti postavil jej Mojžíš na rozkaz Boží. Byl krásně ozdoben a v něm v arše, čistým zlatem vnitř i zevnitř ozdobené, chovaly se kamenné dsky, na nichž přikázání Boží napsána byla. Tento stánek stál dlouhý čas v Silo, a v době soudců byl tam nejvyšší kněz Heli. K němu přinášeli nábožní Israelité prvotiny z úrod země a ze stád svých, obětující je Bohu, a vedle obyčeje svého obětní hody držíce.

Heli měl dva syny, z nichž jeden Ofni a druhý Fines sloul. Ti byli velmi rozpustilí a nešlechtní, nedbající ani na Boha, ani na lidi. Když přinášeli lidé oběti, a maso k hodům obětním vařili, oni jim je pokradmo z hrnců vytahovali, ano i jiných nepravostí páchali. Heli, otec jejich, domlouval jim sice proto; ale oni neuposlechli napominání otce svého, a on jich přísněji, jakžby byli zasloužili, nepotrestal.

Toho času byli nábožní manželé v Israeli, Elkana a Anna. Nemajíce dlouho dětí, vyžádali konečně od Boha syna, kterémuž dali jméno Samuel. Když poněkud odrostl, přivedli ho rodičové k nejvyššímu knězi Heli, a oddali ho Hospodinu, by mu sloužil, co živ bude. I přisluhoval Samuel v stánku, rostl a prospíval v dobrém, líbě se Hospodinu i lidem, a nedal se od synů Heliho svést.

Když příkladem zbožného Samuele nešlechtní synové Heli se nepolepšili, a otec pořád jim shovíval, spal jedné noci Samuel ve stánku Hospodina; i uslyšel hlas, an ho volá: „Samueli! Samueli!“ Domnívaje se, že ho Heli volal, vstal

Samuel rychle, a běžel k němu řka: „Tu jsem!“ Heli pravil: „Nevolal jsem tebe; jdi zase a spi!“ A tak se stalo třikráte. I pravil Heli jemu: „Jestliže ještě volat uslyšíš, rci: Mluv, Hospodine; neboť slyší služebník tvůj!“ Odešel tedy; a když se položil, slyšel opět volat. I řekl, jakž mu Heli byl poradil. A Bůh pravil k němu: „Přišel čas, kdež trestati budu rod Heli, protože věděl, že nešlechtně činili synové jeho, a netrestal jich.“ Když Samuel ráno vstal, řekl k němu Heli: „Co mluvil k tobě Hospodin, synu můj? Netaj toho přede mnou.“ I oznámil mu Samuel vše upřímně, ač mu to dosti za těžko přicházelo. I odpověděl Heli: „Hospodin jest; což dobrého jest před očima jeho, nechť učiní.“

Co byl Bůh Samuelovi zjevil, vyplnilo se brzo. Filistiňští povstali proti Israeli, a když počalo potýkání, Israel utíkal, a zbito jest jich takměř 4000 mužů. I řekli starší z Israele: „Přinesme sobě archu umluvy ze Sila, aby nás vysvobodila z rukou nepřátel.“ I přinešena jest archa umluvy a synové Heli byli s ní. I zkřikl všecken Israel s plesáním velikým, až zavzněla země. Filistinové však báli se. Však nicméně bojovali přece a poražen jest Israel, i padlo 30.000 mužův. Po něvadž opustil nevděčný lid ten Boha, i Bůh ho opustil. Archa Boží také vzata jest a dva synové Heliho umřeli. Běže pak muž z bitvy, zvěstoval to městu Silu a Helimu. A když jmenoval archu Boží, upadl Heli leknutím se stolice nazpět, a zlomiv šíji, umřel. Tak skonala trestem Božím muž ten slabý, který z přílišné k dětem lásky nepravosti jejich netrestal.

Filistinové pak vzali archu Boží a vnesli ji co kořist vítězovu od přemoženého Boha Israelského do Azotu do chrámu boha svého Dagona. Na úsvitě druhého dne ale ležel Dagon na tváři na zemi před archou Hospodinovou. I postavili jej zase na místo jeho; a opět ráno druhého dne našli Dagona ležícího na tváři své na zemi, hlava pak jeho a dvě ruce jeho odřezány ležely na prahu. Trestal pak Hospodin Filistiny, a když archu Boží vůkol vozili, dopustil Bůh na každé město, kdež byla, mření veliké. I vstupovalo kvilení jednohokaždého města k nebi. Posléze sešla se všechna knížata Filistinská v radu, a řekli: „Nechť se navrátí archa Boží na místo své, by nepobila nás s lidem našim.“ I učinili tedy tak, a vzavše dvě krávy, kteréž kojily telata, zapřáhli je do vozu a vložili archu Páně s dary na vůz. Krávy pak šly zrovna cestou, kteráž vede do Bethsamy a zastavily se na poli Josua Bethsamitského. Byl pak tam kámen veliký; Levitové složivše naň archu, sesekali dříví vozu toho a krávy vložili na ně v zápalnou obět. Pobil pak Hospodin některé z mužů Bethsamitských, protože bez uctivosti divali se na archu Hospodinovu. I odnesli archu do Chariathiarima v dům Abinadabův.

Mezi tím byl Samuel na místo Heliho za soudce vyvolen. A ten mluvil ke všemu lidu Israelskému, řka: „Jestliže celým srdcem svým obrátíte se k Hospodinu, odejměte bohy cizí z prostředku sebe. Připravte srdce svá Hospodinu a služte jemu samému, a vytrhne vás z ruky Filistinův. Zavrhli tedy synové Israelští modly a sloužili Hospodinu samému. I sešli se do Mas-

faty a postili se v ten den a řekli: „Zhřešili jsme Hospodinu.“ Stalo pak se, že když Samuel obětoval oběť zápalnou, Filistinové vešli v boj proti Israelovi; zahřměl pak Hospodin hrímáním velkým v ten den nad Filistiny a zastrašil je, tak že poraženi jsou. I neodvážili se více, aby přišli do končin Israelských po všechny dny Samuelovy.“

Strýc. Téhož dne okolo dvou hodin s poledne počala se krajina vždy víc a více lepšiti, až jsme se konečně octnuli v nejkrásnější krajině Palestiny. Viděti v ní krásná, řádně vzdělaná pole, která aspoň poněkud připomínají tekoucí kdysi mlékem a medem zemi Palestinskou. Krajina tato jest velepamátaná pro věci, které se zde udály za času arcioťce Jakuba a synů jeho.

V pozadí té krajiny mezi horami Hebal a Garizim leží prastaré, již za dob arcioťce Jakuba proslulé město Sichem. Před městem tímto leží studnice Jakubova, známá z rozmluvy Pána Ježíše s ženou Samaritánkou, a několik set kroků od této studně ku straně půlnoční viděti hrob Josefa Egyptského. Písmo sv. samo svědčí nám, že Josef tento, ač umřel v Egyptě, do Sichemu přenesen byl a tam pochován. Tak čteme v knize Skutků apošt. (7, 15—16.): „Vzal Mojžiš také kosti Josefovy (z Egypta) s sebou, protože byl (umírající Josef) přísahou zavázal syny Israelské, řka: „Navštíví vás Bůh, vyneste kosti mé odtud s sebou.“ A v knize Josua (24, 32.) jest psáno: „Až sem tedy přinesli Israelité z Egypta kosti Josefovy, a pochovali je vedle studnice a pole Jakubova.“ Vida ten náhrobek Josefův, litoval jsem velice, že není v rukou křesťanů, nýbrž Tur-

kův, kteří malou mešitu nad hrobem toho velikého syna Jakubova vystavěli. I hájí mešitu tuto tak bedlivě, že nižádnému křesťanu v ni vkročiti nedovolují. Studnice Jakubova nenáleží sice Turkům, abrž rozkolným Řekům, kteříž kostel u ní sobě vystavěti míní. Možno-li z nynějších zřícenin u té velepamátné studně souditi, stával již před lety zde kostel a snad i klášter, z nichž ale během času toliko nepatrné pozůstatky se zachovaly. Studně sama nalézá se u prostřed těchto zřícenin, je dosti hluboká, a živou její vodu, z blízké hory Garizim se prýšticí, s vrchu jest viděti. —

Lidunka. Ta rozmluva Pána Ježíše s ženou Samaritánkou jest tak zajímavá a krásná, že bych ji tuze ráda vypravovala, jestliže mi to, milý strýče, dovolíte.

Strýc. S radostí, milé dítě! Mluv.

Lidunka. Když se za jednoho času Pán Ježíš vracel z Jerusáléma do Nazaretu, přišel v krajině Samařské k městu Sichar, za starodávna Sichem nazvanému. Byla pak tu studnice, kterou již Jakub udělati dal. Cestou ušlý posadil se Pán Ježíš u té studnice, učedníci pak jeho šli do města, aby nakoupili pokrmů.

A když tak sám u studně seděl Ježíš, přišla žena Samaritánka z města, aby vážila vodu. Měli pak židé dávný hněv na Samaritány, tak že jich ani nepozdravovali, aniž s nimi z té samé nádoby pili. Toho záští Ježíš však neschvaloval. On toliko blud a hřích, nikoli však člověka nenáviděl. I řekl vlídně k ženě Samaritance: „Ženo, dej mi píti!“

I podivila se Samaritánka přívětivé řeči jeho, a řekla: „Kterak ty, jsa žid, žádáš ode mne píti?“ I pravil Ježíš: „Kdybys věděla, kdo s tebou mluví, snad bys byla sama prosila jej, a dal by tobě vody živé.“

Žena neporozuměvši slovům jeho, pravila opět: „Pane, jak bys mi dal té vody živé? Vždyť ani nemáš, čím bys ji navázil, a studnice jest hluboká. Aneb jsi snad větší, nežli otec náš Jakub, kterýž nám dal tuto studnici a sám z ní pil?“

Ježíš ale pokračoval v započatém již podobení, a řekl: „Každý, kdož pije z vody této, žízniti bude opět; ale kdo píti bude vody té, kterouž já dám jemu, nebude žízniti na věky; ale voda ta bude v něm studnicí vody vskakující do života věčného.“

Jak nám p. katecheta pověděl, má podobení ství toto následující smysl: Jako žíznivý touží po vodě čerstvé, tak touží každý, kdož není docela zpustlý, po moudrosti, dobrotě a blaženosti. Toto toužení, Bohem samým do srdce nám vložené, jestiž žížeň naší duše. A tuto duchovní žížeň slibuje Pán Ježíš uhasiti učením, duchem svým a milostmi svými.

I tu ještě neporozuměla žena Samaritánka slovům Kristovým, a proto mu řekla: „Pane, dej mi té vody, abych nežížnila, aniž chodila sem vážit.“ Na to pověděl Pán Ježíš ženě té celý její hříšný život, o němž domnívala se, že ho nikdo nezná. Řeč tato zarazila ji jako blesk. I ulekla se, že tento neznámý učitel tajné její hříchy ví. Byloť jí, jakoby stála před soudem Všemohoucího. Plná studu a lítosti pravila: „Pane, vidím, že jsi

prorok.“ Nebeský Spasitel vida srdce její a lítost, neřekl ani jedinkého slova kárajícího.

I otázala se ho ještě: „Otcové naši na hoře Garizim klaněli se Bohu; vy židé však tvrdíte, že v Jerusalemě jest místo, kdež patří se Bohu klaněti. Kdo má tedy pravdu?“ I dí Ježíš: „Ženo, věř, že přijde hodina, kdežto ani na této hoře, ani v Jerusalemě nebudete se klaněti Otci. Vy se klaníte, a nevíte čemu; my pak se klaníme, čemu víme, nebo Spasitel světa ze židů jest. A ta hodina již přichází, kdežto praví ctitelové klaněti se budou Otci na každém místě v duchu a v pravdě. A i Otec takových ctitelů hledá; nebo Bůh jest duch, a kteří se mu klanějí, musí se mu v duchu a v pravdě klaněti.“

I pravila Samaritánka s pohnutím: „Vím, že Mesiáš přichází. Ten když přijde, oznámí nám všecko.“ Ježíš ale řekl: „Jáť jsem ten Mesiáš, já, který mluvím s tebou.“ Srdce její zahořelo radostí; i nechavši džbán u studnice, běžela do města, oznámit to lidem.

Mezi tím byli přišli učenníci jeho z města s nakoupenými pokrmy. I předkládali mu je. On ale pravil: „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal.“

Když přišla žena Samaritánka do města, pravila k svým krajanům: „Pojďte a vizte člověka, kterýž mi pověděl všecko, co jsem koli činila, zdali on jest Spasitel?“ I šli tedy Samaritané k němu a prosili ho, aby u nich zůstal. I pobyl tam dva dny, a přemnozí uvěřili v něj, ne tak pro řeč ženy, nýbrž že ho sami slyšeli. —

Strýc. Výborně's to pověděla, milá dcero! —

Než jak šťastna byla ta Samaritánská žena, a jak šťastni krajané její, kterýmž přáno bylo, vlastníma očima viděti a na vlastní uši slyšeti Spasitele světa! Jich zajisté týkají se slova téhož Spasitele (Luk. 10, 23. 24.): „Blahoslavené oči, kteréž vidí, co vy vidíte. Nebo pravím vám, že mnozí proroci i králové chtěli viděti, co vy vidíte, a neviděli, a slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli.“ — Kdo z vás, milé dítky, by sobě nepřál, by se i jemu podobného štěstí dostalo? A dostane se ho každému z vás, budete-li jen v Krista věriti a dle učení jeho žiti. Tuť spatříte ho již zde na zemi očima víry, a jednou patřiti budete na něj tváří v tvář v nebesích.

Ku západní straně od studnice Jakubovy přišli jsme do uzounkého, horami Garizim a Hebal obklíčeného údolí, v němž, jak již povědíno, leží město Sichem, také Naplús nazvané. Jest po Jerusalemě z měst Palestinských největší, a počítá okolo 10.000 obyvatelů, mezi nimiž asi 500 řeckých křesťanů, 150 Samaritánů, v nejnovější době též 50 katolíků se nachází. Ostatní jsou vesměs Turci, a sice fanatičtí a křesťanům velmi nepřizniví. Za tou příčinou museli jsme, jedouce městem, těsně držeti se pospolu, by nám tak snadno ublíženo nebylo. Město samo jest velmi nečisté, a hlavní ulice, jižto jsme jeli, tak úzká, že jsme jeden za druhým jeli, či lépe řečeno, broditi se museli; neboť tekl ulicí touto celý potok vody, jediné z obou stran domů byla vydlážděna cestička, na níž mnoho Turků sedělo, a všickni na nás poutníky pohrdavě pohlíželi.

V Sichemu musí se vésti znamenitý obchod,

poněvadž takměř v každém domě sklad na zboží a krám jsme viděli. Řemeslníci, zejména ševci, seděli venku na ulici, nohy majíce přes kříž, a bedlivě ševčili. Asi u prostřed města viděti bylo zříceniny starého křesťanského chrámu, který v gotickém slohu vystaven byl a bez pochyby z oné doby pochází, když křesťanští králové v Palestině panovali. U vchodu do tohoto chrámu viděti až podnes čtyry krásné mramorové sloupy. Ač jest Sichem město dosti veliké, pro nás křesťanské poutníky nebylo tam žádného přístřeší, nýbrž my za městem pod stany přenocovati museli. —

Leže na večer v stanu a pro veliké horko a unavenosti nemoha usnouti, přemýšlel jsem, co se vše v Sichemu a na horách Garizim a Hebal od věku událo. Především jest též město Sichem jedno z nejstarších na světě. Když Abraham k rozkazu Božímu z Mesopotámie do Kanaan přišel, našel u Sichemu terebintový hájek, kde se po nějaký čas uhostil. Jakub také navrátiv se z Mesopotámie, tuto s rodinou svou se ubytoval. Zde synové jeho bratra Josefa Ismaelitským kupcům prodali; Josue také později v Sichemu všechna pokolení Israelská shromáždil, a veškerá dobrodiní Boží jim připomínaje, by Bohu věrně sloužili, je zavázal. Týž vůdce Israelský byl po smrti své v Sichemu pochován. V době soudců provozoval jakýsi Abimelech v Sichemu tyranství veliké, až od Hospodina za to byl potrestán. Když později Palestina dostala se pod vládu Římskou, nazván Sichem Neapolis, z čehož nynější jméno Naplous povstalo. — V čas panování víry křesťanské v těchto krajinách bylo zde sídlo biskupské.

Zde narodil se též sv. Justin, který roku 163. po Kristu v Římě co mučedník pro víru naši odpraven byl.

O horách Garizim a Hebal chcijem následující připomenouti: Když byli Israelité pod vedením Josua do země kananejské přišli, postavil se lid z pokolení Simeon, Levi, Juda, Isachar, Josef a Benjamin na hoře Garizim, a lid z pokolení Ruben, Gad, Aser, Zabulon, Dan a Neftalim na hoře Hebal. (Vyobrazení hory Garizim a Hebal viz na stránce následující.) I mluvili levitové a řekli ke všem mužům Israelským povyšným hlasem: „Zlořečený člověk, kterýž dělá rytinu a slitinu, ohavnost Hospodinu, dilo rukou řemeslníků, a postaví ji ve skrytě, (aby ji ctil).“ I odpověděl všecken lid: „Amen.“ „Zlořečený, kterýž nectí otce svého a matky.“ I řekl všecken lid: „Amen.“ „Zlořečený každý, kterýž přenáší mezníky bližního svého.“ I řekl veškeren lid: „Amen.“ „Zlořečený, kdož by tajně zabil bližního svého.“ I řekl veškeren lid: „Amen.“ „Zlořečený, kdož bere dary, aby zabil duši krve nevinné.“ I řekl veškeren lid: „Amen.“ Tato a mnohá jiná přikázání Boží potvrdil sám lid Israelský u hory Garizim a Hebal, a zlořečil tomu, který by je přestoupil, řka: „Zlořečený, kdož nezůstává v řečech zákona tohoto, aniž je ve skutku plní.“ I řekl veškeren lid: „Amen.“ A poněvadž Josue lidu Israelskému zde žehnal a jemu všechna slova zákona, požehnání i zlořečení, i všechno, což psáno bylo, v knize zákona četl, nazvali na památku toho horu Garizim „horou požehnání“ a horu Hebal „horou zlořečení.“ I vzav Josue potom kámen veliký, postavil

ho pod jedním dubem na svědectví obnovené smlouvy mezi Bohem a lidem svým.

Na hoře Garizim vystavěli si též Samaritané jako na vzdory Jerusalemu a židům chrám, který

však již 129 let před Kristem od Jana Hyrkana zbořen byl. Potomci těchto Samaritánů až podnes připisují hoře Garizim jakousi posvátnost; každoročně zde obětují, a kdekoliv se modlí, vždy mají tvář svou ku hoře této obrácenou.

Kristinka. Kdo pak jsou vlastně ti Samaritáné? Často bývá o nich řeč ve sv. evangelium a na kázaních, a mně posud nikdo nevyložil, jací to lidé byli.

Strýc. Necht ti to vyloží Vojtíšek. On již vícekrát o lidu tom slyšeti musel.

Vojt. Milerád, drahá sestřičko! Samaritáné slouli vlastně obyvatelé oné krajiny sv. země, kteráž se jmenovala Samaria, a jejíž hlavní město, o němž brzo řeč bude, též Samaří sloulo. Byltě to lid míchaný, skládající se z židův a pohanův. Když byl totiž Salmanasar, král Assyrský, království Israelskému učinil konec, odvedl bohatší z Israelitů s sebou do Assirie do zajetí, místo nich pak uvedl pohany do Samaří, tito pak smísili se s částí tu ještě pozůstalého lidu Israelského. Jakož byli tedy Samaritáné smíšenci z židů a pohanů, podobně byla i víra jejich míchanice pohanstva a židovstva, pro kteroužto příčinu od pravověrných židů velice nenáviděni byli. Židé neznali horšího a potupnějšího jména nad jméno „Samaritán.“

Strýc. Ano, tak jest, milé děti! Asi 150 potomků tohoto starověkého národu až do dnešního dne, jak již podotknuto, v Sichemu přebývá. Mají zde též svou školu či synagogu, v níž chovají a za drahý bakšiš poutníkům i ukazují nemalou posvátnost, staříčkový rukopis patera knih Mojžíšových.

Druhého dne z rána jeli někteří z poutnické naší karavany na horu Garizim; já nechtěje opustiti staříckého, až na smrt umdleného děkana, čekal jsem zatím v Sichemu. Brzy po odjezdu ostatních navštívil nás katolický farář maličké osádky Sichemské a pozval do svého, ovšem chudického kostelíka v jednom Tureckém domě. Bylo to pro nás potěšení nemalé, že jsme mohli i u prostřed samých Turků a fanatických nevěřících nejvyšší obět nového zákona přinést Pánu Bohu. Kalich, mešní roucho a jiné náčiní bohoslužebné, jichž jsme při té mši sv. užívali, byly sem darovány od spolku ku podporování sv. míst Palestinských v Kolíně Rýnském. Jak vroucně modlili jsme se k Pánu Bohu za tyto dobrodince, by jim obětovnost jejich hojně odměniti ráčil!

Chystajíce se po mši sv. na další cestu, byli jsme velice obtěžováni od celého hejna žebráků Sichemských, mezi nimiž byli i mnozí malomocní. Měli jsme věru co dělati, že jsme jim z rukou vyvázli. —

Cesta ze Sichemu vedla přerозkošným údolím, jehož středem tekl dosti silný potok, pramenící se na hoře Garizim. Údolí toto bylo takměř veliká zahrada, plná stromů olivových, fíkových, pomerančových a t. d., které byly právě odkvetly a vůni libeznou vydávaly. Zelené louky a úrodná pole rozléhaly se zpěvem ptactva, tak že srdce rozkoši plesalo. Jaký to převeliký rozdíl mezi touto krásnou přírodou a mezi těmi ubohými, polonahými a malomocnými žebráky ze Sichemu! A přec praví se, že je člověk pánem tvorstva a králem přírody! Ano, dokud se drží Pána Boha

a darů jeho užívá svědomitě, jinak klesne až pod přírodu, stana se otrokem jejím.

Celé dvě hodiny jeli jsme tímto rozkošným údolím, až jsme se opět v krajině hornaté, a okolo hodiny jedenácté v starobylém městě Samaří octnuli. (Obrázek města Samaří na stránce následující.) Město toto, také Sebaste nazvané, leží na podlouhlé hoře, úrodným údolím obklopené. Někdy sídlo králů Israelských a později Herodesa, bývalo Sebaste město veliké, krásné a silnou zdí obehnané; nyní čítá sotva 40 bídných cikánských chatrčí, obývaných od strašné spřeže v postavě lidské. Však nicméně některé pozůstatky tohoto slavného, zvlášt Herodesem Velikým okrášleného města až posud viděti. Tak stojí venku za městem množství překrásných sloupův. Každý z nich jest z jednoho kusu mramoru a velmi uměle vytesán. Mimo to nalézá se tam ještě na sta jiných krásných sloupův, které buď po různu na zemi leží, aneb více méně ze země vyčnívají. Jsou to samé pozůstatky z krásných paláců, chrámů, divadel a jiných budov, jež zde byli králové Israelští, zejména pak Herodes vystavěli. Srdce naplňuje se zármutkem při pohledu na takovéto spustošení, a věru vzpomíná si poutník na hrozby proroků, pronešené na pyšné Samaří a modloslužebné, bezbožné jeho panovníky. Tak praví u př. prorok Oseáš: „Nechť zahyne Samaří, protože k hořkosti popudila Boha svého!“ (14, 1.). A prorok Micheáš píše: „I položím Samaří jako hromadu kamení na poli, kdež se štípí vinice: a strhnu do údolí kamení její a základy její odkryju. A všechny rytiny její zsekány budou a všechny mzdy její

spáleny budou ohněm, modly její položím v zahynutí.“ (1, 6—7.). Prorok pak Isaiáš ve svatém

hněvu městu tomu brozil: „Běda koruně pýchy (korunovanému městu Samari); běda opilým

Efraimským a květu, který oprší, slávě plesání jeho, těm, kteříž byli na vrchu údolí nejtučnějšího, bloudíce od vína. Aj, silný a mocný přijde a (bude) jako prudkost krupobití, jako vítr polamující, jako prudkost vod mnohých, rozlitych a vypuštěných na zem prostrannou. Nohami pošlapána bude koruna pýchy opilých Efraimských.“ Není však i divu, že Bůh město toto tak strašlivě trestal; nebo v něm přebývali modloslužební králové Israelští, zde páchal ukrutnosti své Herodes Antipas, zde také věznil a stíti dal sv. Jana křtitele.

Ladislav. Ano, jak o tom sv. evangelium vypravuje: „Herodes, příjmem Antipas, syn onoho Herodesa, kterýž byl dal děti v Betlémě pobiti, byl knížetem v Galileji. Uslyšev zde o skutcích Janových, povolal ho k sobě. Jan přišel, a spatřiv na Herodesovi mnohé nepravosti, neohroženě, jakž se na proroka Božího slušelo, z nich ho káral, a Herodes v mnohých věcech uposlechl. Jedna z největších nepravostí Herodesových byla, že odvedl manželku bratru svému, a sám ji pojal. Jan trestaje ho z nešlechtnosti této, pravil mu směle a přísně: „Neslušit tobě míti manželky bratra svého.“ V té věci ho však Herodes neuposlechl, a Herodias, (tak sloula ta bezbožná žena,) takovou nenávistí proti Janovi se rozpálila, že od té doby smrti jeho si přála. I naléhala snažně na to, aby ho Herodes dal zabiti. Ale Herodes nepřivolil k tomu, rozkázal jen Jana svázati a do žaláře vsaditi. — Jednou slavil Herodes den svého narození. I učiniv hody veliké, pozval na ně nejpřednějších z Galilee. Když hodovali vespolek, přišedši dcera Herodiady, tancovala u přítomnosti

hodujičich, a velmi se všechněm zalíbila. Herodes byl radostí jako bez sebe. I povolav tanečnici k sobě, řekl jí: „Pros, zač chceš, a učiním tobě; byť by to bylo i polovice království mého“, a slib ten přísahou potvrdil. Dívka nevědouc, zač by prositi měla, vyšla ven a otázala se matky své. Matka ji navedla, aby prosila za hlavu Janovu. Tedy navrátivši se s chvátáním k Herodesovi, řekla: „Prosím, dej mi hned zde na této míse — hlavu Jana křtitele.“ I ulekl se Herodes a zarmoutil se velmi. Ale pro přísahu a pro spoluhodujičí, svolil ku prosbě její. I poslav kata, rozkázal přinésti hlavu Janovu na míse, kterýžto odšed, stal jej v žaláři a přinesl krvácející hlavu Janovu na míse, a dal ji děvčeti, a ona ji odevzdala máteři své.“

Strýc. Až podnes ukazuje se v Sebaste či Samaří hrob tohoto slavného mučedníka pro pravdu a zákon Boží. Na východní straně nynější bídné vesnice Sebaste viděti totiž zříceniny velikého chrámu, který byl asi 70 kročejů dlouhý a míval tři lodě. Vystaven byl z velikých kvádrů a překrásně ozdoben. Nyní nestojí než zevnější zdi a ty jsou nemálo porouchané. Uprostřed téhož rozbořeného chrámu, sloužícího nyní Turkům za mešitu, viděti hrob na způsob sarkofagu z kamene vystavený a obílený. Jest to památný hrob onoho velikého Svatého, o němž Pán Ježíš velmi pochvalně se vyjádřil, o němž i tato slova pravil: „Amen pravím vám, mezi syny ženskými nepovstal větší nad Jana křtitele.“ Chrám tento náležel před věky rytířům sv. Jana, kteří při něm i klášter měli. Slze polily mou tvář, když viděl

jsem tak svaté místo v rukou nevěřících a věhlasný někdy klášter celý rozbořený.

Ač se v Samaří mnohé nepravosti páchaly, pro kteréž Bůh město to záhubou trestal, přec činěno tam i ledacos dobrého, jakož není žádný člověk tak zlý a pokažený, by se pranic dobrého při něm nenalézalo. Tak byla po smrti Pána Ježíše jedna z prvních církví zde založena; později pak bylo zde i sídlo biskupské. O prvnějším čteme v knize skutků apoštolských (kap. 8. v. 1. atd.) následovně :

Vojt. (čte): „I stalo se veliké protivenství v církvi, kteráž byla v Jerusalemě, a všickni se rozprchli po krajinách judských a samařských, kromě apoštolů. Tedy ti, kteříž se byli rozprchli, chodili, kážíce slovo Boží. A Filip vstoupiv do města Samaří, kázal jim Krista. I pozorovali zastupové na to, co se jim pravilo od Filipa, jednomyslně poslouchajíce, a vidouce divy, kteréž činil. Nebo duchové nečistí z mnohých, kteříž je měli, křičíce hlasem velikým, vycházeli. Mnozí pak šlakem poražení a kulhaví uzdraveni jsou. Proto stala se radost veliká v tom městě. Muž pak nějaký, jmenem Šimon, kterýž byl prvé v městě čarodějníkem, sváděje národ samařský, pravil se býti čímsi velikým; kteréhož poslouchali všickni, od nejmenšího až do největšího, říkajíce: Tentot jest moc boží, kteráž slove veliká. Pozorovali pak na něj, protože je po mnohý čas svými čary mámil. Ale když uvěřili Filipovi, hlásajícímu o království Božím, křtili se ve jménu Ježíše Krista, muži i ženy. Tedy i ten Šimon uvěřil a pokřtěn byv, držel se Filipa. Vida také znamení

a moci veliké, any se dějí, zděšen jsa, divil se. Uslyševše pak apoštolé, kteří byli v Jerusalemě, že Samaří přijalo slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana, kteříž přišedše, modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého; nebo ještě byl na žádného z nich nepřišel, ale byli toliko ve jménu Pána Ježíše pokřtěni. Tedy vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého. Uzřev pak Šimon, že skrze vzkládání rukou apoštolů dával se Duch sv., podával jim peníze, řka: Dejte i mně tu moc, aby každý, na kohož bych vložil ruce, přijal Ducha sv. I řekl k němu Petr: Peníze tvé budtež s tebou na zatracení: protože jsi se domníval, žeby dar Boží mohl za peníze koupen býti. Nemáš dilu ani losu v této věci: nebo srdce tvé není upřímné před Bohem. Pročež čin pokání z té tvé nešlechtnosti, a pros Boha, zdali by snad tobě odpuštěno bylo to myšlení srdce tvého; nebo v žluči hořkosti a ve vazbě nepravosti vidím tebe býti. Odpověděv pak Šimon řekl: Modletež vy se za mne Pánu, aby na mne nepřišlo něco z toho, co jste pravili. A oni zajisté osvědčovavše a mluvivše slovo Páně, navrátili se do Jerusalema, a mnohým krajinám Samaritánů kázali evangelium.“

Strýc. Pravil-li jsem nahoře, že nynější Samaří obydleno jest strašlivou spřeží v lidské postavě, nečiním obyvatelům těmto nižádné křivdy; nebo takový dojem neučinili toliko na naši karavanu, abrž činí na poutníky všecky. Sotvy že jsme do bídného města jejich přijeli, ihned obklopilo nás celé hejno zahálčivých mužů a žen, jedni o bakšiš žebrajíce, jiní opět starobylé padělané peníze na prodej podávajíce, vše toliko pod

záminkou, by nás snadněji okrásti mohli. Museli jsme věru veškerý pozor na to obrátiti a pilně pohromadě se držeti, by se nám nic nemilého nepřihodilo. Opatrnost naše byla tím potřebnější, poněvadž náš dragoman a onino, kdož z karavany naší na horu Garizim byli odjeli, posud nebyli nás dohonili. A přec při veškeré opatrnosti dvěma ze společníků našich rozličné maličkosti byly od-cizeny. —

Když po mnohém čekání dragoman přijel a karavana naše doplněna byla, vydali jsme se ze Samaří dále na cestu. Krajina, kterouž jsme jeli, byla sice hornatá, ale dosti úrodná lesy, polí a i potůčky protkaná. U vesnice Bochny slezli jsme s koní, chtějíce odpočinouti sobě a posilniti hladové žaludky pokrmem a nápojem. Sotvy jsme však na zemi se usadili, ihned obklopilo nás celé hejno otrhaných a polodivých mužů z té vesnice, kteří sedmé přikázání Boží buďto neznali anebo šetřiti nechtěli. Nebo ač dragoman k pozornosti nabízel a my bedlivý pozor na sebe dávali, byli přec mnozí ze společnosti, ani nevědouce, jakým způsobem, okradeni. A když staříčký náš děkan, kterého tentýž smutný osud potkal, u jednoho z těch lotrů kapesní šátek svůj spatřil a zpět ho požádal, vracel ho tento s takovou lhostejností, jako by nebyl pranic zlého učinil. Vůbec jsou obyvatelé Samařští a Galilejští křesťanům velmi nepřizniví, a poutník dobře udělá, když se jim co možná nejvíce vyhne, bedlivě na pozoru před nimi se máje. Tu a tam v některých vesnicích kame-ním po nás házeli, ušklíbali se a plili na nás, ano jeden Slovák, který pozadu zůstal, málem byl by

od nich býval kamenován. Přec jsme ale s pomocí Boží šťastně a bez dalšího úrazu ještě toho dne až do Dšeninu se dostali.

Nynější vesnice Dšenin sloula druhdy „En-Ganim“ (studánka zahradní), bezpochyby za tou příčinou, že okolní krajina velmi jest úrodná a půvabná, jakož i dostatek pramenité vody má. Někdejší město En-Ganim leželo na pomezí Samařska i Galileje, a v něm událo se, co sv. evangelista Lukáš v 17. kap. 11. — 19. v. svého evangelium vypravuje. Čti nám, Kristinko, evangelický ten příběh!

Kristinka (čte): „I stalo se, když se bral Pán Ježíš do Jerusalema, že šel prostředkem Samařska a Galilee. A když vcházel do jednoho městečka, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteřížto stáli zdaleka, a pozdvihše hlasu, řekli: Ježíši, mistře, smiluj se nad námi! Kteréžto když uzřel, řekl: Jděte, ukažte se kněžím. I stalo se, když šli, že očistěni jsou. Jeden pak z nich, když uzřel, že očistěn jest, navrátil se, hlasem velikým velebě Boha, a padl na tvář svou k nohám jeho, díky čině: a ten byl Samaritán. Odpověděv pak Ježíš, řekl: Zdali jich není deset očistěno? a kde jest jich devět? Není nalezen, jenž by se byl navrátil a vzdal chválu Bohu, jedině cizozemec tento. I řekl jemu: Vstaň, a jdi: nebo víra tvá tě uzdravila.“

Strýc. Ano nevděk bolí lidi a je zároveň v nenávisti u Boha, jak z přečtené částky evangelické vidíme; a proto střežtež se ho pilně v životě svém. — Jako již častokráte, přenocovali jsme i v Dšeninu ve stanech pod širým nebem. Než jsme se položili, rozestavil dragoman kolem

ležení našeho četnou stráž, napomínaje i nás k pozornosti; nebo obyvatelé Dšeninští vypadají co praví cikáni, a nebylo jim co věriti. Štěstí, že mimo četnou naši karavanu i jiní ještě cestovníci, Angličané totiž, u Dšeninu přes noc zůstali. Samo sebou se rozumí, že při takové výhlídce, býti oloupenu, o dlouhém a pokojném spánku ani nebylo řeči, ač jsme zotavení po tak dlouhé a namahavé jízdě velice měli potřebí.

Druhého dne, právě o druhé neděli po velikonoci, opustili jsme hned před východem slunce Dšenin, bychom ještě dopoledne do Nazaretu, asi 6—7 hodin vzdáleného, doraziti a tam mši sv. sloužiti mohli. Den byl překrásný, jen že nesmírné horko, a cesta vedla příjemnou, úrodnou rovinou Esdrelonskou. Rovina Esdrelon, také Jezrahel nazvaná, jest největší z rovin Palestinských. Ze tří stran vysokými horami ověncená, má 5—6 hodin šířky a 10—12 hodin délky. Při tom jest i neobyčejně úrodná a beze všeho kamení. Než i při veškeré úrodnosti své má jen po skrovnu a chatrných vesnic, u nichž něco málo zdělaných rolí se nalézá: veškeré ostatní půdy užívají Beduiné co pastviska pro svá stáda. Kdyby v Čechách a na Moravě bylo tolik a tak úrodné půdy, co by tu bylo na ní měst, dědin a pilných pracovníků; pod nešťastnou vládou Tureckou ale hyne všecken čilejší život, přestává všechno úsilí a všechna práce.

Jedna z těch řídkých a bídných vesnic roviny Esdrelonské jmenuje se Serun, i stojí na místě někdejšího města Jezrahel, památného vinicí Nábothovou a zahynutím bezbožné královny Jezabel.

Lidunka. Smutný a poučný příběh tento jest mi známý. „V té době, když panoval v Israeli král Achab, měl jistý muž v Jezraheli, jmenem Náboth, vinici podle paláce krále Samařského. I mluvil Achab k Nábothovi, řka: „Dej mi vinici svou, ať sobě udělám zahradu k zelinám; neboť ješť podle domu mého. Dám ti za ni vinici lepší, aneb dám v stříbre cenu, zač stojí.“ Jemuž odpověděl Náboth: „Zachovejž Bůh, aby dal dědictví otců svých tobě.“ Tedy přišel Achab do domu svého, hněvaje se a skřípě nad záporným slovem Nábothovým zubami, vrhl sebou na lůžko a nejedl nic. Řekla pak k němu Jezabel: „Proč tak smutný jest duch tvůj a proč nic nejíš?“ I vypravoval jí všecko. Kterážto řekla: „Vstaň, pojez a buď dobré mysli, já dám tobě vinici Nábothovu.“ Napsala tedy listy jmenem Achabovým, zapečetila je prstenem jeho a poslala je k starším a předním v městě, kde bydlel Náboth. Rozum pak listu tento byl: „Postavte tajně dva muže nešlechtné proti němu, ať falešné svědectví proti němu vydadí, řkouce: „Rouhal se Bohu a zprotivil se králi.“ A potom vyvedte ho a ukamenujte, a tak ať umře.“ Učinili tedy měšťané starší a přední, jakž byla rozkázala Jezabel. I poslali k ní řkouce: „Ukamenován jest Náboth a umřel.“ Tedy řekla Jezabel Achabovi: „Vládni vinicí Nábothovou, nebo který nechtěl povolití tobě, není už živ, ale umřel.“ I šel Achab do vinice Nábothovy, chtěje si ji přivlastniti. Avšak stala se řeč Hospodina k Eliášovi, řkoucí: „Vstaň a mluv k Achabovi, řka: Toto praví Hospodin: „Zabil jsi, a nad to i cizí statek sobě's přivlastnil. A proto na tom místě,

kde zabit byl Náboth a psi lízali krev jeho, i tvou krev lízati budou, a Jezabel žráti budou psi na poli Jezrahelském.“ — Co takto prorok Boží Achabovi a bezbožné jeho manželce předpověděl, skutečně se stalo. Achab a Josafat, král Judský, vedli vojnu se Syrskými. V bitvě pak byl raněn Achab, a umřel. Když pak převáželi ho do Samaří, tekla krev z rány do korby vozu. I myli vůz v rybníku Samařském, a přišedše psi, lízali krev jeho. Později Jehu, syn Josafatův, králem Israelským jsa učiněn, přijel do Jezrahel. Jezabel uslyševši o příjezdu jeho, zmalovala oči své ličidlem, ozdobila hlavu svou a hleděla z okna. I pozdvihl Jehu tváře své k oknu a řekl: Která jest tato? A naklonili se k němu dva aneb tři komorníci. I řekl jim: Svrzte ji dolů. I svrhli ji a pokropena jest krví stěna, a kopyta koňská pošlapala ji. A když Jehu vešel, aby jedl a pil, řekl: Jděte a pohleďte na tu ženu zlořečenou, i pochovejte ji; neboť dcera královská jest. A když šli, aby ji pochovali, nenalezli jediné leb a konce rukou. Tedy jedli na poli Jezrahelském psi tělo Jezabelino. Avšak netoliko Achaba a bezbožnou ženu, nýbrž i celý rod jeho trestal Bůh tak přísně pro nepravost spáchanou na Nábothovi. Nebo týž král Jehu dal všecky syny a příbuzné Achabovy v Samaří zabiti a hlavy jejich (v počtu 70) do Jezrahel přinést. Ale i v Jezraheli pobil Jehu všechny, kteříž pozůstali z domu Achabova, tak že nezůstalo z něho zbytku.“

Strýc. Okolo hodiny desáté bylo nám jeti blíže velikého ležení Beduinův. Ač mnozí ze společníků a průvodců našich, zejména pak náš

kavas, jindy veliké hrdiny dělali, byli nyní všickni plni bázně a strachu před těmito syny pouště. Než Bůh dal, že toliko ženy a děti Beduů těchto doma byli, kdežto mužové stáda svá pásli. Strach náš byl tedy nepotřebný. — Po dlouhé a namahavé jízdě octnuli jsme se konečně po 11. hodině v Nazaretu, kdež první krok náš byl do kostela, bychom ještě téhož dne obět novozákonní Bohu přinesli, vroucné díky mu vzdávajíce, že nás ve štěstí a bez úrazu do města sv. rodiny přivedl. A nyní, milé děti, dobrou noc; nechť se vám něco o tomto městě Spasitelově zdá! —

Večer jedenáctý.

(Nazaret a jeho okolí.)

Strýc.

 Jak již včerejšího večera podotknuto, přijeli jsme do Nazaretu po dlouhé a neobyčejně namahavé jízdě, a první krok náš byl do kostela. Nebo který křesťan, přijda do tak památného města, a byť i sebe více unaven, mohl by pohodlí a odpočinku hledati? Jsou sice všechna místa Palestinská více méně pamětihodná pro věci, které se na nich udály; ale obzvláště tři místa jsou tam každému křesťanu svatá a budí v duši milé upomínky, totiž: Nazaret, Betlém a Jerusaleým. V Nazaretě oznámeno vykoupení pokolení lidského skrze anděla; v Betlémě se začalo, v Jerusaleýmě pak dokonalo.

Nazaret je sice malé, ale velmi utěšeně ležící městečko. Zadní jeho část spočívá na svahu

vysoké hory, kdežto část přední v údolí kolem do kola horami ověšené se kloní. Domy jsou

z kamene a beze střech, pouze rovnými tarasy aneb i malými báními opatřeny. Počet obyvatelů udává se asi na 3900 duší, z nichžto jest katolíkův 1000, sjednocených Řeků 250, nesjednocených 1200, též tolik Turkův a něco málo protestantův. Židů v Nazaretě není; obyvatelé Nazaretští jich mezi sebou netrpí. Praveno nám, že mládež Nazaretská každého žida z města ven vykamenuje, t. j. pronásleduje ho kamením a sice vždy k oné straně, kde nalézá se hora, s které druhdy židé Nazaretští Pána Ježíše dolů shoditi chtěli.

Největší stavení v Nazaretě jest Františkánský klášter, malé pevnosti se podobající. Jest největší a nejbohatší mezi kláštery téhož řádu v Palestině. Avšak ještě krásnější a pamětihodnější jest chrám Rodičky Boží, k témuž chrámu přistavený. Chrám tento má 3 lodě a 5 oltářů; než viděti na první pohled na něm, že není dostavený. Stojí na místě, kde nejkrásnější kvítko mezi dcerami Nazaretskými, Maria Panna, rostla a přebývala, a kam přišel k ní anděl, by jí zvěstoval, že bude matkou Syna Božího. Toto poslední místo jest zvláštní kapličkou naznačeno. Hned osm kroků od hlavních dveří chrámových jde se přes 15 krásných kamenných stupňů dolů do podzemní kaple, nad jejímžto vchodem hoří světlo v sedmi stříbrných lampách dnem i nocí. Kaple tato skládá se vlastně ze dvou oddělení. V prvním asi 4 kroky dlouhém a 10 kroků širokém oddělení stojí dva oltáře; onen v pravo má obraz, představující sv. Joachima, sv. Annu a Marii Pannu, onen v levo: Zvěstování Rodičky Boží. Na obou oltá-

řích sloužívá se mše sv. Z tohoto oddělení sestupuje se ještě po dvou stupních dolů do kaple, anaž vlastně sluje: „Kaple zvěstování Panny Marie.“ Kaple tato jest 5 kroků dlouhá a 8 široká. Má krásný, z bílého mramoru zhotovený oltář, kol něhož čtyry sloupy z mramoru šedého stojí. U prostřed oltáře viděti výklenek, dnem i nocí mnohými lampami osvětlený, a v něm nápis: „Hic Verbum caro factum est.“ (Zde Slovo tělem učiněno jest).

Těžko vám, dítky milé, vypsati ony blažené pocity, kteréž střídají se v srdci věřícího poutníka, anť klečí na místě tak posvátném, na němž vyplnilo se, co byli patriarchové starého zákona a všickni spravedliví očekávali, kamž poslán anděl Gabriel k nejčistější Panně, by zvěstoval jí, že bude matkou Syna Božího, a poprvé ji pozdravil oným krásným pozdravením, kterým ji až podnes milliony křesťanů pozdravují. Musím vám vyznati, že jsem nikde, ani v Jerusalemě samém, tak tuze pohnut nebyl a více neplakal, jako na místě vtělení Syna Božího v Nazaretě.

Kristinka. O zvěstování vtělení Syna Božího následovně píše sv. evangelisté: „Poslán jest archanděl Gabriel od Boha do města Galilejského, kterémuž jméno Nazaret, ku panně zasnoubené muži, kterýž sloul Josef, z domu Davidova, a jméno panny bylo Maria. Maria nepochybně o budoucím spasení lidském přemýšlela, a klečíc v svém osamělém pokojíku, k Bohu se modlila, když vstoupiv k ní anděl a co nejprívětivěji ji pozdraviv, řekl: „Zdráva buď milosti plná, Pán s tebou, požehnanás ty mezi ženami!“ I ulekla se

Maria, spatřivši posla nebeského, a ještě více řeči jeho; neboť nemohla pochopiti, co by znamenalo pozdravení toto. Ale anděl přivětivě k ní pravil: „Neboj se Maria; neboť jsi našla milost u Boha. Aj, budeš mít syna, a nazveš jméno jeho Ježíš. Tent bude veliký a syn Nejvyššího slouti bude, a dát jemu Pán Bůh království otce jeho Davida, a kralovati bude v domě Jakubově na věky, a království jeho nebude konce.“ I odpověděla Maria v panenském uzardění: „Kterak se to stane, anť muže nepoznávám?“ I odpověděl anděl a řekl jí: „Duch sv. vstoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe; a proto i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží. Abys však věděla, že u Boha nic nemožného není, věz, že i příbuzná tvá, Alžběta, v starosti své mítí bude syna.“ I poklonivši se Maria, s vroucím odevzdáním se do vůle Boží řekla: „Aj, já dívka Páně; staniž mi se podle slova tvého.“ A odešel od ní anděl.

Strýc. K zadní straně oltáře zvěstování přistaven jest ještě jiný oltář, s překrásným, útěk sv. rodiny do Egypta představujícím obrazem. Nad oltářem nachází se nápis: „Hic erat subditus illis“ (zde jim [totiž Ježíš rodičům] byl podán). — Než ale vše toto jsou pouze místa, kde se ty veliké a svaté věci udály, sám domeček, v němž někdy chudobná sv. rodina přebývala, který hned od časů apoštolských zde ctěn býval, a nad nímž sv. Helena překrásný chrám vystavět dala, byl r. 1291., když celá Palestina do rukou nevěřících upadla, od andělů do Dalmácie, odtud pak r. 1294. do Italie přenešen. Zde se až podnes v hlavním chrámě v Loretě nalézá, kamž

se k němu každoročně ze všech krajin Italie a jiných zemí množství poutníků schází. Mezi těmito poutníky bývali a bývají i císařové, králové a knížata, kteří kostelní poklady Loretánské tak obohatili, že zajisté nejvýdatnější z celé Italie jsou. Tak u př. učená královna Švédská, Kristina, která r. 1651. v Římě do lůna církve katolické se navrátila, obětovala Rodičce Boží do Loreto korunu svou a žezlo. Arcivévoda Albert z Rakous s chotí svou Klárou Eugenií obětovali tam plášť, protkány zlatem nejtěžším, 20.000 dobrými perlami a 2500 diamanty ozdobený, v ceně 30.000 dukátů. Byť Nazaretský chrám nebyl tak krásný a bohatý, jako onen v Loretě nad domečkem sv. rodiny zbudovaný, přec i on vzbuzuje ne menší a ne méně nežnou pobožnost k nebeské naší matce, Marii Panně. Všude zřítí její obraz; na všech stranách objevují se nápisy k její cti. Na všech dveřích, na všech stěnách možno čítati slova: „Zdrávas Maria!“ Sladké to jméno, kamkoliv se ohledneme, znamenati můžeme. A nemůže-li chudý poutník na oltář svaté Rodičky skvosty a drahokamy položit, položí tam aspoň nějaký kvíteček, jichž u Nazaretu hojnost roste. Aj tu, kterak se překrásně vyplnila prorocká slova té Bohorodičky: „Od této chvíle blahoslaviti mne budou všickni národové; nebo veliké věci učinil mi všemohoucí a nejsvětější Bůh!“ —

Přišedše po mši sv. do kláštera velebných otců Františkánů, byli jsme co nejprívětivěji přijmuti a uvítáni. Kněží obdrželi byt svůj v klášteře samém, nekneží mimo klášter, v domě k ubytování poutníků zvláště zřízeném. Hned také slo-
u-

ženo nám hojným pokrmem a nápojem, což našim vyhladovělým a žižní vypráhlym žaludkům velmi vhod přišlo. S námi katolíky byla i celá karavana protestantských Anglikánů v klášteře Nazaretském pohostěna. Takových protestantů přichází každoročně do klášterů Palestinských mnoho, a všickni bývají se stejnou láskou a přívětivostí jako katoličtí poutníci přijati a častováni, ač ne všickni a vždycky takového pohostinství bývají hodni. Mezi domácími obyvateli kláštera Nazaretského našli jsme i jednoho rozeného Uhra, otce Cherubina, jakož i jednoho ze Slezska pocházejícího fratera, kteří krajany své v nás spatrujíce, ustavičně kolem nás byli a německy s námi se bavili.

Druhého dne (20. dubna) chtěli jsme putovati na horu Tábor a odtud k jezeru Genezaretskému; že ale přednosta poutnické karavany naši poněkud se roznemohl, byli jsme přinuceni, zůstat ten den v Nazaretu. I použili jsme ho k navštěvování rozličných svatýň téhož města i jeho okolí. Hned po mši svaté navštívili jsme kapli sv. Josefa, několik set kroků západně od kláštera Františkánského vzdálenou. Povídá se, že stojí na témž místě, kde svatý tento tesař obyčejně pracoval, za kteroužto příčinou kaple tato „dílnou sv. Josefa“ se jmenuje. Kaple tato teprve před několika lety péčí velebných otců Františkánů obnovená, má asi 12 kroků délky a 8 šířky; dlažba její sestává z bílých a černých čtverhranných kamenů. Krásný mramorový oltář ozdoben jest výborným, rodinu Páně představujícím obrazem, darovaným sem od p. faráře Loritze z Vídně, který před několika lety též do Jerusalema a Nazaretu putoval.

Z dílny sv. Josefa šli jsme, veleb. otcem Cherubinem provázeni, k jedné vysoké skále, u jejíž paty nalézá se hluboká propast, do níž Nazaretští židé Pána Ježíše svrhnouti chtěli, protože pravdu jim byl pověděl. Cesta vedla nás překrásným, milliony pestrobarevných kvítků protkaným údolím k jihovýchodní straně. Tímto údolím, které čím déle tím více se úží, přišli jsme asi za $\frac{3}{4}$ hodiny k dotčené skále a propasti, kterážto poslední jistě 20 sáhů hluboká jest a do roviny Esdrelonské se kloní. Člověk, do propasti té svržený, nutně musel by zahynouti. Když jsme se na vrchu té skály octli, vyňal otec Cherubin německou bibli, předčítaje nám ze 4. kapit. evang. sv. Lukáše verše 14—31. Vojtišek dobře udělá, když nám též onu evangelickou částku k jasnějšímu porozumění vypravování mého o té Nazaretské propasti přečte.

Vojtišek (čte): „Navrátil se Ježíš v moci Ducha do Galilee: a vyšla pověst o něm po vší krajině. A on učil ve školách jejich, a veleben byl ode všech. I přišel do Nazaretu, kdež byl vychován, a všel podle obyčeje svého v den sobotní do školy: i vstal, aby četl. A dána jest mu kniha Isaiáše proroka. A rozvinuv knihu, našel místo, kdež bylo psáno: Duch Páně nade mnou: pročez pomazal mne a poslal kázat evangelium chudým, uzdravovat skroušených srdcem, zvěstovat jatým propuštění a slepým vidění, propustit soužených na svobodu, zvěstovat vzácného léta Páně a dnu odplaty. A svinuv knihu, vrátil ji služebníku a posadil se. A oči všech ve škole byly obráceny naň. I počal mluvit k nim: Dnes se naplnilo písmo toto v uších vašich. A všickni

jemu posvědčovali, a divili se libým slovům, kteráž vycházela z úst jeho, a pravili: Zdaliž tento není syn Josefův? I dí jim: Zajisté díte mi toto přísloví: Lékaři, uzdrav sebe sám; jak veliké věci slyšeli jsme, že's činil v Kafarnaum, učiň i zde ve své vlasti. I řekl: Amen, pravím vám, že žádný prorok není vzácen ve své vlasti. V pravdě pravím vám: Mnoho vdov bylo za dnů Eliáše v lidu Israelském, když zavřeno bylo nebe tři léta a šest měsíců, tak že byl hlad veliký po vší zemi: a k nížádné z nich nebyl poslán Eliáš, než do Sarepty sidonské k ženě vdově. A mnoho malomocných bylo v lidu Israelském za Elisea proroka, a žádný z nich nebyl očistěn, než Náman syrský. I naplnění jsou všickni ve škole hněvem, slyšíce to. A povstavše vyvrhli jej ven z města a vedli ho až na vrch hory, na nižto město jejich vzděláno bylo, aby jej dolů strčili. Ale on bera se prostředkem jich, ušel. I sstoupil do Kafarnaum, města Galilejského.“

Strýc. Památná skála a propast tato chová v sobě mnoho jeskyň s cisternami, důkaz to, že před časy lidé, snad i poustevníci zde přebývali. Těž stával u paty její klášter s kostelíčkem. Nyní je však všudy pusto a toliko divá zvěř se tu prohání. Nedaleko té skály nalézá se pahrbek, nazvaný „hora ustrnutí“, nebo dle ústního podání provázela Panna Maria Syna svého, když ho Nazaretští ku propasti vlekli, až sem, trnouc tak dlouho bolestí, dokud nepřátelským jejich rukou neušel. Na památném místě tomto stával v dávné době panenský klášter, z něhož posud zříceniny spatřiti lze. Z oné školy židovské, v níž

Pán Ježíš vyučoval, a kde krajany své proti sobě popudil, jest nyní křesťanský kostel, který sjednoceným Řekům Nazaretským náleží.

Odpoledne téhož dne navštívili jsme tak zvaný „stůl Kristův“ a „studánku Marie Panny.“ První jest kaple, stojící na západní straně Nazaretu, a má jméno své od podivné, velikému stolu podobající se skály, u níž Božský Vykupitel s učenníky svými častěji odpočíval. Již v starých dobách stála na místě tomto kaple, která během věků se rozpadnuvší, právě za pobytu našeho ve sv. zemi se obnovovala. Studánka Marie Panny jest kostel nesjednocených Řeků, asi čtvrt hodiny za městem ležící. Nazývá se tak za příčinou, že nalézá se v něm studánka s pramenitou vodou, o níž jde pověst, že i Maria Panna potřebnou vodu odtud váživala. Pověst ta jest i pravdě podobná, poněvadž Nazaret mimo tuto studánku nižádné jiné živé vody nemá, a všechny ženy Nazaretské až do dnešního dne vodu zde vážívají. —

Celodenním odpočinkem zotavil se nemocný přednosta poutnické karavany naší tak dalece, že se směl druhého dne na cestu na horu Tábor a ku jezeru Genesaretskému odvážiti.

Dotčená, proměněním Páně zasvěcená hora Tábor jest asi dvě hodiny cesty od Nazaretu vzdálena. Podobná veliké báni, 1753 stopy nad hladinu středoziemního moře se vypínající, náleží k nejkrásnějším horám netoliko v Palestině, nýbrž na veškeré zemi. Mezi horami Galilejskými stojí Tábor jako král, vládnuoucí nad celou krajinou, a může se v pravdě říci, že jest to hora, v nížto

se Bohu zalíbilo. Temeno Táboru dubovými a pistaciovými lesy porostlé, lze z daleka pozorovati.

Bylo okolo hodiny šesté, když vyjžděli jsme z Nazaretu, a okolo osmé, když jsme se u paty

Táboru octnuli. Odtud bylo nám ještě celou hodinu na horu stoupati. Než cesta byla tak pohodlná, že jsme, na koních sedíce, až na samý vrchol vyléztí mohli. Vrchol Táboru působí tak velikou rovinu, že by na ní i dosti veliké město státi mohlo. A v skutku viděti tam až podnes zříceniny velikých stavení. Čtverhranné i kulaté, uměle tesané kameny leží buď v hromadách na sobě aneb jsou semotam rozházeny; i částky pevných zdí se tam spatřují. Tážete se, co jsou to za rozvaliny? Hory Táboru užívalo se vždy co pevnosti. Již židé před Kristem, a ještě více Římané a vojska křesťanských křížákův pevné hrady tam vystavěli. Stávaly také na hoře Táboru kláštery a kostely, až je fanatičtí Turci napořád rozbořili.

Tak nezbyvá z nádherného, nad místem proměnění Páně zbudovaného chrámu leč podzemní, velmi chatrná kaple, v níž není ani oltáře ani jiných potřebností k službám Božím. Chtěli-li tedy otcové Františkáni z Nazaretu aneb poutníci na místě tak svatém mši sv. slaviti, musí oltář a vše ostatní sem přinešeno býti. Ochotností veleb. otce kvardiána z Nazaretu dostalo se i nám třem kněžím z poutnické karavany Rakouské té milosti, že jsme zde jeden po druhém obět nového zákona přiněsti mohli, při jejíchžto hlavních částkách jeden ze spolupoutníků znamení z revolveru svého dával. Po mši sv. čteno od jednoho evangelium o proměnění Páně v řeči všem srozumitelné, načež jsme se společně pětkrát Otčenáš a Zdrávas Maria pomodlili.

Lidunka. Překrásné evangelium o proměnění Páně zní následovně: „Pojal Pán Ježíš Petra

a Jakuba a Jana, bratra jeho, a vedl je na horu vysokou soukromí: a proměnil se před nimi. I zaskvěla se tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh. A aj, ukázali se jim Mojžíš a Eliáš, rozmlouvající s ním. I promluviv Petr, řekl Ježíšovi: Pane, dobře jest nám zde býti; chceš-li, udělejme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden, a Eliášovi jeden. A když on ještě mluvil, hle, oblak světlý zastínil je. A aj hlas z oblaku řkoucí: Tentot jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil, toho poslouvejte. I uslyševše to učenníci, padli na tváře své, a báli se velmi. A přistoupiv Ježíš, dotekl se jich, řka jim: Vstaňte a nebojte se. A pozdvihše oči svých, žádného neviděli, než samého Ježíše. A když sstupovali s hory, přikázal jim Ježíš, řka: Žádnému nepravte o tom vidění, dokudž by Syn člověka nevstal z mrtvých.“ (Mat. 17, 1—9.).

Strýc. Jako druhdy sv. Petr, tak zvolali jsme i my všickni, přišedše na horu Tábor: „Dobře jest nám zde býti!“ I nám zdálo se, jako bychom se s tou svatou a pamětihodnou horou nikdy rozloučiti nemohli. Nebo je-li hora tato již sama v sobě překrásná, ještě krásnější a rozkošnější jest výhlídka s ní. Jest to věru rozhled, kterýž se ani popsati nedá. Přehlednouti lze odtud ku straně západní celou rovinu Esdrelonskou s posvátným Karmelem v pozadí; k jihu zrovna u nohou objevuje se zrakům poutníka hora „malý Hermon“ s vesnicí Naim na blízku, za ní pak vypráhlé hory Gilboiské. K severu rozprostírá se Galilea, učením a zázraky Páně proslavená, za níž nejzáze vypíná veliký Hermon ctihodnou a posně-

ženou hlavu svou. Ku straně východní stopovati lze krajinu, již protéká posvátný Jordán až daleko k mrtvému moři. Svatý úžas naplňuje útroby dívajícího se na tyto svaté a pamětihodné kraje, i není mu jinak, než jakoby viděl světlý oblak apoštoly zastiňující, i slyšel hlas Hospodinův, Pána Ježíše za syna svého vyhlašující. Co mne se týče, já dlouho na nejvyšším temeni Táboru stál, dílem k jasnému nebi pohlížeje, v jehož spanilosti a slávě laskavý Spasitel udiveným apoštolům se ukázal, dílem z pamětihodných míst nejblížšího okolí Naim, Endor a hory Gilboe dalekohledem pozoruje.

Kristinka. Ze městečko Naim vzkříšením jedroho mládence pamětihodno jest, to vím, než čím by město Endor a hory Gilboe znamenity byly, to mi neznámo.

Město Endor stalo se památným králem Saulem. Když král tento jednoho času válku vedl s Filistinskými, bál se velmi o šťastný výsledek bitvy. Jsa žádostiv, šťastně-li nebo nešťastně boj pro něj se skončí, dotazoval se Hospodina; než tento neodpověděl mu ani skrze sen, ani skrze kněze, ani skrze proroky. I řekl tedy Saul služebníkům svým: Hledejte mi ženy, mající ducha věštího (t. j. čarodějnicí), půjdu k ní a tázati se budu skrze ni. I řekli služebníci jeho k němu: Jestliž žena, která má věštího ducha, v Endor. Změnil tedy Saul oděv svůj, oblekl se v cizí roucho, a pojav dva muže, šel k té ženě v noci a řekl jí: Hádej mi skrze ducha věštího a povolej k životu, kohož tobě povím. Dlouho zdráhala se tak učiniti žena, bojąc se; nebo byl

Saul před tím zákon přísný proti pověrám a jich provozovačům vydal. Když jí ale Saul přísáhal, že se jí nic nestane, přivolala mu Samuele. A když viděl Saul, že by Samuel k němu přicházel, sklonil tvář svou k zemi a poklonil se. Řekl pak Samuel k Saulovi: Proč jsi mne nepokojil a staral se, abych byl volán k životu? I odpověděl Saul: Soužen jsem náramně: nebo Filistinstí bojují proti mně, a Bůh odstoupiv ode mne, vyslyšeti mne nechtěl ani skrze proroky, ani skrze sny; proto povolal jsem tebe, abys mi oznámil, co bych měl dělati? I řekl Samuel: Co se mne ptáš, poněvadž Bůh odstoupil od tebe a přešel k Davidovi? Hospodin učiní tobě, jako již dříve mluvil skrze mne; odtrhne království tvé od ruky tvé a dá je bližnímu tvému Davidovi, poněvadž jsi neuposlechl hlasu Hospodinova. Zítřka ty i synové tvoji budete se mnou; ale i Israele a ležení jeho vydá Hospodin v ruce Filistinských. Když smutné ty věci uslyšel Saul, ihned padl, jak dlouhý byl, na zem a síly nebylo v něm.“ —

Co tuto Saulovi předpovědino Samuelem, vyplnilo se. Hned na druhý den přišlo k bitvě mezi Filistiny a Israelity. Muži Israelští utíkali a padli, zbiti jsouce na hoře Gilboe. I obrátili se vítězové na Saula a syny jeho, kteréž zabili; všechna pak tíž bitvy obrátila se na Saula a raněn jest od střelců náramně. I řekl Saul k oděnci svému: Vytrhni meč svůj a zabíj mne, ať nepřijdou nepřátelé a nezabijí mne, posmívající se mi. Ze ale oděnec nechtěl, pochytil Saul sám meč a nalehl na něj. Umřel tedy Saul a synové jeho, i všickni muži jeho v ten den společně. Tak

trestal Bůh toho Israelského krále, že v hříšné pověře u čarodějnice pomoci hledal, místo co k Bohu měl se obrátiti. —

Uslyšev David o smrti Saula a synů jeho, smutnil velmi, a u velikém hoři svém zlořečil horám Gilboiským, řka: „Hory Gilboe, ani rosa, ani déšť nepadej na vás, aniž tu buď roli prvotin; nebo tam povržen jest štít silných, štít Saulův, jakoby nebyl pomazán olejem.“ — Jako by se toto zlořečení Davidovo až podnes vyplňovalo: hory Gilboiské jsou skutečně vypráhlé, beze všeho zrůstu, smutné a kamenité. —

Bylo již poledne, když jsme utěšenou a posvátnou horu Tábor opustili, k jezeru Genesaretskému a do Tiberiady se ubírajíce. Byla to strašlivá cesta, kteráž mi na dlouho utkvěla v paměti. V nesmírném parnu poledním jeli jsme takměř neustále cvalem; nebo krajina byla nebezpečná a kavas s dragomanem neustále k opatrnosti a k rychlé jízdě vybízeli. Z každého pot jen se lil a ústa žízní byla vypráhlá. V pravdě nikdo z nás nemohl naříkati, že se mu nedostává příležitosti, by v trpělivosti a zapírání se cvičil. Přec ale nereptali jsme, snášejíce vše v tichosti; nebť jsme byli na pouti. — Krajina, kterouž jsme jeli, byla nad míru úrodná, vysokými travinami porostlá, však nicméně jen nepatrně obydlená. Jediné tu a tam některou bídnou vesnici, aneb některé ležení Beduinů jsme spatřili.

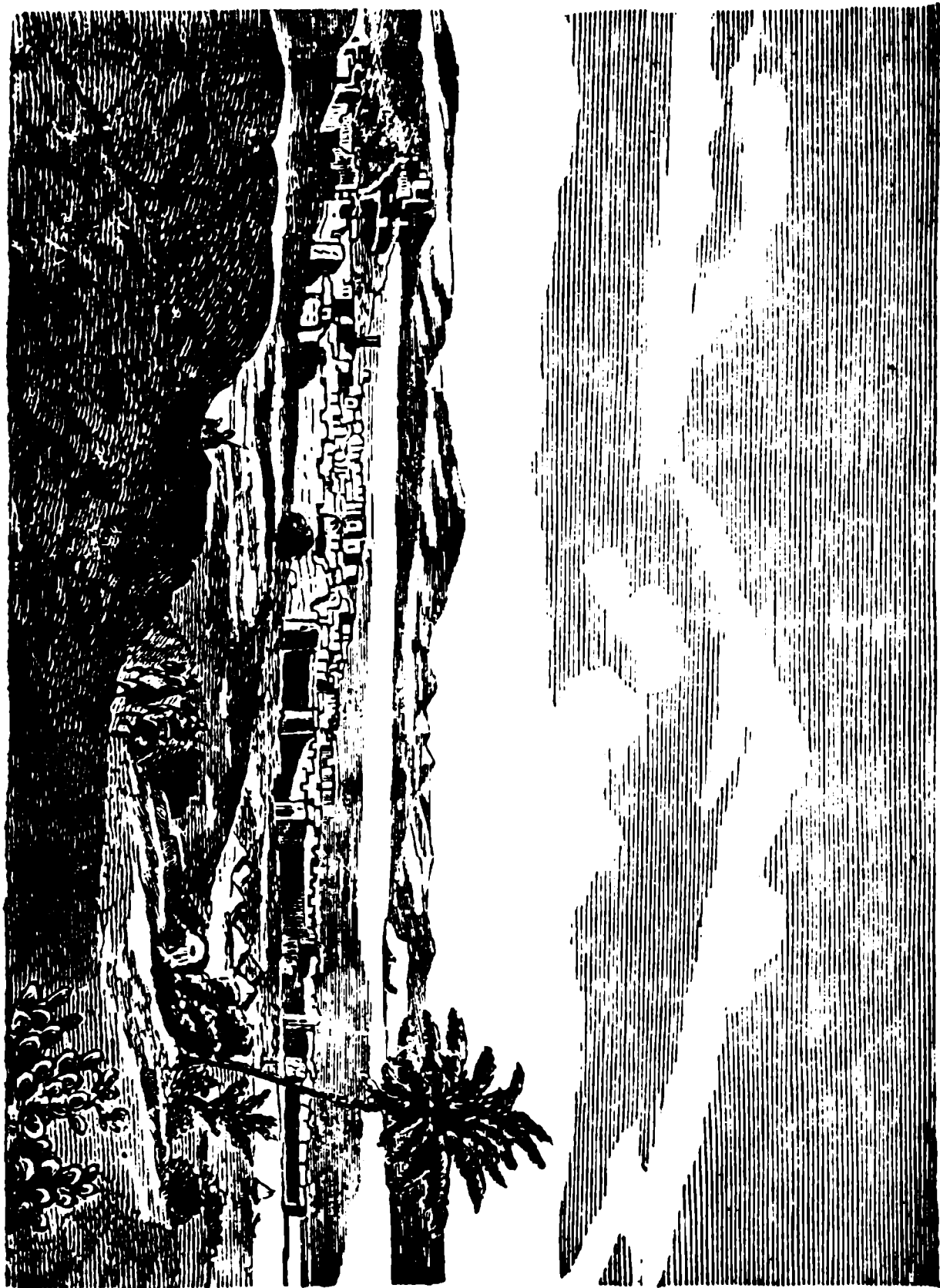
Konečně o čtvrté hodině zvolal dragoman: „Ejhle Tiberias a jezero Genesaretské!“ A my pozdvihnuvše oči svých, s velikou rozkoší na město i jezero jsme hleděli. Jen ještě s jednoho vrchu

a již byli jsme u cíle dnešní naší cesty. Sotvy jsme v Tiberiadě s koní svých slezli, bylo první naše zaměstnání, v jezeře se vykoupati, abychom vyprahlá těla svá aspoň poněkud svlačili. Potom teprvé šli jsme město sobě prohlédnout.

Město Tiberias náleží k novějším městům Palestiny. (Město Tiberias na str. vedlejší.) Teprvé Herodes Antipas je vystavěl a ke cti Římského císaře Tiberia nazval. Po zboření Jerusáléma stalo se Tiberias městem, židům svatým; neboť sem se odebrala vysoká škola rabínův; zde také žili nej- učenější židovští učitelové a složili zde tak zvaný „Talmud.“ Na židovském hřbitově Tiberiadském až posud ukazují se hroby mnohých těchto rabínův. Až podnes platí Tiberias vedle Jerusáléma, Hebronu a Safedu za svaté město. Jako staří židé rádi z Evropy odcházejí do Jerusáléma, aby tam zemřeli a v údolí Josafat pochovati se dali, podobně žije i v Tiberiadě množství židů, zvláště z Polsky a Ruska. První člověk, který v Tiberiadě a sice německy nás oslovil, byl polský žid. Mimo židy přebývají v Tiberiadě, ač v skrovném počtu, Turci, sjednocení Řekové a několik katolíků. Nynější město Tiberias není ani s polovice tak velké, jako staré; a i to, co ze starého zbylo, válkami židů s Římany, křižáků křesťanských s Turky, hlavně ale zemětřesením utrpělo. Poslední zemětřesení r. 1837. otrásl městem tak strašlivě, že vysoké jeho bašty, brány a domy se roztrhaly a z větší části rozpadly.

Téměř v prostřed města, u samého jezera stojí malý Františkánský klášter s kostelem sv. Petra. Má se za to, že stojí na místě, kde Pán

Ježíš po svém z mrtvých vstání sv. Petru nejvyšší správu církve svaté odevzdal.

Ladistar. Stalo se to překrásným, dojímavým způsobem. Brzy na to, když vstal Pán Ježíš

z mrtvých, byli Petr, Tomáš, Nathanael, synové Zebedeovi a ještě jiní dva z učenníků jeho u moře Tiberiadského, lovíce ryby; nepopadli ale té noci ničeho. Když pak přišlo ráno, stál Ježíš na břehu a řekl: Dítky, máte-liž co k jídlu? I řekli jemu: Nemáme. Dí jim: Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete. I učinivše tak, nemohli síť utáhnouti pro množství ryb. Tedy řekl učenník ten, jehož miloval Ježíš, k Petrovi: Pán jest! Uslyšev to Petr, pustil se do moře, aby plovat ku břehu. Ostatní pak učenníci připravili se na lodi, táhnouce síť s rybami. A když vystoupili na zemi, uzřeli žhavé uhlí položené a rybu svrchu a chléb. Dí jim Ježíš: Přineste z ryb, které jste ulovili nyní. Vstoupil Simon Petr a vytáhl síť na zemi, plnou ryb. Dí jim Ježíš: Pojdte a jezte. I vzal chléb, dával jim, též i rybu. Když pojedli, řekl Ježíš k Simonu Petrovi: Simone Petře! miluješ mne? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluju. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řekl jemu podruhé: Simone Petře, miluješ mne? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tebe miluju. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řekl jemu po třetí: Simone Janův, miluješ mne? Zarmoutiv se nad otázkou touto již Petr, odpověděl: Pane, ty víš všecko, ty tedy i víš, že tě miluju. I řekl mu Ježíš: Pasiž také ovečky mé! —

Strýc. Ač katolický kostel v Tiberiadě na místě tak pamětihodném stojí, jest přec velmi chatrný. Dlouho přináležel Turkům, kteří ho co chléva užívali. Později podařilo se Františkánům, že ho obdrželi; pro nedostatek peněz ale nebyli s to, aby tam usadili kněze, jenž by každodenně

služby Boží konati mohl. Tyto konávaly se jen jednou do roka, a sice na den sv. Petra. Roku 1847. navštívil co apoštolský jednatel svatou zemi arcibiskup ze Smyrny. Přišel též do Tiberiady a uzřev opuštěný chrám katolický, bolestí nemalou nad tím byl naplněn. Jeden Františkán, který ve společnosti jeho se nacházel, pravil k němu: **Nám Františkánům vede se jako Pánu Ježíši, který neměl peněz, aby v Kafarnaum plat chrámový zaplatiti mohl. Prikázal tedy Petrovi, aby šel k moři, vrhl udici a vzal rybu, anaž se nejprvé chytí, v ústech jejích že nalezne peníz, ten aby dal za něj i za sebe. I my chceme, doložil ten otec Františkán, následovati příklad sv. Petra, a v moři tom loviti. První rybu pak, která se chytí, pošleme náměstkovi Pána Ježíše, Piu IX.; snad vloží do úst jejích peníz, jehož nám k opravení chrámu tohoto třeba. I stalo se, jak tu pověděno. Příspěvkem tohoto velikého papeže a jinými ještě podporami, docíleno aspoň tolik, že chrám sv. Petra v Tiberiadě aspoň poněkud byl opraven a stálý kněz při něm ustanoven. Jakou obět velikou ale muž tento povolání svému přinéstí musí, můžete, milé dívky, z následujícího posouditi. Jezero Genesaretské má velmi hluboké položení; ležít mnohem hloub, než hladina moře středozemního a se všech stran obeháno jest vysokými horami. Proto panuje v Tiberiadě za doby letní parno až nesnesitelné. Praveno nám, že teplo v létě dostoupá až na 37—40 stupňů a to — ve stínu. Dá-li se vejce na slunce za okno, za chvílku bývá uvařeno, nechá-li se tam déle, stvrdne. I my zažili tak strašlivého horka v Ti-**

beriadě, a k tomu ještě v noci; bylo to před zemětřesením, které, jak povědomo, vždy parno a dusno veliké předchází.

Co do jezera Genesaretského, to jsem vám, dítky milé, hned dříve popsal. Pridávám toliko, že pohled na toto rozsáhlé jezero, zvlášť za jasného večera, nadobyčejně jest utěšený. Kolem zelenají a kvetou rozličné stromy, po vodě pluje aneb nad ní poletuje množství vodních ptáků, kdežto ve vlnách prohání se hojnost nejrozmantějších ryb. Křesťanskému poutníku jest jezero Genesaretské zvlášť proto milé, že u něho nebeský Spasitel s učenníky svými tak často dlel, tak mnohé zázraky na něm činil.

Kristinka. Mně samé jest jeden takový zázrak povědom. Vypravuje o něm sv. evangelium následovně: „Stalo se jeden den, že Pán Ježíš vstoupil na lodičku i učenníci jeho. I řekl k nim: Plavme se přes jezero. I odplouli od břehu. A když se plavili, usnul. I strhla se na jezeře veliká bouře, tak že naplňovala se loď vodou a byli u velikém nebezpečení. Přistoupivše, zbudili mistra, řkouce: Pane, zachovej nás, hyneme. A on vstav, pohrozil větru a bouři, i stalo se utišení veliké. On pak káraje je, řekl: Kde jest víra vaše? I divili se vespolek, řkouce: Kdo jest tento, že i větrům přikazuje a moři, a poslouchají ho?“

Ladislav. Také já dovedu o jednom zázraku, na jezeře Genesaretském učiněném, vypravovati. „Když jednoho času zástupové k Pánu Ježíši v hojném počtu přišli, chtějíce slovo Boží slyšeti, stál on podle jezera Genesaretského. I uzřel dvě lodi, any stojí u jezera, rybáři pak byli vystoupili,

a vypírali sítě. Vstoupiv pak na jednu z lodí, kteráž byla Šimonova, prosil ho, aby od země odvezl maličko. A sedě učil z loďičky zástupy. Když pak přestal mluvit, řekl k Šimonovi: Vez na hlubinu, a rozestřete sítě své k lovení. I odpovídaje Šimon, řekl jemu: Mistře, přes celou noc pracovavše, nic jsme nepopadli: ale k slovu tvému rozestru síť. A když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb, tak že se trhala síť jejich. I pokynuli tovaryšům, kteří byli na jiné lodi, aby přišli a pomohli jim. I přišli a naplnili obě loďičky, tak že se téměř potopovali. Což když uzřel Šimon Petr, padl k nohám Ježíšovým, řka: Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný. Hrůza zajisté byla jej obklíčila, i všecky, kteří s ním byli, nad lovem ryb, kteréž byli popadli; tak i Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteříž byli tovaryši Šimonovi. I dí Ježíš Šimonovi: Neboj se; již od tohoto času budeš lidi loviti. A přivezše k zemi loď, a všecko opustivše, šli za ním.“

Strýc. Za času Pána Ježíše bylo na jezeře Genesaretském a v celém okolí jeho velmi živo. Nyní však na něm i vúkol něho zádumčivo a mrtvo. Kde druhdy veliké množství lodic se prohánělo, sotvy jedinou spatříš, a z někdejších pěkných a lidnatých měst, jako Kafarnaum, Bethsaidy, Chorozain, Magdaly a t. d. nejsou než zříceniny. Patrně, že hněv Boží se tu objevil a kletba se naplnila, vyřknutá slovy Spasitelovými: „Běda tobě Chorozaine, běda tobě Bethsaido! A ty Kafarnaum, zdaž se vyvýšíš až k nebi? Až do pekla sstoupíš. Kdyby v Týru a Sidonu činění byli divové, kteří činění jsou ve vás, dávno by

byli v žíní a popeli pokání činili. Ale však pravím vám: Týru a Sidonu lehčeji bude v den soudný, nežli vám.“ (Mat. 11.)

Když jsme druhého dne po noci v tak velikém vedru, jakž sobě, milé dítky, ani představití nemůžete, strávené z lože povstali, objevilo se zrakům našim přepodivné divadlo. Jezero Genezaretské, strašlivě pobouřené, házelo vlny nejinak než na moři, ač ani nejmenšího větru nebylo. Každý s podivením na to patřil, táže se, odkud bouření toto a co má znamenati? Teprvé v příští noci podivný ten úkaz nám vysvětlen; ono strašlivé vedro a ta bouře byly předchůdci velikého zemětřesení, které zejména na ostrově Rhodus velikou spoustu způsobilo.

Vykonavše pobožnost svou v chrámě sv. Petra v Tiberiadě, navrátili jsme se do Nazaretu, než ale cestou jinou — přes Kánu Galilejskou. Když jsme něco přes hodinu byli ujeli, octnuli jsme se u pahrbku, na němž viděti několik velikých, semotam roztroušených kamenů. Arabové nazývají to místo *Hadšar en Nasrany* t. j. „kameny křesťanův“, největší jmenují „stůl Páně.“ Jinak nazývá se to místo též „místem chlebů.“ Jest to ono místo, kdež Pán Ježíš sedm chlebů a několik rybiček tak rozmnožil, že stačily k úplnému nasycení 4000 lidí.

Lidunka. Sv. Marek popisuje zázrak tento následovně: „Když jednou veliký zástup byl u Ježíše, a neměli, co by jedli, svolav učenníky, řekl jim: Lítost mám nad zástupem; nebo aj, již tři dny trvají se mnou, aniž mají, co by jedli: a rozpustím-li je lačné do domů jejich, zhynou na ce-

stě; nebo někteří z nich z daleka přišli. A odpověděli mu učenníci jeho: Odkud je bude kdo moci nakrmiti chleby zde na poušti? I otázal se jich: Kolik chlebů máte? Kteřížto řekli: Sedm. I kázal zástupu posaditi se na zem; a vzav sedm chlebů, díky učiniv, lámal a dával učenníkům svým, aby předkládali: i kladli před zástup. A měli maličko rybiček; i těch požehnal, a kázal před ně klásti. I jedli a nasyceni jsou, a sebrali, což pozůstalo drobtů, sedm košů. Těch pak, kteří jedli, bylo okolo čtyř tisíců; i rozpustil je.“

Strýc. Jedouce opět malou hodinu, přijeli jsme ku hoře „osmera blahoslavenství“, od Arabů Dšebel-Tuba nazvané. Jsou to vlastně dva vrchy, úzkým údolím od sebe oddělené. Na tomto místě strávil Pán Ježíš celou noc na modlitbách, dříve než 12 apoštolů svých vyvolil; zde též dlouhé kázání jedenkrát drže oznamoval, jakými vlastnostmi musíme se skvítí, chceme-li věčného blahoslavenství dojíti. Tuším, že osmero těch blahoslavenství ze školního vyučování znáte.

Ladislav. Ano, milý strýče! Zní takto: „Blahoslavení chudí duchem; nebo jejich jest království nebeské. Blahoslavení tiší; nebo oni zemí vládnouti budou. Blahoslavení lkající; nebo oni potěšeni budou. Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti; nebo oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní; nebo oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce; nebo oni Boha viděti budou. Blahoslavení pokojní; nebo oni synové Boží slouti budou. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské. Blahoslavení jste, když vám

zlořečiti a protivenství činiti, a lhouce, všecko zlé o vás mluvití budou, pro mne: radujte se a veselste se; nebo odplata vaše v nebesích jest hojná.“

Strýc. Nemusím vás, dítky milé, ujišťovati, že jsem na hoře osmera blahoslavenství za sebe, za vás i za všechny přátely a známé bedlivě se modlil, bychom všickni, jsouce věrnými křesťany, onoho blahoslavenství došli, kteréž Pán Ježíš na této hoře byl hlásal.

Po tříhodinné dosti příjemné jízdě pěknou a obstojně vzdělanou krajinou přijeli jsme před polednem do K e f r - K e n n a. (Obrázek téhož na str. vedlejší.) Jest to staré, pamětihodné město „Kána v Galileji“, kdež nebeský Spasitel na přimluvu milé své matky první zázrak učinil.

Ladislav. Vypravování sv. evangelium o tom zázraku jest známé. „Nedlouho na to, když byl Pán Ježíš veřejně co učitel vystoupil, stala se v Káni Galilejské svadba, a byla tam matka Ježíšova. Pozván pak jest na svadbu také Ježíš i učenníci jeho. A když se nedostávalo vína, řekla matka Ježíšova k němu: Nemají vína. I dí jí Ježíš: Co mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má. Dí matka jeho k služebníkům: Cožkoli vám řekne, učiňte. Bylo pak tu postaveno šest kamenných štoudví, podle očišťování židovského, beroucích v sebe jednakaždá měrice dvě nebo tři. Dí jim Ježíš: Naplňtež štoudve vodou. I naplnili je až do vrchu. I dí jim Ježíš: Nalévejte již, a neste vrchnímu správci svadby. I nesli. Když pak vrchní správce svadby okusil vody vínem učiněné a nevěděl, odkud by bylo, (ale služebníci, kteříž vážili vodu, věděli), zavolal vrchní správce

svadby ženicha, a řekl jemu: Každý člověk nejprve dobré víno stavi, a když se podnapili, tedy

to, které horší jest: ale ty jsi zachoval víno dobré až dosavad.“ K tomu dokládá sv. evangelista:

„Ten učinil Ježíš počátek divů v Káni Galilejské a zjevil slávu svou; i uvěřili v něj učenníci jeho.“

Strýc. Na místě, kde tento první zázrak Kristův se stal, stával druhdy veliký a krásný křesťanský chrám, jehož zříceniny posud viděti lze. V chatrné kapli, již mají v Káni šismatičtí Řekové, chtěl nám dotíravý, a bakšiše chtivý pop namluviti, že jakési staré, vápnem obílené nádoby jsou ony štoudve kamenné, v nichž Pán Ježíš vodu ve víno proměnil. My však místo bakšiše politovali jsme jeho něvědomost a zaplatili mu pokrčením ramenama. — Podotýkám ještě, že z Káně Galilejské pocházel sv. apoštol Bartoloměj, dříve Nathanael zvaný. Na místě, kde se narodil, stál druhdy křesťanský chrám.

Vojtišek. Bezpochyby jest to onen Nathanael, kterého Filip přivedl k Pánu Ježíši. Evangelické vypravování o tom zvláště jest krásné. Bera se Pán Ježíš z krajiny Jordánské do Galileje, našel jistého muže, jmenem Filipa. Vida, žeby hoden byl býti jeho učenníkem, pravil k němu: Pojď za mnou. I následoval ho Filip v tu chvíli. Měl pak Filip přítele, jmenem Nathanael. I ten byl muž nábožný a přál sobě viděti Mesiáše. Proto nemeškal Filip, příteli svému radostnou tu zprávu zvěstovati. Hledaje pak ho, našel jej, an sedí pod stromem fíkovým. I řekl k němu: Našli jsme Mesiáše, o němž Mojžíš a proroci psali; jest to Ježíš, syn Josefa z Nazaretu. Nathanael řekl s podivením: A může z Nazaretu co dobrého býti? Odpověděl Filip: Pojď a přesvědč se sám. Nathanael vstal a šel. Když ho Ježíš k sobě přicházet uzřel, řekl okolo stojícím: Hle, tentoť jest

pravý Israelita, v němž není žádné lsti. Zaraziv se nad těmi slovy, tázal se Nathanael s úžasem: Odkud mne znáš? Odpověděl mu Ježíš: Prvé nežli tě Filip zavolal, když jsi ještě pod fíkovým stromem sám seděl, viděl jsem tebe. Tato jediná okolnost přesvědčila Nathanaele, že Ježíš, jenž takové věci zná, více jest, než pouhý člověk. I zvolal s velikou uctivostí: Mistře, ty jsi syn Boží a očekávaný král Israelský! Ježíš pak mu pravil: Že jsem tobě řekl: Viděl jsem tě pod fíkem, již věříš; ale větší věci nad tyto uzříš. A obrátiv se k okolo stojícím, řekl: Amen pravím vám, že uzříte nebe otevřené, a anděly Boží vstupující a sestupující na Syna člověka.“ —

Strýc. Ano, tak jest, milý hochu! — Prohlednuvše veškeré památnosti v Káni Galilejské a u studně, z níž váženo vodu k dotčenému zázraku milého Ježíše, pokrmem a nápojem se posilnivše, brali jsme se do Nazaretu nazpět. Cesta neposkytovala nic znamenitého, leda chatrnou vesnicí Geth-Ofer, která se vůbec za rodiště Jonáše proroka považuje. Život tohoto muže, zvláště pak poslání jeho do Ninive, jsou vám zajisté známy.

Kristinka. Ano, milý strýče! „V době, když nad Israelem panoval Jeroboam II., živ byl prorok Jonáš. Jemu pravil Hospodin: Jdi do Ninive, města velikého a kaž v něm lidu, aby se obrátil. Ale Jonáš neuposlechl Boha, nýbrž šel k moři, a když tam našel loď, která se právě do Tharsis plaviti měla, sstoupil do ní a zaplativ, co povinen byl, plavil se pryč. Jako však žádný před Bohem utéci nemůže, podobně se i Jonášovi

stalo. Bůh dopustil velikou bouři, náramný vítr zmítal lodí velice, a plavci trnouce strachem, volali jedenkaždý k Bohu svému. Avšak Jonáš, maje zlé svědomí, modliti se sobě netroufal, ale odešel na nejspodnější místo v lodi a posadil se, aby spal. Pohanští plavcové, domnívající se, že musí nějaký veliký hříšník mezi nimi býti, pro jehož nepravost Bůh bouří touto je trestá, metali los, aby poznali, kdo by ten bezbožný byl. Bůh zřídil to tak, že padl los na Jonáše. Jonáš vida, že trestající spravedlnosti Boží ujíti nemůže, vyznal plavcům hřích svůj a doložil: Vezměte mne a vrzte do moře, i utiší se okamžitě. Po mnohém zdráhání, když bouře nepřestávala, uvrhli ho do moře, a toto hned utichlo. Bůh nechtěje, by Jonáš zahynul, ale, by uposlechnuv, do Ninive šel, poslal velikou rybu, která Jonáše pohltila a do propasti s ním vjela. V břichu ryby této zůstal Jonáš po tři dny živ. I modle se vroucně k Bohu, prosil za vysvobození. Byl také v skutku vyslyšen; neboť ryba ho třetího dne k rozkazu Božímu živého vyvrhla na břeh.“

Bůh po druhé přikázal Jonášovi, by do Ninive šel, a Jonáš nyní uposlechl. Ninive bylo hlavní město království Assyrského, majíc v okolí cesty tři dnů. I všed do města, počal volati: Ještě 40 dní a Ninive vyvráceno bude. Ninivetští uvěřili pohrůžce Jonášově, činili pokání, a král i všickni jeho poddaní polepšili se, prosíce za smilování. Král sedě v popeli a oblečen v žíní, vydal rozkaz, řka: Lidé i zvířata necht se postí a jedenkaždý obrať se od cesty své zlé. Kdo ví, neodpustí-li nám Bůh a neučiní, abychom neza-

hynuli! Vida Bůh polepšení a kajicnost Ninivet-
ských, slitoval se nad nimi a neučinil jim nic
zlého. — I vyšel Jonáš z města, posadil se pod
tykvový keř, očekávaje, co se s městem dítí bude.
Vida však, že se městu nic nestalo, mrzel se a
žádal sobě smrti. Ale Bůh ho velmi přívětivě na
pravou cestu uvedl. Jonáš měl velikou radost
z tykve, v jejímž stínu seděl. I poslal Bůh čer-
va, kterýž bylinu tu nahryzl, že při východu slun-
ce uschla. I pálilo slunce velmi na proroka, tak
že omdléval a smrti opět sobě žádal. Bůh však
řekl jemu: Hle ty máš žalost nad zahynutím
byliny, kterou jsi ani nesadil, a já neměl bych
litovati města tak velikého, v němž jest více než
120.000 lidí, kteří ještě ani nezhřešili? —

Strýc. Zabrán v rozjímání o nepostihlosti
milosrdenství Božího, kteréž odpouští hříchy a
tresty zasloužené promíjí těm, kdožkoli jako oby-
vatelé Ninivetští s myslí v pravdě kajicnou k ně-
mu se obracejí, ani jsem nehrubě nepozoroval, že
jsme již opět v klidném a utěšeném Nazaretu. Že
otcové Františkáni právě každodenní processí po
svatých místech Nazaretských, rovněž jako v Je-
rusalémě a Betlémě, konali, přidružili jsme se i
my k nim; načež jsme věci své k zejtřejšímu od-
jezdu do vlasti chystali. Než o tom až zítra.

V e č e r d v a n á c t ý .

(Z Nazaretu zpět do milé vlasti.)

Strýc. **B**ylo to dne 23. dubna 1863 na den
sv. Vojtěcha, o jmenovinách mého nebožtíka otce,

když mi loučení s milým Nazaretem a zemí svatou nastalo. Já téhož dne slavil mši sv. hned o páté hodině ráno a sice v kapli zvěstování Panny Marie. Byl jsem neobyčejně pohnut, a slze proudem kanuly mi po tváři. A jaký div? Vždyť loučil jsem se se zemí svatou, zemí hned od dětinství srdci mému tak milou, nevěda, zdali ji kdy více v životě svém spatřím. Mimo to tanul mi na mysl živěji než jindy obraz mého zvěčnělého otce, jakož i veliká jeho láska i něžná péče o mne. Po mši sv. dlouhou dobu klečel a plakal jsem na místě, kde Slovo tělem učiněno jest, by přebývalo mezi námi, učíc nás, jakbychom žítí a sobě blaženost věčnou pojistiti měli.

O hodině osmé všickni, poutníci i průvodčí naši, seděli jsme na koních, s Bohem dávající dobrým otcům Františkánům z Nazaretu a za laskavé pohostinství jim děkující. Na to ubírali jsme se ku straně západní do Kaify, kdež nás téhož dne Rakouská parolod' očekávati a do Alexandrie dovéztí měla. Na blízkém vrchu, odkudž rozkošná výhlídka na milý Nazaret se otevírá, zastavili jsme všickni, s bolestným srdcem pohlížeje poslednikráte na otčinu rodiny Páně. Při tom zapěli jsme společně „Te Deum“ na poděkování za veškeré milosti, jichž nám Bůh na pouti naši tak hojně uděliti ráčil, a modlili se „Zdrávas Maria!“ Konečně museli jsme přec dále, avšak jedenkaždý jel mlče, zabrán v myšlenky mnohé i vážné. Cesta vedla rovinou Esdrelonskou a byla dosti příjemná; z větší části jeli jsme zelenajícími se lučinami, ježto ale, jako obyčejně v Palestině, jen řídce obydleny byly. Málo kde viděli jsme

chatrnou vesnici, a jen tu a tam potkali jsme některého Beduina. Též pamatuju se, že jsme téhož dne na jednom potoce obyčejný náš mlýn, jediný v celé Palestině, viděli. Náleží klášteru na Karmelu.

V poledne přijeli jsme k potoku Cisonu, který dosti široký jest a podle hory Karmelu teče. Zde dragoman zastavil a hojnou snídani posledně a na rozloučenou nás posilnil. Okolo druhé hodiny s poledne dostali jsme se do Kaify. Ještě byli jsme daleko od města, a již slyšeli jsme moře strašlivě hučet. Toto hučení pobouřeného moře lze nejlépe přirovnati k ustavičnému pronikavému ječení a hromobití. Přiznám se, že slyše strašlivý ten moře hukot, celý strachem jsem se chvěl, kterak se na moře a přes moře dostaneme. Přál jsem si, býti ptáčkem, bych mohl to veliké moře přeletět, a byl jsem věru rád, dovědév se, že tu očekávaná loď ještě není a při moři tak pobouřeném sotvy téhož dne přijde. A v skutku byl večer, a loď posud nepřicházela. Nezbylo nám tedy nic jiného, než v jediném v tom městě hostinci, u jistého Vlacha, přes noc zůstat.

Druhého dne sloužili jsme mši sv. v klášterním kostele velebných otců Karmelitánů v Kaifě, a že očekávaná parolod pro moře, neustále ještě bouřící, posud nebyla se dostavila, vydali jsme se pěšky do kláštera na horu Karmel. Byloť nám prospěšněji zde, než v Kaifě, na loď naši čekati.

Na hoře Karmelu měli jsme po dva dny času dosti, myšlenky své poněkud sebrati a s mnichy Karmelitány v tichosti k Bohu se modliti. Já neznám na povrchu zemském klidnějšího a

k nábožnému rozjímání příhodnějšího místa, jako klášter na hoře Karmelu. Nebo netoliko že místnost tato daleko od lidských příbytků vzdálena jest, a modlíci tudíž ničím není vytrhován, velikolepé a utěšené položení svatyně Karmelské, jakož i pohled na nesmírné moře u nohou ležící, samy sebou již k rozjímání povzbuzují. Zejména vebný východ a západ slunce každého, v jehož nitru všechn lepší pocit napořád nevymizel, k pamatování na Boha musí přivést. Bezděky při pohledu takovém zvolá: „Jak velicí jsou skutkové tvoji, Hospodine! Všecky věci s moudrostí jsi učinil; naplněna jest země zbožím tvým!“ (Žalm 103.) A ať moře bouří aneb co olej rozlitý u nohou jeho leží, vždy musí se všemohoucnosti Boží obdivovati, s pěvcem královským volaje: „Který bouříš hlubokost moře, zvuk vlnobití jeho: Ty (ó Bože!) panuješ nad mocí mořskou, pohnutí vln jeho ty skrocuješ.“ Já vida polohu Karmelu tak rozkošnou a žití přívětivých jeho mnichů mezi službu Boží a ruční práci rozdělené, celý byl jsem unešen, i toužil velice, moci podobný, Bohu i lidem zasvěcený život vésti. —

Dne 26. dubna, o třetí neděli po velikonoci, slavil jsem záhy ráno mši sv. v jeskyni sv. Eliáše, kteráž pod hlavním oltářem klášterní svatyně Karmelské se nalézá. Jeskyně tato, jakož i prorok Boží Eliáš, který v ní druhdy přebýval, stojí u veliké vážnosti netoliko u křesťanů, nýbrž i u muhamedánských Arabů. Arab snadněji přísáhá skrze proroka Muhameda, aneb snad i skrze Pannu Marii, nežli skrze proroka Eliáše. Chce-li se kdo přesvědčiti, smí-li Arabovi důvěřovati, ať mu

řekne: Přisáhej mi skrze proroka Eliáše! Zdrábá-li se Arab, Eliáše za svědka vzíti, není mínění jeho upřímné. Také nám vypravováno, že v čas dlouhého sucha celá processí Arabů muhamedánských přicházejí do kostela Karmelského, a před jeskyňní proroka Eliáše klečíce, prosí za déšť úrodný.

Když jsem po mši sv. ven z kláštera vyšel a na moře hleděl, zpozoroval jsem zdaleka malý obláček kouře. Hledě dalekohledem na obláček tento, poznal jsem brzo, že blíží se toužebně očekávaná paroloď. Byla to radostná zpráva pro všechny spolupoutníky; všickni rozloučivše se se svatyní Karmelskou a laskavými hostiteli, vydali se bez prodlení na cestu do Kaify, z jejíhož přístavu jsme o hodině deváté na Rakouské lodi „Imperatrice“ při moři docela tichém vypluli. Jsouce na lodi, zvěděli jsme teprv příčinu jejího opozdění. Ono zemětřesení, o němž jsem se již dříve byl zmínil, zbouřilo moře středozevní a ostrovy jeho tak velice, že na jediném ostrovu Rhodus deset vesnic napořád bylo zničeno, a mnohé lodi, jsouce na moři, zkázu vzaly. Naše paroloď Imperatrice, meškajíc právě v přístavu Beirutském, kde též 12 lidí se utopilo, byla bouří tou nucena, s příjezdem svým do Jafy o celých 60 hodin se opozditi.

O třetí hodině s poledne vrhla naše paroloď v přístavu Jafském na několik hodin kotve, majíc mnohé cestovníky do Jerusaléma propustiti, a poutníky odtud se beroucí naložiti. Mně nastalo zde pohnutlivé loučení; první řiditel Rakouského hospicu v Jerusalémě, velebný pán Eduard Gröll, který poutnickou karavanu naši na cestě z Jeru-

maléma provázel, a v jehož společnosti jsem mnohou příjemnou hodinu strávil, opouštěl nás, vracel se za svým povoláním do svatého města. Sotvy že o páté hodině z večera poslední cestující na loď byli vstoupili, musela tato u velikém chvatu vytáhnouti kotve a hledati vysoké moře. Bylať se totiž náhle veliká bouře strhla, a v takovém nemilém postavení jest vždy menší nebezpečí pro parolod na vysokém moři, než poblíže břehu. Strašlivá tato bouře zuřila až do středy z rána, a byla při tom nevýslovná bída na lodi. Všickni cestující, jichž bylo na poměrně malé Imperatrice okolo 700, byli nemocni. Lodníci každou chvíli jisté záhuby naší očekávali, a vypravováním o rozkotaných lodích a utopených v těchto vodách lidech nás jen strašili. Co se mne týče, já celý ten čas ani z postele nevyšel, leže celý jako bez sebe, bez jídla i nápoje. Než jako pomahal dobrotivý Bůh vždycky, pomohl i tuto, a přivedl nás ve středu z rána s lodí zachovalou a bez dalšího úrazu do přístavu Alexandrinského v Africe. Víš-li pak, Vojtišku, něco o městě Alexandrii? (Vyobrazení části města Alexandrie na stránce vedlejší.)

Vojtišek. Alexandrie jest staré, na severním pobřeží Egypta ležící obchodní město. Jméno své má od Alexandra Velkého, krále Macedonského, který je založil. V starém věku bylo velmi veliké, mělo 6 hodin v objemu a celý milion obyvatelů. Králové egyptští z rodu Ptolemeovců zde přebývali a sídelné město své nemálo ozdobili. Záhy ujala se v Alexandrii, zvláště přičiněním sv. evangelisty Marka, víra Kristova, zde

kvetly i slavné školy křesťanské, učili učení mužové a žily sv. ženy, jako u př. Kliment Alexan-

drinský, Origenes, biskup a veliký otec církevní sv. Athanas, sv. Kateřina, a j. V středním věku

dostala se Alexandrie pod vládu Tureckou, pod níž klesla tak velice, že počítá nyní sotvy 40.000 dílem křesťanských, dílem tureckých obyvatelů. Ze staré slávy města tohoto nalézají se nyní jen nepatrné pozůstatky: tak zvaný sloup Pompejův a jehly Kleopatřiny. Teprv v době nejnovější počíná Alexandrie péčí místokráľů Egyptských opět poznenáhla zkvétati.

Strýc. Připluvše do přístavu Alexandrinského, najali jsme jako obyčejně bárku, bychom se z parolodě až do samého města dostali. Vlaský jeden převozník nepožadoval při vyjednání nic více než dva franky za celou naši společnost; sotvy ale octnuli jsme se na jeho loďce, zdvojnásobil požadavek svůj. Když jsme my, jak samo sebou se rozumí, proti tak ošklivému jednání se ohražovali, nechtěl dále jeti. Přišlo tedy k prudké hádce, v níž posléze pravda nad věrolomností převozníkovou vítězství obdržela. V městě dozvěděli jsme se, že bude nám v Alexandrii asi dlouho čekati, ať loď, která z Alexandrie do Terstu převéztí nás měla, posud zde není, a byť i byla, že bez indické pošty nikdy nejede, tato ale že před šesti -- až osmi dny, sotvy se dostaví. Toť byla ovšem zpráva nemilá, zejména pro mne, jemuž již dovolená docházela. Než co počíti? Moře nelze přeletěti. V případě tak nezbytném nejlépe cvičiti se v trpělivosti. Jsouce tedy nuceni, delší dobu na půdě Africké meškati, hledali jsme nejprvé na ten čas přístřeší, načež radili jsme se, kterak bychom času toho nejužitečněji strávití mohli. Nám kněžím dostalo se žádaného přístřeší u velebných otců Františkánů v klášteře

Alexandrinském, kdež rozený Moravan tehdáž byl kvardiánem. — V poradě naší pak ustanoveno, učiniti nejprvé výlet do hlavního města v Egyptě — Kahiry.

Hned druhého dne na to (30. dubna) vydalo se nás několik poutníků na cestu. Tato byla pohodlná; nebo z Alexandrie do Kahiry vede železná dráha. Přišedše okolo osmé hodiny ráno na drážeň Alexandrinskou, celou hodinu museli jsme čekati. Posléze o hodině deváté hnul se mnohými sty cestovatelů naplněný vlak, u kvapu velickém s námi uháněje. Brzy minuli jsme pověstné jezero Merotis, dále několik bídných, z bláta vystavených dědin a měst, přejeli též řeku Nil, až jsme o třetí hodině s poledne dostali se do Kahiry. Že krajina, jižto jsme jeli, nic znamenitého neposkytovala, taktéž i společnost, v níž jsem se nacházel, mnoho mne nezajímala, zabral jsem se zpět do věků dávných, přemítaje na mysli, co historie o zemi Epyptské vypravuje, zvláště pak o osudech lidu Israelského v památné zemi této, až ho odtud Hospodin Mojžíšem vyvedl. — Vojtíšku, ty musíš to nejhlavnější o Egyptě, jeho historii a povaze znáti, a proto dobře učiníš, budeš-li to bratru a sestrám svým vypravovati.

Vojtíšek. S radostí, milý strýče! Egypt jestiž prastará a památná země. Ležíc na východu Afriky, mezi Palestinou, Arabií a pouští Saharou, takměř uprostřed starého světa, měla již záhy, okolo 2000 let před Kristem, četné obyvatele. Tito prosluli nemálo známostí věcí přírodních, znali se v počtářství, astronomii a jiných užitečných vědomostech, nejhlavněji pak v stavitelství.

Až do dnešního dne obdivují cestovatelé pozůstatky vyvedených od nich staveb, mezi nimiž tak zvané pyramidy první místo zauímají. Od starých Egyptanů učili se i Řekové a Římané, nejvzdělanější to národové starověku. S počátku stál Egypt pod vlastními králi, z nichž první Menes sloul, a kteří v městě Memphis přebývali. Po roce 2.000 před Kristem vládli nad nimi tak zvaní Hyksos či králové pastýřští, kteří z Arábie do Egypta byli vnikli. Když tito po dlouhé době byli vypuzeni, vládli nad Egyptem Faraonové, za nichž země tato vrchole moci své byla dostoupila. Okolo roku 525. před Kristem dostal se Egypt pod vládu Perskou, a když tato Alexandrem Velkým zničena, vládli nad ním králové z rodu Ptolomeů, až i tito od Římanů byli přemoženi. Léta Páně 640. dobit Egypt kalifem Omarem, od kteréžto doby stojí pod vládou Muhamedánů, pod níž, jako všechny země turecké, nemálo poklesl. Teprvé v nejposlednější době počíná péčí místokráľů egyptských poněkud se zdvihati. Ačkoliv, jak nám ve škole vypravováno, v Egyptě, zejména horním, déšť věcí jest neobvyčejnou, přec země tato nemálo úrodná jest, zvláště na obilí, bavlnu a rozličné zeleniny. Protéká ji totiž řeka Nil, která každoročně v měsících červenci a srpnu přestoupí břehy své a poplaví celou nížinu Egyptskou. Opadnuvši zanechává řeka tato veliké množství bláta, do něhož Egyptané obilí své zasívají. By pak osení nedostatkem vláhy a přílišným vedrem nezahynulo, vedena Egyptem z Nilu celá síť průplavů či kanálů, z nichž čas od času voda po polích se rozvádí.

Kamkoliv voda tato zasáhne, úrodná jest země; kam nepřijde, neviděti než smutnou pustinu a holý písek. —

Lidunka. Osudy lidu Israelského od příchodu jeho do Egypta, až jej Hospodin Mojžíšem odtud vyvedl, jsou v krátkosti následující. — Synové arcíotce Jakuba, nenávidíce bratra svého Josefa, prodali ho do Egypta. Tento řízením Božím a bystrým svým duchem, když byl mnoho přetrpěl, vyšinul se až za prvního po králi v Egyptě a Egyptany zachoval od zahynutí hladem. Když pak i v zemi Kanaan hlad panoval a bratři Josefovi po druhé do Egypta obilí nakoupit přišli, dal se jim poznati Josef, a staříčkému otci svému toto vzkázal: „Bůh učinil mne pánem vsí země Egyptské, a proto bez prodlení sestup ke mně. Budeš bydleti blízko při mně v zemi Jessenské se vším, co máš.“ Uslyšev to Jakub, přitáhl se svými syny a stády do Egypta, kdež jim Josef s přivolením krále zemi Jessenskou k chování dobytka velmi příhodnou vykázal.

V Egyptě přebývali synové Jakubovi více než 400 let, i rozmnožili se tam a zmocnili velmi. Mezi tím povstal král nový nad Egyptem, a tento neznaje Josefa a zásluhy jeho, pravil k lidu svému: „Hle, Israelitů jest mnoho a jsou silnější nad nás. Pojďme tedy a potlačme je, aby snad nerozmnožili se ještě více, a kdyby nastala proti nám válka, nepřipojili se k nepřátelům našim a nás nepřemohli.“ I ustanovil nad nimi úředníky robot, přikázav jim, by je trápili břemeny a robotami těžkými v hlíně a cihlách a utiskovali je těžkou prací polní. Když pak ani tím počet

Israelitů nemensil se, přikázal Farao: „Cožkoli mužského pohlaví se narodí, do řeky uvrzte.“ Tento ukrutný rozkaz řízením Božím stal se však příčinou, že Mojžíš, vyvolený vysvoboditel utrápeného lidu, hned po narození svém na dvůr královský donešen a zde ve všelike moudrosti vychován, by schopným byl, státi se vůdcem a zákonodárcem lidu Božího.

Kristinka. Dovol, strýčinku, bych já o narození a podivném zachování Mojžíše směla vypravovati. — Žena z pokolení Levi, jmenem Jochabed, porodila synáčka, a vidouc, že krásný jest, ukřývala ho po tři měsíce v domě svém. Když pak ho již déle tajiti nemohla, vzala ošitku ze sití, omazala ji klím a smolou, a vloživši do ní to nemluvnátko, vyložila je v rákosí u břehu řeky Nilu. Zatím stála zdaleka sestra toho dítěte, dívajíc se, co se s ním dítí bude. I stalo se, že přišla právě té doby dcera králova k řece, a vidouc ošitku v rákosí, poslala služebnici, by ji přinesla. Otevřevši ji, uzřela v ní roztomilé pačolátko, kteréž se dalo do pláče, jak mile ji spatřilo. Slitovavši se tedy nad ním, pravila: Ach, jistě ono z Hebrejských dětí jest. Vidouc sestra přívětivé nakládání dcery královy s bratrem svým, pristoupila k ní a pravila: Mám povolati tobě některé ženy Hebrejské, kteráž by odchovati mohla nemluvnátko toto? Ano jdi, odpověděla kněžna. I běžela dívka plná radosti, a přivedla matku svou. Dcera králova řekla k ní: Vezmi pačole to a odchovej je; já dám tobě mzdu tvou. Vzala tedy matka, velebíc v duchu Boha z milosti jeho, dítě své a pečlivě je odchovala. Když

pak odrostlo, odevzdala ho dceři králově, kterážto za syna ho přijavši, jméno Mojžíš, t. j. „z vody dobytý“ mu dala.

Ladislav. Tohoto Mojžíše, jak nám p. katecheta nedávno vypravoval, vedl pak Bůh rozličnými cestami, až velice zahořel pro národa svého svobodu a samostatnost, a egyptské vzdělání své zkušenostmi života obohatil. Když pak byl již za vůdce a řiditele Božího uschopněn, ukázal se mu Hospodin na hoře Horeb, přikázav mu, by lid jeho vyvedl z Egypta a uvedl do země otcům jejich zaslíbené, což tento pomocí a přispěním Božím i uskutečnil.

Strýc. Ano o těchto pamětihodných a posvátných věcech přemýšlel jsem, ubíraje se z Alexandrie do Kahiry. Přibyvše do tohoto velikého, 300.000 obyvatelů počítajícího města, v prvním okamžení nevěděli jsme ani, kam bychom se obrátili. Na štěstí nalézá se i zde Františkánský klášter, do něhož jsme přede vším věsti se dali. Tam sděleno nám, že i v Kahiře Čechové přebývají, ba že ode dvou rodáků z Jindřichova Hradce dokona jsme očekáváni. Toť bylo přemilé překvapení pro nás, tím spíše, poněvadž jeden z těchto Čechů Jindřichohradeckých v držení měl malý hostinec, v němž jsme se pro čas svého pobytu v Kahiře ubytovali.

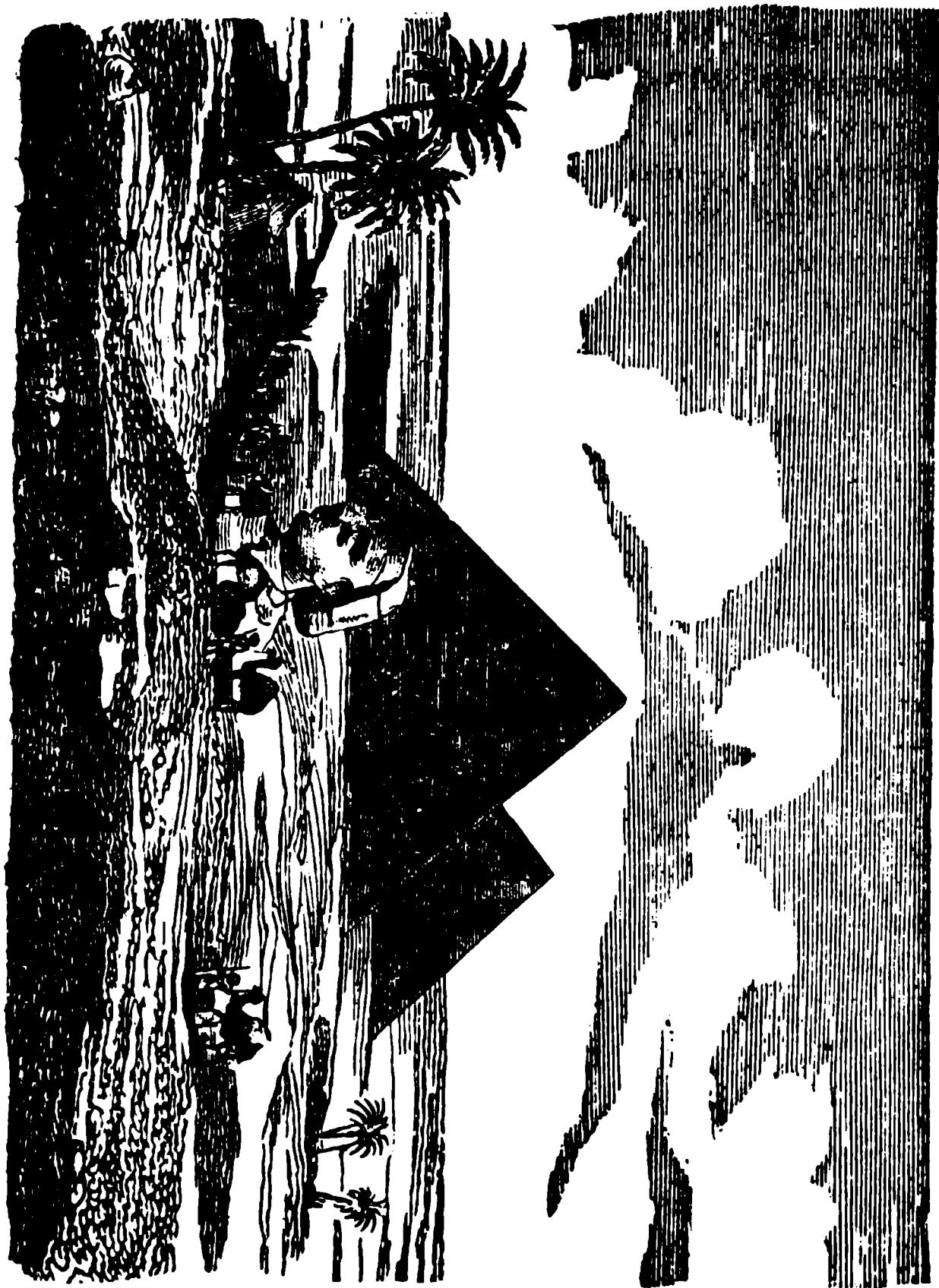
Město tak ohromné velikosti, jako jest Kahir, nesnadno, dítky milé, popsat; a byť bych i sebe obšírněji vyliciti je chtěl, přec byste si je, jak náleží, představití nedovedly. Podotýkám tedy jediné tolik, že toto hlavní město nynějšího Egypta, l. P. 969. vystavené, střediskem jest ob-

chodu mezi Afrikou a Asií, jakož i sídlem egyptského místokrále. Ač ulice má uzounké a většinu domů chatrných, přec nalézají se tam mnohé překrásné stavby, mezi nimiž tak zvaná mramorová, Ali-pašetem vystavená mešita zvláště vyniká. Mimo tuto počítá se v Kahiře ještě na 300 jiných mešit, 60 veřejných lázní a množství bazarů či kupeckých skladišť a domů. Mne v tom městě nepřekvapilo nic tak velice, jako ta přepodivná směsice jeho obyvatelů; viděl jsem tam zajisté Afrikány, Asiaty, Evropany, Araby, Turky, židy, kopty, Armeny, mouřeniny, Franky a t. d., lidi tedy rozličných jazyků, národností a barev.

Sotvy že jsme do Kahiry vkročili, ihned obdrželi jsme návštěvu některých Čechů tam usedlých, kteří s velikou přitulností k nám se majíce, ochotně po městě a okolí nás provázeli. Nechodili jsme však pěšky po městě, nýbrž dle obyčeje takměř všech obyvatelů Kahiry a Alexandrie jezdili na pěkných, najatých oslích, jichž se tam za touž příčinou veliké množství chová. Toto jezdění má dvojí dobrou stránku: člověk se tak tuze neunaví, vidí a pozoruje vše lépe a netrpí tak velice prachem, jehož se zvláště v Kahiře pro nedostatek deště hojnost nalézá. Že nás ta pozornost a přitulnost Kahirských Čechů nemálo těšila, netřeba připomínati.

Příštího dne záhy ráno vydali se někteří z nás též na oslích, k témuž účelu najatých, k pyramidám, asi tři hodiny cesty od Kahiry vzdáleným. Jsou pak pyramidy ohromná stavení, kteráž sobě staří králové Egyptští, okolo roku

2.000 před Kristem na hrobech svých z tesaného kamení vystavěli. Nalézají se jich více v Egyptě,

tři největší stojí v Gizehu, jak podotknuto, asi tři hodiny cesty od Kahiry. O jejich velikosti

můžete si, dítky milé, aspoň nějaký pojem utvořit, když vám povím, že té největší z oněch 3 pyramid v Gizehu ni žádná budova na světě co do velikosti se nevyrovná, a že 100.000 lidí po celých 30 let na ní pracovalo. Tři tyto pyramidy lze již z daleka pozorovati, a ony podobají se vysokým, až k oblakům čnějícím horám. Cestovatelé je pilně navštěvují, ano mnozí dávají se od Arabů i nahoru na ně vytáhnouti, odkudž prý pěkná výhlídka na Kahiru a okolí její se otevírá.

Cesta z Kahiry do Gizehu vedla nejprve tureckou částí města pravou směsicí ulic, v nichž snad mimo vůdce oslů nikdo jiný se nevyzná. Z turecké části přišli jsme do staré Kahiry, jinak Bulach zvané, s kostelíkem křesťanských koptů, vystaveným prý na místě, kdež sv. Rodina Páně za pobytu svého v Egyptě přebývala. Zde museli jsme i s osly svými na loď, bychom na druhou stranu řeky Nilu se dostali; to trvalo velmi dlouho, na díle za příčinou mrzutého smlouvání s převozníkem, na díle pak, že oslové naši, bojíce se vody, živou věcí na loď nechtěli. Když jsme se konečně přec na druhou stranu dostali, uháněli jsme velmi rychle rozsáhlou rovinou, nejprve skrze přerozkošný palmový háj a pak skrze úrodná pole, na nichž právě pšenice a ječmen dozrávaly. U samých pyramid však přestal napořád všeliký zrůst, anť začíná již zde ohromná poušť Sahara, kdež na 120.000 čtverečných mil s málo výminkami nic leč holý písek viděti není. Pyramidy samé nemálo mne zajímaly; zůstal jsem více než hodinu u nich a pořádně si je prohlédl; než na horu vésti jsem se nedal, jednak že to lezení přes

ohromné tasané balvany bylo nesnadné a nebezpečné, jednak z bázně před nestydatou dotíravostí Arabů, kteří mne bez toho již dole svým žebroučím o bakšiš div neumučili. Vida při ohledání pyramid tak nádherné hroby starých králů Egyptských prázdné, a věda odjinud, že balsamované jejich mrtvoly, tak zvané mumie, roznešeny jsou po světě, kdež na odiv se vystavují, litoval jsem jich, že ani v hrobě pokoje nemají.

Druhého května rozloučivše se s Kahirou a milými krajany našimi, zpět do Alexandrie jsme se navrátili. Zde museli jsme skutečně, jak nám hned s počátku předpověděno, celých osm dní nečinně strávit, čekající na indickou poštu a na loď Rakouského Lloyd, anaž by nás do Terstu dopravila. V tom čase měli jsme dost příležitosti, veškeré památnosti staré i nové Alexandrie si prohlédnouti. Mne zajímal nejvíce krásný katolický, sv. Kateřině, panně a mučedlnici Alexandrinské, zasvěcený chrám, v němž otcové Františkánští služby Boží pro 12.000 katolických Vlachů, Španielů, Francouzů, Angličanů a Arabů vykonávají. V společnosti těchto přívětivých a pohostinných otců jsem nejednu přívětivou hodinu strávil.

Konečně přišel i ten toužebně očekávaný den, na němž roznesla se zpráva, že indická pošta již zde jest, a loď „Vulkán“, anaž tuto i nás do Terstu dovézt měla, chystá se k odchodu. S radostí skládali jsme své věci, chystajíce se na cestu. Bylo to osmého května, když po společném obědě rozloučili jsme se s ctihodnými otci Františkány a odebrali se na loď, kamž nás ně-

kterí Alexandrinští přátelé doprovodili. Zde hemžilo se již cestovníky, nejvíce bohatými kupci z Indie a Číny, kteříž brali se do Evropy. Právě zapadalo slunce, když velel kapitán vytáhnouti kotve, a my dávajíce Alexandrii a přátelům svým srdečné „s Bohem“, s přístavu jsme se ubírali.

O naši zpáteční plavbě po moři nemíním vám, dítky dráhé, zevrubně vypravovati; nebo se nám nic znamenitého na ní nepříhodilo. Byla též klidnější a příjemnější našich dřívějších cest po mořských. Jediné to budiž podotknuto, že 10. května, právě na neděli křížovou, plouli jsme okolo ostrova Krety či Kandie, dne 12. okolo ostrovů Zanty, Kefalonie, Itaky, nikdež se nezastavivše, až jsme dne 13. k ránu u Korfy kotvice zarazili. Zde při nakládání uhlí potkalo jednoho lodníka veliké neštěstí. Páka mašiny, zlomivši se, padla mu na hlavu a smrtelně ho poranila. Donešen do nemocnice v Korfu a svátostmi zaopatřen, hned skončil. Vypravováno nám, že byl dlouhá léta lodníkem, aniž ho bylo dost malé neštěstí potkalo, a nyní když konal poslední cestu a jediný den vzdálen byl od domova, kdež ho věrná choť a milé dítky očekávaly, by na vždy mezi nimi se usadil, tu nenadále krutá smrt ho zachvátila. Jaká to pohnutka pro člověka, by neskládal sobě nejistých pokladův na zemi, nýbrž vždy připraven byl k odchodu na věčnost. Přiznám se, že jsem tou truchlivou udalostí až k slzám byl pohnut.

Druhého dne na to, právě o slavnosti nanebevstoupení Páně k 11. hodině v poledne přistáli jsme v přístavu Terstském. Ač jsme velice

byli žádostivi, Pánu Bohu ještě dopoledne v kostele za všeliká dobrodiní a milosti, na cestě nám prokázané, se poděkovati, nebylo nám toho dopřáno; nikdo nesměl totiž z lodě, dokud nedostavil se lékař i nestvrdil, že žádný na lodi není nakažlivě nemocen. Teprvé odpoledne navštívili jsme hlavníjší kostely Terstské, srdečné díky vzdávajíce Hospodinu.

Ještě téhož večera vydali jsme se po jižní dráze přes Štyrský Hradec, kdež celý den jsme pobyli, do Vídně, odkudž jsme dne 19. května ku veliké radosti přátel a známých svých šťastně a ve zdraví domů se navrátili.

~~~~~

Tážete se snad, dítky milé, jak bylo mi okolo srdce, když jsem po tak daleké a nebezpečné cestě opět v drahé vlasti a v kruhu milovaných přátel se viděl? Se slzami v očích děkoval jsem Pánu Bohu, že mně milostí jeho přáno, spatřiti a zulíbatí svatá ona místa, po nichž hned od dětinství práhnula duše má; zároveň ale i za to díky jsem činil, že zdráv a bez úrazu milou vlast a drahé přátely opět jsem spatřil. — A nyní dávaje vám s Bohem, prosím Pána nebes za tu milost, by vypravování moje o pouti do svaté země přineslo mně i vám hojného požehnání pro čas i věčnost. Amen.

~~~~~~~~~~

Zprávy o Dědictví Maličkých.

Bída a nouze, jakáž vládne všemi vrstvami společnosti lidské, dotýká se i našeho D. M., jehož loňské příjmy ani nedostačily na vydání za číslo 11.; scházeloť ovšem ne mnoho, ale přec — 1 zl. 88 $\frac{1}{2}$ kr. Kdyby se bylo jen jedno dítě ještě přihlásilo, byla by pokladnice alespoň o 11 $\frac{1}{2}$ kr. se zlepšila. To budiž znamením, jak mnoho i na jediném vkladu záleží. Proto nepokládej nikdo získání vkladu třeba jediného za skutek nepatrný: z kapek slévát se i veliké moře! —

Minulé doby přihlásilo se 5 nových zakladatelův D. M., a sice:

Jeho Excellence vysoce urozený pán Hanuš hrabě Kolovrat Krakovský, svobodný pán na Újezdě, pl. tit. v Rychnově.

Důstojný pán Josef Boh. Bumba, bisk. notář a farář v Kamenném Újezdě.

Důstojný pán František Jelínek, farář v Bránkách na Moravě.

Velectihodný pán František Bezloja, kooperator v Dřevohosticích na Moravě.

Důstojný pán Josef Mikáška, farář v Dol. Branné.

Kéžby počet těchto *dobrodincův* na příšt byl hojnější, aby přispívali k základům tohoto, za nynějška zajisté velmi důležitého ústavu, an by se rychleji mohl dále rozšiřovati a svým údům čtenějšími knížkami — jako s počátku — zavděčiti.

Tomu mohou výdatně napomahati pp. opatrovníci co prostředníci mezi dobrodinci (rodiči

a přátely dítek) a Dědictvím M. Jako vzrostl počet pp. zakladatelův na 75, tak patrněji rozmnožilo se i číslo pp. opatrovníkův na 247; zasloužiliť sobě toho čestného jména svým přičiněním zase pánové :

Tit. p. *Karel Smekal*, učitel v Konici na Moravě.

„ „ *Frant. Chudoba*, kooper. v Strílkách na Moravě.

„ „ *Josef Mašek*, podučitel v Sejfích.

„ „ *Hynek Janda*, uč. na hl. šk. v Ml. Boleslavi.

„ „ *Ant. Becke*, učitel na c. kr. hlavní škole a vzdělavacím ústavu učit. v Těšíně.

„ „ *Vinc. Ehlich*, uč. na hl. škole v Chrudimi.

„ „ *Jan Hubálek*, učitel v Dlouhé Třebové.

„ „ *Ant. Sysel*, děk. administrátor v Chrudimi.

„ „ *Frant. Suchý*, arcikněz v Horšově Týnci.

„ „ *Jan Skalka*, učitel ve Žďáře na Moravě.

„ „ *Jan K. Mikyška*, učitel v Štěpanovicích.

„ „ *Josef Kopác*, uč. na hl. škole v Humpolci.

„ „ *Rudolf Schmidt*, kapl. ve Starých Bukách.

Bůh račiž přidati všem k čestnému jménu opatrovnickému také svého požehnání na přimluvu sv. Karla Boromejského co nebeského ochrance a opatrovníka našeho D. M. ! —

Oudové Dědictví Maličkých.

Počet jejich dostoupil do dne 16. října 1868 na 24.681, a přidáme-li k nim 323 odběratele kněh, přeplněno číslo 25.000.

Následují jména nových údův dle farností od 5. list. 1867 do 16. října 1868. (Němečtí údové nejsou zde jmenováni).

A. Čechy.

Benešov. Jan Pivouka. — **Beroun.** Aa. Mužíkova. — **Bojanov.** Frt. Horák, Ma. Nevečeřalova, Frt. Švadlenka. — **Boleslav Mladá.** Ant. Matějovský, Boh Poddaný, Leop. Mašínova, Jar. Mattuš, Kar. Wagner, Kar. Fichtner. — **Borová** (u Poličky). Škola v Pusté Rybné. — **Brandejs nad Labem.** Rud. Schwab. — **Brandejs nad Orlicí.** Frt. Zahradník, Aa. Doležalova, Ma. Kašparova, Kat. Hubených, Vikt. Chejnovských, A. Knappova, Am. Dostálova, Magd. Nováková, Ed. Štock, Aa. Bartošova. — **Brloh.** Jan Filip, Frt. Borovka, Kat. Klimešova, Jan Schober. — **Brod Český,** Ant. Zourek. — **Brod Horka.** Al. Syrový, Vinc. Richter, Aa. Šulcova. — **Břístev.** Al. Krejčík, Jos. Horyna. — **Budyně.** Anna Slavíková, Berta Kurfürstova. — **Bukovno.** Václ. Springl a Marie, Jar. Wigner, Mar. Šimonova, Alžb. Jírova. — **Bydžov Nový.** Kar. Pícek, St. Rejthárek.

Cerekvice (u Litomyšle). Fil. Pečenková. — **Citov.** Václ. Soudský, Jan Podrábský, Ma. Fišerova.

Čáslav. Kar. Beutl.

Dobruška. Mar. Cajplová. — **Dobrž.** Václ. Rejšek. — **Dolany u Přeštic.** Mat. Pitha. — **Domažlice.** Rod Florianův, Ant. Rosypal, Mar. Folgetova, Ant. Kostlivý, Mar. Vondrašova. — **Dub Český.** Em. Beranova, An. Brožova. — **Dubenec.** Jos. Nedvídek. — **Dvůr Králové.** Em. Kodrle.

Hermanův Městec. Kar. Brabcova. — **Hlavatce.** Lud. Parkos, Jos. Mellena, Jan Hruška, Jan Dvořák, Anna a Marie Andělova, A. Boháčova, Václ. a Vojt. Vrkoč, Vojt. Čihák, Ant. Stejskal, Jan Staněk, Jos. Čížek, Frt. Hron, Mar. Pitrova, Anna a Marie Šimáková, Mar. Suchanova, A. Nováčková, Mar. Horejšova. — **Hlušice.** Al. Soukup, Frtška. Kánských, Cecilie Drobných. — **Hodkovice.** Florian Škoda a Marie. — **Horažďovice.** Mateřinec chudých školských sester de Notre Dame. — **Hory Ratibořické.** Josef Menšík. — **Hořice.** Jos. Aschenbrenner. — **Hořín.** Václ. Bubeníček. — **Hosín.** Jan Šulista a Anna, Aa. Měšťanová, Ros. Křiváčková, Ter. Limandlová, Jan Pražan, Aa. Sucha-

nova, Vojt. a Jos. Čertík, Mar. Maršova, Vít Zevl. — *Hradec Jindřichův*. Jar. Vacek, Vil. Hron. — *Hrádek Nový*. Rom. Plodek, Jos. a Kar. Čtvrtečka, Krist. a Frtška. Škodova, Jos. Přibyl, J. Vondřejc, M. Grymova, Frt. Ryšavý, Vend. Weber, Al. Glöckner. — *Hradiště Mnichovo*. Em. Sekera. — *Hronov* (u Náchoda). Knihárna fil. školy v Zbečniku, Bož. Tichých. — *Humpolec*. Frt. Vincenc, Aug. Trnka, Em. Komers a Karol., Alf. Hornek, Ant. Franci, Jar. Kaspar, Jos. Nápravník a Karol., Růž. Háková, Frt. Komínek. — *Husinec*. Václ. Tvrzický.

Chleby. Farní škola, Frt. Čechova. — *Chlum*. Vikt. Doubrava. — *Chorušice*. Rod Čížkův. — *Choteč*. Farní škola a filialní Hřidelecká. — *Chrast*. Kar. Schmögrova. — *Chrudim*. Old. Sýkora, J. Böhm, Art. Gluth, Jos. Říha, Frt. Trojan, Kar. Vošalík, Ad. Želizko. — *Chržín*. Aa. Víškova. — *Choaly*. Frt. Křivan.

Jablonné. Rod Jos. Špačka. — *Jaroměř*. Nadací p. Václ. J. Zouzala na školní odměny, Ant. Ott. — *Jazlovice*. Farní škola. — *Jeníkov Větrný*. Joh. Váňova, Kam. Ryttychova. — *Jilemnice*. Zd. Machatova, Ig. Havlíček, Boh. Mašek. — *Jinín*. Farní škola, Jos. Sokolova, Jan Havelka, A. Slavičková, Jan Kotrch, A. Roháčková.

Kamenice nad Lipou. Em. Müllner. — *Kladno*. E. Landova, A. Kovandova, M. Poršova, A. Nachtmanova, A. Kočova, L. Kozák, K. Křenková, A. Dvořáková. — *Klomín*. Rud. Bradáček, Frt. Matoušek, Ma. Nápravníková. — *Kolín Nový*. Ant. Formánková. — *Kolín Starý*. Kar. Skokan. — *Konarovice*. A. Svobodova, A. Šnorova. — *Kcpidlno*. Frt. Svoboda, Boh. Vyčítal. — *Korouhev*. Frt. Mitášova, Jul. Cacekova. — *Koruna Zlatá*. Farní škola. — *Kosová Hora*. Ant. Chocholoušek, Bab. Šmakalova, Vojt. Jiráček, Aa. Bezkočková, Jos. Němec, Ign. Lenc, Jos. Havránek, Mar. Němečková, Mar. Černovských, Frt. Pecka, Ma. Hlaváčková, Ferd. Hainc, Jos. Musil. — *Kouřim*. Otak. a Vlad. Materna. — *Krásná Hora* (u Něm. Brodu). Marie Černických. — *Krásná Hora* (u Sedlčan). Mar. Lindakerova, A. Hodouš, Jan Slavek. — *Křemže*. Jan Moučka, Mar.

Zimmermannova, Paul. **Skorunkova**, Kar. **Kalkusova**, Mat. **Rypota**, Mar. **Veliškova**, Št. **Šimeček**, Frt. **Fučík**, Alžb. **Sahanova**. — **Křinec**. Paul. **Klapkova**, Frt. **Boháčková**, Ant. **Kalina**, J. **Krupička**. — **Kunětice**. Em. **Kolmanova**. — **Kydliny**. Václ. **Sýkora**.

Lastibořice. J. **Janeček**, K. **Mašek**, V. **Karnold**, V. **Šulc**, V. **Adam**, L. **Gaipl**, Ad. **Pecina**, V. **Škréta**, Ad. **Dolešal**. — **Ledenice**. Em. **Sládkova**, J. **Beneda**, Št. **Petráš**, Th. **Leitnant**. — **Lenešice**. Rod **Wagnerův**. — **Liběchov**. Maxm. a Emil **Krůta**, Mar. **Tyšlerova**. — **Liboce**. Farní škola a fil. v **Řepích**, Frt. **Stříbrný**, Jos. a Aug. **Šesták**, Jos. **Brada**, Ed. **Růžek**, Jos. **Piskáček**, Jos. **Kosina**, Frt. **Turecký**, Jan **Novák**, Vikt. **Hádek**. — **Licibořice**. Č. **Michálek**, Jos. **Remsa**, Frt. **Krejčí**. — **Lišov**. J. **Lev**, B. **Kobzyna**. — **Litomyšle**. Magd. **Podhajských**. — **Lobkovice**. J. **Machka**, Jos. **Štastný** a **Anna**, Aa. **Kovaříkova**, Frt. **Houštěcký**. — **Lstiboř**. Bož. **Skálova**, Frt. **Purkrábek**, Jar. **Chloupek**. — **Lukavice** (u **Přeštic**). Emil **Stach**. — **Lužec**. Mar. **Pořízova**.

Maková. Frt. **Černý**. — **Milevsko**. Jarosl. **Strnad**. — **Mladočov**. Ant. **Kovář**. — **Mříčno**. A. **Machytkova**, Jos. **Matěják** a Mar. — **Mšeno**. Mar. **Mandrova**, Mar. **Konětopských**, Jar. **Janatka**, K. **Bohdan**.

Náchod. K. **Nývlt**, G. **Kordyna**, R. **Aronova**. — **Nechanice**. Škola v **Suché**, Hynek **Žďárský**, Mar. **Matějovských**, Aa. **Drnkova**, Jos. **Morávek**. — **Nechvalice**. Frt. **Mašek**, Frt. **Bareš**, Jan **Barhoň**, Frt. **Koptiš**, Aa. **Matějčkova**, Ros. **Křížkova**. — **Netolice**. Arn. **Hansa**, Aa. **Vaněkova**, Jos. **Brátkova**, Jan P. **Mügo**. — **Nové Město n. M.** K. **Kořízek**, J. **Janko**.

● **Počen**. Václ. **Ellner**. — **Oujezd Bílý**. Cyr. **Novotný**, Frt. **Michl**, An. **Nováková**, Frtška. **Obstova**, Rob. **Hayn**, Frt. **Bortlík**. — **Oujezd u Chocně**. Ant. **Kroulíkova**. — **Oustí n. Orlicí**. Frtška. **Jebouskova**, Frt. **Šoubova**, Ros. **Rypkova**, Aa. **Krejčích**, Al. **Sejkora**.

Paka Nová. J. **Hlavka**, A. **Lukešova**, Fr. **Žižka**, Fr. **Radimský**. — **Pardubice**. Mar. Aa. **Morávkova**. — **Pecka**. Jos. **Poslt**. — **Pelhřimov**. Frt. **Novotný**, Ott. **Procházka**. —

Plsečná. Frt. Sklenář, Aa. Kalouskova, Vinc. Vitek. — *Plzeň.* Jos. Šandera. — *Plzenec.* Barb. Matasova, Barb. Krásných, Alžb. Egrmajerova, Jos. Kail. — *Počátky.* Frt. Fáček, Frt. Novotný, Jos. Soukup. — *Poděbrady.* A. Krulišova. — *Polička.* Ad. Schustr, Frt. Faiman. — *Potenštejn.* Rud. Straka. — *Praha.* Kar. Fanta. — *Probluz.* Gabr. Hampejsova z Přímu. — *Přelouč.* M. Payerova. — *Přepeře.* Zd. Patočka, Vil. Petyška. — *Přibislav.* Ant. Rosendorfský. — *Příbram.* Al. Bouška, Ant. Malz.

Radim. Jos. Menčík. — *Rokycany.* Kar. Rejžek, Jul. Kubert, Ant. Wunsch. — *Roudnice.* Fil. škola Rovenská, Ter. Hlaváčková, Jan Němec, A. Marešova. — *Rybna Německá.* Jos. Sedláček, Ott. Žabokrtský. — *Rychnov.* Vojt. Havel.

Řepín. Václ. Seibt.

Sadská. Frt. Křeček, Jul. Krásova, Ant. Jandák, P. Putzker. — *Sejfy.* Ant. Vávra. — *Selčany.* Alžb. Fayova, Boh. Pejša. — *Skalice Česká.* A. Hamplova, K. Malý. — *Sloupnice.* Žof. Šmejdiřova. — *Slověnice Dolní.* Frt. Bartoš, Jan Vojta, Jan Adamec, Mar. Strnadova. — *Sluha.* Ant. Černý, Ma. Procházkova, St. Kořtkova, Ma. Knorova, Em. Pokorný, Jos. Podval, Ant. Macháček, Frt. Řípa. — *Sluštice.* Václ. Heřtus. — *Smečno.* Al. Čepelák. — *Sobotka.* Jos. Kalvach, Jan Macoun. — *Solnice.* Frt. Holubova. — *Solopisky.* Kar. Kouba. — *Sopoty.* Farní škola. — *Staňkov.* Mar. Kouřikova, Václ. Šmídhamer, Barb. Nedvědova, Mar. Kreysova. — *Strymilov.* Rud. Staněk. — *Sudoměřice.* Kat. Štastných, Jos. Tupý, Jan Šonka. — *Suchdol.* Frt. Flaška. — *Švětlá* (u Čes. Dubu). Jos. Třešňák, Kar. Bartoň, Hyn. Sluka, Mar. Vondráčková.

Škramníky. Em. Hlaváček, Al. Váňa, Jos. Krušina, Jar. Vozáb, Frt. Vavák, Pr. Stejskal, Al. Preclík. — *Štěpanovice* (u Třeboně). Fr. Nekolova, Jak. a Frant. Tájek, Barb. Novotných, K. Fuksova.

Tábor. Mar. Mejsnarova, Mar. Cíchova. — *Trstěnice.* Škola. — *Třeboň.* Jos. Vlčkova. — *Třebová Česká.* J. Novotný, Em. Pallova, Ant. Langer, Adl. Šaarova, Jan Rypka a Anna, M. Sršnova, J. Kovář, Ros. Šmídova, Frt. Bělina,

A. Pírk, Jan Krejčí. — *Tuchoměřice*. Theod. Hordt. — *Tuklaty*. Frt. Mlch, Mar. Šplíchalova, Jar. Židlický. — *Týn Horšov.* M. Mayerova, B. Bittner. — *Týn Vltavský*. Mar. Hudecova. — *Týnec nad Labem*. Tim. Malý. — *Týniště*. Rod Lingrův, Aa. Horčíčková.

Veselá (u Počátek). Mar. Růnova. — **Veselí** (v Tábořsku). Jan Procházka, Ant. Řehořova. — **Vitice**. Školní knihárna. — **Vlašim**. J. Hloušek. — **Vlňoves**. Jos. Fryč, Frt. Čížek, Václ. Tirner. — **Voděradý**. Jiří Tošovský. — **Vodňany**. Jan Hermann. — **Vodolka**. Jos. Štezingrova. — **Vojnoměstec**. Filum. Němečková. — **Vosov**. Kat. Skálova. — **Výprachtice**. Jách. a Frant. Chládek, Jan a Frant. Skalický a Frtška., J. Bednář. — **Vyskytná**. Jos. Zápotočný, Kat. Štědrých, Frt. Kubín. — **Vysoké**. Jos. Jon.

Záboří. Knihárna farní školy. — **Zálší**. Jos. Váňa. — **Zbečno**. Farní škola. — **Zbislav**. A. Štěpánova, A. Šálených, A. Rumlova, Jos. Chadraba, A. Ipserova, E. Štočková. — **Zdechovice**. Nadací hraběnky Antonie z Paarů na školní odměny pro chlapce a dívku (2 výt.).

B. Morava.

Alenkovice. Jan Vičánek, Frt. Gruhalova. — **Ausov**. Otakar Smekal.

Bělá Stará. Št. a Frt. Menšík, Gen. Kokešova, In. Mácha. — **Bilavsko**. Farní škola a fil. v Chomyži. — **Bitěš Velká**. Ma. Jelínková. — **Bitiška Veverská**. Rod Brychtův. — **Blánsko**. Al. Freilich. — **Bohdalice**. Marie Novotných. — **Bohdalov**. Rod Frant. Sobotky a Frant. Koubka. — **Bohotice**. Ter. Holíková, Mar. Svobodova. — **Bojkovice**. Mar. Adamova. — **Boňovice**. Jos. Melon, Ad. Fryčák, An. Lehnerova. — **Borotín**. Alb. Mašlanova. — **Bořitov**. Rod Plhonův, Hlavičkův a Janičkův, J. Hrachovina. — **Bozkovice**. Rod Benešův. — **Brankovice**. Rod Kosteleckých. — **Brno**. Veleš. Hofrichter. — **Brumovice**. Farní škola, Vavř. Konečný, Frt. Svobodova, Eva Zvolských. — **Bystřice** (v Jihlavsku). Rod Dvořáčkův. — **Bystřice Hrubá** (u Olomouce). Ant. Dolének.

Dačice. Rod Skálův a Laudatův, Jan Weinzettl. — **Dalečín.** Katolická škola, Petr. Talackova. — **Deblín.** Rod Kovaříkův. — **Dlouhomilov.** Farní škola, Al. a Frt. Vlček, Jos. Christenova, Ludm. Katzerova, Al. Dvořák, Jos. Jilek, Frt. Ptáček. — **Dobřínsko.** Ter. Bartošova. — **Doubravice.** Škola Oborská. — **Doubravník.** Rod Sysův, Žof. Homolkova, Ed. Sys. — **Dörf.** A. Paškova. — **Dřevohostice.** Rod Joskův a Zbrožekův, Frt. Halma. — **Dubany.** Frtška. Ambrosova. — **Dubňany Horní.** Frtška. Kosteleckých, Ma. Janíčková.

Fjvanovice. Ter. Pospíšilova, Jos. Pokorných.

Fryčovice. Farní škola, Mar. Bittnerova. — **Fryšták** Frt. Doležalova.

Hoštice. K. Seibert. — **Hradečná.** Hel. Klosova. — **Hradisko.** Rod Mlčochův. — **Hradiště Uherské.** Škola v Huštěnovicích. — **Hranice.** Jos. Schindler, Mar. Sutory, Mat. Zedníková. — **Hruška.** An. Černých. — **Hulín.** Ant. Sigmund, Al. Čáp, Jul. Hvízdal, Ig. Stančík, Aug. Jančík, Fab. Kokeš, Václ. Žůrek, Filom. Vrtaníkova, Aug. Paulova.

Cholina. Rod Knaiblův a Spurných, V. Kadlčík, Gen. Spurných.

Jedovnice. Jos. Skládal.

Kamenice. Kar. Boh. Philip. — **Kašava.** Frt. Jaška, Kar. Macík a Frtška. — **Kladky.** Jos. Svoboda, Frt. Faltyňkova. — **Kokory.** Školní knihárna. — **Koryčany.** Joh. Nezvalova. — **Kralice.** Frt. Přihnálek. — **Krhov.** Mik. Šotek. — **Kroměříž.** Kar. Čepán. — **Kunštát.** K. Koudelka. — **Kyjov.** Rod Šimečkův.

Lesnice. Frt. Merta. — **Lipník** (v diec. Olomoucké). Škola u sv. Jakuba, Kar. Žák, Aa. Markusova, Ant. Dvořák. — **Lisice.** Rod Mihulův. — **Lomnice.** Ed. Klouda. — **Loštice.** Mar. Kleinova. — **Lulč.** Jan Glos.

Malenovice. Škola ve Lhotě Hrubé, A. Přikrylova, Frt. Vaculík. — **Mezeříčí Valašské.** Jos. Pokorný, Mar. Vilímkova. — **Měrovice.** Jan Králík. — **Měřín.** Kar. Novotný, Ferd. Šturm. — **Miroslav.** Růž. Satlerova, Alžb. Plachova. — **Místek.** Frt. Eliáš, Ad. a Ant. Možíšek, Herm. Fárníková,

Joh. Hájovských. — *Moravičany*. Frt. Homolák. — *Moutnice*. Sim. Pytlák, Ter. Erypkova, A. Mandelíkova, Jos. Dudek.

Náklo. Škola v Příkazech, Mar. Zbořilova, El. Dostálova, Vít Hřivna, Jiří Koutný. — *Němčest* (u Olomouce). Mar. Otrubova. — *Němčice* (u Kojetína). K. Zapletal, A. Otahal, J. Prokop. — *Nová Ves* (u Břeclavi). Jos. Blažejova. — *Nové Město*. Met. Svítal, Frt. Mlynář, Jan Šablík, Rob. Bruckl, Jul. a Jan Gregor, Jan Zelený, Kar. Košťál, Petr Šir, Hyl. Vodička, Frt. Stursa.

●*chos*. Ant. Trávníček. — *Olešná*. Ant. Michkova, Ant. Nepeřilova. — *Olešnice*. Ma. Dancingrova, Jos. Weis, Ma. Vondráčková. — *Osek*. Frt. Chybova, Jan Hartl, Kar. Hrouzkova, Mar. Florykova. — *Ostrava Polská*. Škola Řepištská. — *Oujezd* (u Brna). Rod Vozdeckých, Kozákův a Dobrovolných. — *Oujezd* (u Brodu Uherského). Mar. Červenková, Tom. Kočík, Jan Kubík, Just. Kandrál, Šim. Toral a Marie. — *Oujezd Hrubý*. Rod Madrův, Frt. Sigmund, Ant. Weiss.

Paskov. Rod Matějův. — *Pavlov*. Škola. — *Penčice Hrubé*. Frt. Navrátilova. — *Plumlov*. Frt. Richter. — *Podivín*. Farní škola. — *Popovice*. Rud. Pazourek. — *Postřelmov Velký*. Jan Jursa. — *Pozořice*. Rod Novákův. — *Prosenice Hrubé*. Frt. Matyášova. — *Předmostí*. Ver. a Marianna Černošekova, Ma. Hybnerova, Frt. Hlávka. — *Přerov*. An. Spitova. — *Přibislavice*. Ant. Navrátilova.

Rataj. Jos. Zlámal. — *Ratiškovice*. Ign. Koplík, Pav. Zemánek, Frt. Šupova, Mar. Mackova. — *Rožná*. Farní škola.

Řečkovice. A. Tišnovských, Frt. Večeřova. — *Řezno-vice*. Ant. Bednaříkova.

Slatenice Hrubé. Tom. Dočkal. — *Slatina Horní*. V. Soukup, Jos. Havlíček, Jos. Řezáč. — *Slavkov*. Rod Miksův, Macháčkův a Šteflův. — *Sloup*. Boh. Matuška, Em. Kallaova. — *Smržice*. Jan Křížek, F. Vításek, Frt. Vodička, Filum. Košťálkova. — *Soběchleby*. Jan Vaněk a Frtška, Petron. Sehnalova, Frt. Kuncovský, A. Hanáková. — *Spálov*. Farní škola. — *Stará Ves*. Jan Motál, An. Kučova. —

Strážnice. Frt. Kozáček. — *Střelice.* Frt. Findais, Frt. Macka. — *Střílky.* Frt. Veverka, Jos. Vrba, Ant. Ševčík, Ott. Liškova, Met. Horecký, Kar. Kostelecký. — *Studená.* Ludv. Doucha, Al. Košinova, Ter. Lendlova, Kar. Weber, Jan Traucán.

Saratice. Rod Dobrovolných. — *Šlapanice.* Rod Koudelkův.

Tasov. Farní škola, rod Klímův. — *Telč.* Mar Chotkova. — *Těšetice.* Jan Pospíšil a Marianna, Maa. Sekaninova, Frt. Filípek, Ign. Spáčil, Ign. Spurný, Ign. Okleštěk a Anna, Jul. Polova, Jos. Kubíček, Maa. Vysloužilova, Filum. Tichých, Ant. Pišták. — *Těšnovice.* An. Bartoníková. — *Tichá.* Dítky farského obvodu. — *Tišnov.* Rod Hlíněnských. — *Tlumačov.* Vinc. Nesvadba. — *Troubky.* Rod Obrtelův a Frgalův. — *Tršice.* Rod Isidora a Ignáce Vybírala, rod Zbořilův a Mazánkův. — *Týnec Hrubý.* Meth. a Jak. Strnad, Frt. Hradil.

Uherčice. Rod Frelichův, Frt. Andrs.

Važany. Rod Tvrdých. — *Veselí Nové.* Rod Kratochvilův. — *Vísky.* Nábožná mládež. — *Vizovice.* Štěp. Minatti-ova. — *Vratenín.* Rod Anderlův. — *Výškov.* Ant. Pokorný.

Zábrdovice. Theod. Kožený. — *Zábřeh.* Vil. Barto-šova. — *Záhlenice.* Frt. Skopalík. — *Zborovice.* Jan Čáp a Veronika, Frt. Lehkoživ, Ros. Rygalova. — *Znorovy.* Jan Kubík.

C. Slezsko. *Frýdek.* Jan Šrubař, Frt. Bernat. — *Kateřinky.* Jan Bena. — *Lututovice.* Aug. Škrobánek. — *Orlová.* Mar. Ivankova. — *Pětvald.* Rod Janečkův. — *Radun.* Jos. Holušova, Frt. Skurský, Joh. Slivkova, Rob. Gřešek.

D. Uhry. *Búr Sv. Jiří.* Ter. Cherných, Hel. Lipkova.

E. Voj. hranice. *Kostely Bílé.* Mar. Vorličkova, Mar. Vávrova, Frt. Bůžek.

Odběratelé kněh D. M.

přihlásili se tétož doby jenom dva: p. Ign. *Hádr*, a p. Maria *Stražilova*.

Prosíme pp. opatrovníky, aby i na tomto poli více účastníkův získati hleděli.

Dary pro Dědictví Mal.

od 5. listopadu 1867 do 16. října 1868.

Tit. pp. — P. Bohdan *Schlegl*, farář v Hodslavicích, 90 kr., — p. Ludvík *Ochrana*, farář v Štibořicích, 95 kr., — p. Matěj *Myška*, farář v Slovenicích, 35 kr., — p. František *Jelínek*, farář v Bránkách, 48 zl. 5 kr., — p. Josef *Hájek*, farář ve Velké Bystřici, 35 kr., — p. Ign. *Hádr*, učitel v Brumovicích, 25 kr., — p. Frant. *Truhlář*, učitel v Štěpanově, 20 kr., — p. Josef *Čech*, kaplan v Lipníku, 90 kr., — p. Jan *Juriga*, děkan v Búru Sv. Jiří, 90 kr., — p. Frant. *Macan*, děkan v Čelakovicích, 70 kr., — p. Ferd. *Hanousek*, kaplan v Dobrušce, 2 zl., — p. Beneš Met. *Kulda*, bisk. vikář na Chlumu, 45 kr., — p. Frant. *Padalik*, kooperator v Měříně, 85 kr., — p. Jan *Štifter*, kooperator v Hronově, 45 kr., — p. Jan *Černý*, katecheta v Humpolci, 1 zl., — p. Karel *Vitreno* z Frýdku, 50 kr., p. Jan Nep. *Hauer*, purkmistr ve Vrateníně, 1 zl., — p. Ferd. *Brantl*, účetní v Salgó-Tarjánu, 2 zl., — p. Josef *Seidl*, Jiří *Karl* a P. Gotth. *Tesař* v Sušici, 3 zl. 25 kr. —

Zaplat Pán Bůh! —

Výtah z účtův D. M. za rok 1867.

Za rok 1867. nově přijato :

A.)	Od 1 zakladatele	20 zl. 50	kr.
B.)	Od dobrodinců	57 . 95	„
C.)	Vkladů po 5 zl. od škol a
rodů	595 . —	
	„ po 2 zl. od dítek	1808 . —	
	„ po 3 zl. od odběra-
telů	24 . —	
D.)	Rozličných příjmů za proda-
né knížky, z peněz v záložně
uložených, z náhrad za ža-
loby, kolky, poštovné a j.	235 . 4	„
E.)	Úrokův z uložených jistin	1639 . 89 ¹ / ₂	„
	úhrnem	4380 . 38 ¹ / ₂	„
K	tomu výkaz z roku 1866.	36126 . 70	„
	činí veškeré jmění	40507 . 8 ¹ / ₂	„

Z toho vydáno :

A.)	Na papír	2148 zl. 26	kr.
B.)	„ tisk	1023 . 80	„
C.)	„ německý překlad české-
ho, darovaného rukopisu	50 . —	
D.)	„ obrázky	198 . 42	„
E.)	Knihařům	404 . —	
F.)	Na poštovné, povozné, mar-
ky a kolky	63 . 59	„
G.)	Služné	420 . —	„
H.)	Na skladiště a pojištění	31 . 55	„
I.)	„ potřeby kancelářské	26 . 25	„
K.)	„ rozličné věci	16 . 40	„
	úhrnem	4382 . 27	„

Vezmouce od příjmů	40507 zl. 8 $\frac{1}{2}$ kr.
vydání	4382 . 27 „

máme vykázati 36124 . 81 $\frac{1}{2}$ „

V ý k a z :

A.) Uložených jistin a) státních	1290 zl. —	„
b) soukromých	31600 . 30	„
B.) Nedoplacených úroků . .	390 . 96	„
C.) „ „ vkladů . .	1922 . 63	„
D.) Hotových (500 zl. v záložně)	920 . 92 $\frac{1}{2}$	„

co výše, vykázáno 36124 . 81 $\frac{1}{2}$ kr.

Zajímati bude snad mnohého přítele našeho
D. M. přehled všech příjmů a vydání od počátku až do minulého téhodne. Zde viz!

Rok,	příjem,	vydání.
1860.	18731 zl. 71 $\frac{1}{2}$ kr.	2612 zl. 79 $\frac{1}{2}$ kr.
1861.	11438 . 52 $\frac{1}{2}$ „	3956 . 29 $\frac{1}{2}$ „
1862.	13617 . 83 „	6055 . 91 „
1863.	9821 . 97 $\frac{1}{2}$ „	6496 . 73 $\frac{1}{2}$ „
1864.	8146 . 59 $\frac{1}{2}$ „	7744 . 55 „
1865.	5860 . 61 $\frac{1}{2}$ „	4443 . 13 „
1866.	3951 . 32 „	4132 . 46 „
1867.	4380 . 38 $\frac{1}{2}$ „	4382 . 27 „
	75948 . 96 „	39824 . 14 $\frac{1}{2}$ „
	39824 . 14 $\frac{1}{2}$ „	

Zbytek 36124 . 81 $\frac{1}{2}$ činí zachovaný majetek a shoduje se zúplna s výkazem výše podaných účtů. Připočteme-li letošní příjem, na více 2100 zl. dospělý (avšak na výlohy již vydaný, sešlo se do D. M. již více 78.000 zl. Vydání bylo největší v letech 1862—4, když dostávali údové po dvou knížkách, což nyní nemožno.

Snížené ceny knížek D. M.

Aby každý nově přistupující spoluúd D. M. i méně zámožný prvějších knížek sobě mohl zaopatřiti, snižujeme ceny jejich takto :

Číslo 1., 2., 3., 6., 8., 9. a 10. po 25 kr.

Číslo 4., 5. a 7. (obrazy dějin Českých) po 30 kr., všecky tři najednou za 80 kr.

Číslo 11. za 40 kr. od 1. ledna 1869.; do té doby přistupujícím ještě zdarma s číslem 12.

Všech 11 čísel (místo krámské ceny 5 zl. 90 kr.) za 2 zl. 80 kr. Kdo tedy dítěti do D. M. nově zapsanému všech 11 prvějších knížek dopřítí chceš, přilož k vkladu ještě 2 zl. 80 kr., za něž bude míti již malou knihovnu.

Rukověť k Dědictví M.

na základě stanov.

Údem může býti každé dítě katolické až do 16 let minulých za vklad 2 zl. (Dobře činí kmotři, když místo 2 zl. do vínku dají dítě zapsat do D. M.; máť za to blahou upomínku plných 16 let. Každý křtící kněz zápis dítěte do D. M. obstará, není-li opatrovníka v místě.) — Školy, ústavy, knihovny, rody a obce platí 5 zl. jednou na vždy. — Dospělí platí 3 zl. na 10 let, nejsouce údy.

Spoluzakladatelem jest, kdo daruje nejméně 20 zl.; menší peníz činí dárce dobrodincem.

Každý úd a odběratel dostává knížky (české nebo německé), Dědictvím M. každého roku vydané. Kdo o jejich posílání v obci se stará, (obyčejně

na faře nebo ve škole) u toho se hlase, jemu číslo diplomu jmenujíte. Které dítě se neblásí, nic nedostane.

Vydávání knížek děje se vždy na podzim. Kdo údy v obci podělití chceš, sepiš jejich jména a čísla diplomu, a pošli ten seznam s kolkem 5 kr. na Správu D. M. do Hradce Králové, načež knížky poštou dostaneš. Prosíme, aby to obstarání zůstalo na farách a ve školách, a nemusili se toho ujímati občané sami! —

Dne 4. listopadu slyší údové D. M. mši svatou, a pomodlí se za všecky spoluoudy, zakladatele, dobrodince a opatrovníky živé i mrtvé, jakž na obrázku, každému údu k diplomu přidaném, vzadu naznačeno. Kde je více údův, bývá slavnost společná; *) kde horlivost, jdou starší údové a účastníci D. M. ke sv. zpovědi, aby se jim dostalo odpustků, sv. Otcem Piem IX. udělených. (Viz knížku čísl. 4. str. 117.—122.)

Kdo si bližších zpráv přeje, nechť nahledne do knížek čísl. 2. (str. 165.—170.) a č. 3. (str. 109.—113.); poštovné však, jež bylo tehdáž sleveno, musí se nyní platiti.

● p r a v y :

Na str. 192.—195 čti Mar-Sába místo Man-Sába.

Na str. 204. hor. ř. 16. čti: na veškerých sv. místech.

Na str. 221. hor. ř. 10. přidej: *Strýc*.

Na str. 246. zdola ř. 2. místo kletku čti kletbu.

Jiné oprav si každý sám.

*) Ochotný p. učitel naučí dítky zpěvu o sv. Karlu Bor. (viz knížku čísl. 4. na str. 124. a 125.) — ~~kteříž~~ po mši sv. s nimi zpívá.

Mapa Palestiny

za 5 kr.

Kdo si přeješ k této knížce *mapy svaté země*, hlas se — nejdéle do konce srpna roku 1869., a dostaneš ji s knížkou č. 13. za 5 kr. — Viz předmluvu!

V hodinu smrti

pamatuj každý, pokud dobře činiti můžeš! Kdo odkážeš našemu Dědictví M. dárek sebe menší, budeš účasten modliteb dítek a pokladů církevních, svatým Otcem Piem IX. l. P. 1862. všem údům, zakladatelům a *dobrodincům* D. M. otěvřených. Nemoha fundaci mešní založiti, pojistíš si takto fundaci v srdcích dítek, za všechny dobrodince D. M. dne 4. listopadu každého roku orodujících.
